

Observationes sive praelectiones publicae privataeque de auxiliorum materia / [Theodorus Craanen].

Contributors

Craanen, Theodorus, 1620-1688?

Publication/Creation

Amsterdam : F. vander Plaats, 1714.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/pdwhdzwk>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

~~No 12~~ 19046/A
L. XXXV. Gra

24

W.
Bordeaux
18 Mar 03

42. a. 9. 32
THEODORI CRAANEN

In Acad. Leidenſi Med. Profefs.

OBSERVATIONES,

SIVE

PRÆLECTIONES

publicæ privatæque

De

AUXILIORUM MATERIA.

AMSTELÆDAMI,

Apud FRANCISCUM vander PLAATS.

M. DCC. XIV.

P R Æ F A T I O
ret temperies vel intemperies,
calor, frigus, siccitas & humi-
ditas medicamentorum, ut ne-
que quâ ratione medicamenta
partes corporis nostri emolli-
rent, indurarent, aperirent,
quâ ratione pus producerent,
carnem procrearent, & cuticu-
læ illam contegerent, & quæ
sint alia ejus modi) sed etiam,
quænam medicamenta in curam
hujus vel illius morbi debeant
conjugi.

Ut adolescentibus *φιλοζωγῆς* via
pateret ad hæc sacra, multum
operæ infumfit vir magni nomi-
nis *Theodorus Craanen*, cum
Leidæ medicam profiteretur,
præcipue vero cum in hunc fi-
nem tum in publicis prælectio-
nibus, tum in privatis colle-
giis aggredereur expositionem
libri quinti institutionum *Danielis*
Sennerti, de materia auxiliorum.

Sed

AD LECTOREM.

Sed cum vir ille iverit illuc ;
quò evocatus est ab ipsâ fortu-
nâ , nihil quidem *Batavis* ex-
spectandum ab ore ejus. Qua-
propter ut in tanto damno nan-
ciscamur aliquod solatium , ex-
hibemus omne id , quod ex viri
prælectionibus & collegiis pe-
titum , & maximâ diligentîâ
chartæ mandatum est , ad illu-
strationem & emendationem
Sennerti. in Calce libelli addi-
dimus , quò pacto remedia ,
non , secundum antiquorum
placita , juxta operationes eo-
rum in nostro corpore , sed ve-
rò juxta particularum magnitu-
dinem , figuram , poros , ramo-
sitate , flexilitatem , rigidita-
tem & cohesionem debebant di-
vidi , quæ omnia ab ipso profes-
sore jam dicto , dictata & in
chartam conjecta sunt.

Habet porro libellus hic tres

P R A E F A T I O

indices, quorum prior indicat generalia capitum argumenta, & omnes sectiones ipsorum.

Alter omnia auxilia, quæ citantur in hoc libello: at vero cum antiqui diviserent medicamenta secundum effectus, quos ex iis in nostro corpore viderent, necessario debuerunt uno eodemque remedio uti in scopos varios, & ita diversis in locis, capitibusque illa citare, ut exempli gratiâ loquuta sunt de absinthio, de quo dixere cap. 3. §. 6. esse calidum in gradu secundo, & §. 17. esse ficcum gradu tertio, cap. 4. §. 12. esse stomachicum, §. 14. esse hepaticum, §. 16. esse nephriticum, cap. 6. §. 7. esse aperiens, §. 10. esse extergens, & obstructions aperiens, cap. 8. §. 2. esse repellens, cap. 16. §. 1. esse menses movens, & cap. 21. esse alexi-

phar-

AD LECTOREM.

pharmacum & sic porro. Quod non opus erat ita facere, si divisiones suas instituissent pro figurâ particularum. Observare quoque est in Indice secundo literam c. signare Caput, & signum §. hoc, sectionem. Lector itaque scire volens, quibus effectibus veteres Media destinaverint, inspiciat in Indice primo caput atque sectionem, & hoc pacto inveniet omnia, prout jam de absinthio diximus. at si forte signum, quod sectionem demonstrat, ubique non sit expressum, notulæ arithmeticæ, quæ capita signat, post se habebunt (:) duo puncta, & nota ista numeri, quæ præcedentem notam excipit, sectionem exhibebit.

Tertius Index indicat auxilia, quæ rationibus suis *Craanius* illustravit.

EXE

Ac-

P R Æ F. A D L E C T.

Accipe itaque, Lector, bene-
volâ manu libellum hunc, è quo
multa & certa ad te manabit uti-
litas.

V A L E.

E X A

EXAMEN Medicamento- rum.

CAP. I.

Quid sit Medicamentum.

§. I.

Vltima super est Medicinæ pars *ἰεργαστικὴ*, quæ hominem in morbos prolapsum pristinae sanitati restituit, morbosque hominem infestantes è corpore expellit. Ut autem hunc suum finem assequatur Medicus, duobus omnino instructus sit, necesse est, primo *Methodo*, qua per *Indicationes* iuvantia inveniat; deinde *instrumentis* seu materia auxiliatorum, qua id, quod per *indicationes* inventum est, exsequatur.

§. 2. Auxiliorum autem materia ad tria capita commode redigitur, *διαίταν; χειρουργίαν, & φαρμακευτικῶν.*

§. 3. Principio autem monendum, discernendum esse inter *βοηθήματα*, seu auxilia, & inter *ὄλλω βοηθημάτων*, seu materiam auxiliorum. Auxilium enim est id, quod ab Indicante ad agendum præcipitur, semperque unum est; ut calefaciendum esse: Materia autem auxilii est id, per quod à Medico id, quod indicans jubet, peragitur, quod multiplex esse potest, ut dum calefaciendum est, potest id fieri pipere, zingibere, absinthio, &c.

§. 4. Cum autem de Materia diætetica satis *libro præcedente* dictum sit, superest ut de Medicamentis & Chirurgia dicamus. Et primo Medicamenta quod attinet, per *Medicamentum* intelligimus omne id, quod *ὁμοιωτικόν* est τῆ φύσεως, quod corpus nostrum alterare potest, & à statu præternaturali ad naturalem reducere.

Qua

Qua ratione ab alimento & veneno differt. Alimentum enim, quatenus tale, solum est *αὐξητικὸν τ' ἐσίας*, seu corpus nostrum instaurat & auget, Medicamentum alterat, non instaurat. Si quid vero simul corpus alere & alterare potest, est ^a alimentum medicamentosum. ^b Venena verò neque corpus nostrum alunt, neque alterant; sed *φθαρτικὰ* sunt *ἑσώματου*, corpusque nostrum corrumpendi vim habent.

(a) *Alimentum medicamentosum.*] Videtur compositum quid; ut multa dantur talia. nempe quod constat ex alimento & medicamento: particulæ enim alimentosæ & medicamentosæ in illo sunt. alimentosæ particulæ transmittunt materiam ætheream, convenientem nostro sanguini: Medicamentosæ vero transmittunt per poros ætherem inconsuetum, nempe non convenientem ætheri nostri sanguinis, qui tunc luctam aliquam seu fermentationem excitat: & si fermentatio nostri sanguinis (nempe consueta) major sit, quam peregrinam, tunc ejiciuntur particulæ, peregrinum ætherem transmittentes, ut fæces eji-

ciuntur ex recenti cerevisia, quæ particulae sunt, quæ motum fermentationis obsequi non possunt, ita fit in purgatione, de qua postea latius.

Hinc oritur quaestio, quare natura dicatur medicamento assuescere, assuescere nempe non alterare, nam idem est, ac si diceremus medicamentum non alterat: ratio est, quia tamdiu idem medicamentum usurpamus, particulae aetherae per illum medicamentum fluentes, ibi ita multiplicantur, ut praedominantur, sicque constituunt naturam sanguinis, ut ab eodem medicamento non alteretur magis, sed fiat quid indifferens, quod nec sit medicamentum, nec alimentum.

Hinc sequitur, quod in omnibus morbis chronicis utile sit, medicamentum, quamvis optimum, mutare, quia nullus datur amplius conflictus inter medicamentum & sanguinem: aether enim tunc valde similis fit aetheri, in nostro sanguine existenti, ideo satius est medicamentum aliud earundem virium adhibere, ut possit, ex diversitate materiae aetherae, major pugna excitari.

In affectibus non inveteratis, nocet quotidie mutare medicamenta, quamvis singula sunt bona, quia pori hoc medicamento vix confirmati, altero iterum destruantur, quod pessimum est.

(b) *Venena vero neque corpus nostrum alunt neque alterant.*] Negativa sunt, hæc nihil docent.

Venena sunt duplicia, aut habent vim vehementer pungendi, & scindendi, adeoque vehementer sunt corrosiva, & horum qualitas non est occulta, sed apertissima.

Alterum genus magis est occultum, quia ibi nulla possit adverti vis scindens, aut pungens, sed pori hic sunt considerandi, qui transmittunt materiam ætheream admodum peregrinam, qualis non est in toto nostro composito, & si ille æther in nostro sanguine prævalet, moritur homo, si vero æther nostri sanguinis prævalet, homo restituitur.

C A P U T II.

De Facultatibus medicamentorum in genere.

§. I.

Sunt autem medicamenta duplicia, alia simplicia, alia composita. *Simplex* est, quod à sola natura tale est, nihilque ex arte permixtum habet; *Composita* vero sunt, quando ab arte plures naturales res in unius

medicamenti formam commiscen-
tur.

§. 2. Simplicia petuntur è *plantis*,
animalibus, & *mineralibus*. *Plantaquee*
sumuntur vel integræ, vel earum par-
tes, radices, ligna, medulla, cortex,
folia & furculi, flores, femina,
fructus, succi, gummi, resinæ, olea,
liquores, ut vinum.

§. 3. *Animalia* quoque vel inte-
gra adhibentur, vel eorum partes,
ut cornu cervi, medullæ, caro; vel
quæ in iis generantur, ut lac, ova;
vel eorum opera sunt, ut mel, cera;
vel excrementa, ut fel, urina.

§. 4. ^a Sub *mineralibus* compre-
henduntur non solum proprie dicta
mineralia, vitriolum, antimonium,
sulphur & metalla, ac eorum recre-
mentæ; verum etiam varia terrarum
genera, ut terra Lemnia, sigillata,
bolus Armenus: ut & Iapides &
gemmæ omnes; item salium varia
genera, & succi in terra concreti,
cujusmodi est naphtha: item aquæ
ther-

thermales. In quam classem & b manna referenda, si non alia ei constituenda sedes.

(a) *Sub mineralibus.*] Per mineralia hic intelligit omnia, quæ è terra effodiuntur.

(b) *Et manna.*] Est species roris ex aëre, nocturno tempore, descendens.

§. 5. Rerum tam variarum facultates sunt variæ, atque hinc variæ medicamentorum divisiones. Primo enim medicamenta alia dicuntur actutalia, alia potentia talia. ^a *Actutalia* dicuntur, quæ id, quod dicuntur esse, actu quasi absoluto & præsentem obtinent, atque adeo exprompta *èvege-*
ntiæ, & primo quoque contactu corpus nostrum ea, qua prædita sunt, qualitate afficere possunt. Ita aqua & glacies actu frigida sunt, quia quocunque modo corpori applicata illud mox refrigerare possunt. ^b *Potentate* vero talia sunt, quorum vis primo contactu non percipitur, sed
A 4 quasi

quasi sopita delitescit, nec actu sese
exferit, donec à calore nostro aliquo
modo immutetur, exuscitetur, atque
in actum deducatur. ° Ita piper &
vinum, etsi ad tactum sint frigida,
nihilominus calefaciunt.

(a) *Medicamenta actualia.*] Sunt ferra
ignita, quibus aduruntur partes affectæ,
veluti ossa carie affecta. Medicamenta
actualia sunt, quorum particulae sunt in
actuali motu, ut ferra, &c.

(b) *Potentia sunt.*] Quæ habent par-
ticulas, juxta se quiescentes, aut saltem
minus motas, sic spiritus vini possit diei
actu frigidus, quamvis sit potentiâ ca-
lidus, cum in actum in corpore nostro
educitur.

Sic nihil possit concipi calidum à nobis,
nisi quod habet majorem motum, quam
particulae, in nostro corpore contentæ:
Estque calor relativum quid ad nostrum
corpus.

(c) *Ita piper.*] Tunc calidum dicitur,
cum ejus particulae sunt disjunctæ, & in
statu motus positæ.

§ 6. Etsi vero medicamentorum
vires variæ sint: commodissimè ta-
men

De Facultatibus medic. in genere. 9

men dividi possunt in manifestas & occultas. *Manifestæ* appellantur eæ, quæ sensus nostros afficiunt, seu quæ qualitates, quæ sensu deprehenduntur, in patiente excitant, & quarum causa manifesta reddi potest.

(a) *In occultas.*] Est in ignoratas.

§. 7. *Occultæ* vero sunt, quæ non qualitates sensui obvias producunt in patiente, sed abdita proprietate aliquid agunt; humorem nimirum certum expurgant, membrum aliquod roborant, venenum expugnant, aut quæ extra corpori appensa & gestata in id agunt, quarum causæ manifeste explicari non possunt, nullaque alia ratio reddi, quam quod talis vis ex peculiari naturæ proprietate ipsis competat. Etsi vero sunt, qui occultas qualitates rejiciunt: tamen ad manifestas omnia deducere qualitates, summam impudentiam esse, recte censet J.C. Scaliger, *exerc. 218. sect. 8.* & qui hoc tentant, rationes

vel ineptas & ridiculas afferunt ; vel ea etiam negant , quæ experientia confirmata sunt. Suntque toto genere hæ facultates atque actiones ab illis diversæ , ut tum ex aliis , quæ supra *lib. 2. part. 2. c. 12.* dicta sunt , tum ex eo imprimis , quod vires harum qualitatum longe sunt majores , quam primarum qualitatum , & in minimo corpore maxima sæpe earum efficacia est.

§. 8. Sunt autem utræque & manifestæ & occultæ medicamentorum facultates atque actiones variæ.

§. 9. Manifestæ qualitates a aliæ sunt primæ , aliæ secundæ , aliæ tertiæ. *Primæ* habent vim calefaciendi , refrigerandi , humectandi , siccandi. *Secundæ* emollire , indurare , condensare , rarefacere , resolvere , attenuare , incrassare , attrahere , repellere. *Tertiæ* urinam movere , menses ciere & sistere , vomitum movere , carnem generare , calculos frangere possunt ; etsi proprietati totius sub-

substantiæ vis calculos frangendi commodius tribui possit, ut infra. *cap. 17.* dicetur.

(a) *Aliæ sunt primæ, aliæ secundæ, aliæ tertiæ.*] Divisionem in tres qualitates, quam authores faciunt, omnino improbamus.

Authores enim retulerunt medicamenta in ordinem quendam, ita ut, quæ illis videbantur manifestiora, dicebantur primæ qualitatis; quæ minus manifesta, secundæ qualitatis; & quæ minime, tertiæ: quamvis manifestiores non intellixerunt, multo minus sequentes. Nam in illis medicamentis, neque calor est, neque frigus, neque siccitas, neque humiditas. Illi nunquam noverunt, quid sit in objecto, quid in mente nostra, quid excitat calorem, frigus, siccitatem & humiditatem.

Idea caloris confusa est, nam in idea caloris nihil est, quod commune est cum idea agitationis particularum. Non autem ideæ confusæ dicuntur, quia inter se confunduntur, sed quia nobis non detegunt essentias rerum, ideo *Cartesius* eas vocavit confusas.

Calefactionem veteres consideraverint in re ipsa, sed est in mente nostra. Idea enim caloris est toto cælo diversa à calore

in re ipsa, si veram caloris ideam velimus habere, debemus considerare illud, quod in re ipsa est

Medicamenta calida nobis erunt, quæ in nobis excitant ideam caloris: Frigida, quæ frigoris ideam excitant, &c.

Videamus nunc, quæ sint *calida*, & quæ *frigida*. *calida* sunt quæ habent majorem motum quam nostrum corpus: *Frigida*, quæ minorem habent motum, ita ut tantum sint respectiva ad nostrum corpus.

Frigida sunt etiam quidem calida, sed paululum frigidiora nostro corpore, sunt quidem in motu, sed non tanto, ac nostri corporis humores ex. gr. si aqua est tepida, quæ necessario aliquem calorem habet, tamen nobis erit frigida, si nostri humores sint in majori motu.

Sic etiam videmus, corpus ab uno homine dici calidum, quod ab alio rursus dicitur frigidum, & hoc sensu, corpus potest esse calidum, & frigidum. Exinde videmus calorem & frigus meras esse relationes. Gradus quietis non dantur, sed illi inter se sunt æquales

Quæritur nunc, quâ ratione unum corpus solidum potest esse frigidius alio corpore solido?

Respondetur, Quod hic considerandi sint diversi pori, & per illos fluere diversam materiam ætheream; sic per unum corpus
fluit

De Facultatibus medic in genere. 13

fluit plus materiae primi elementi quam per aliud, & ex majori transfluxu illius materiae primi elementi major fit calor: vel etiam, quia in uno corpore, plures sunt pori, quam in alio.

Objicitur, Si corpus, quò sit porosius, eò majorem quantitatem materiae æthereæ transmittat, glacies debet calidior esse marmore; atqui falsum est posterius, ergo prius.

Respondetur, Verum quidem esse glaciem esse porosiorē, quod ex levitate ejus patet, sed præterea ejus poros esse tantos, ut transmittant materiam, sive globulos secundi elementi, & ut calor adsit corpori, opus est, ut multum materiae primi elementi transmittatur, & ut globuli secundi elementi excludantur.

Si pori sint tanti, ut non solum materiam ætheream transmittant, sed etiam globuli secundi elementi, tunc nobis tale corpus non potest dici calidum: & si pori sint accurate figurati, ad recipiendam materiam secundi elementi, tunc minime erit corpus calidum, & vix aderit primi elementi materia.

Si vero contingit, ut pori sint tam parvi, ut excludantur secundi elementi materia, vel ut in ipsis poris sint obstacula, quò minus transire possint, tunc manebunt interstitia, per quæ non fluit, nisi materia æ-

therea primi elementi, & quò corpora plura
habent interstitia, eò dicuntur calidiora.

Ex præcedentibus audivimus, & intel-
leximus, naturam caloris & frigoris, quæ
non nisi relativa erant ad nostrum corpus.

Naturam temperaturum jam ex dictis
facile intelligimus, nam etiam illa, ut re-
lata sint consideranda.

§. 10. Occultæ sunt trium gene-
rum. Vel enim humorem certum
peculiari facultate evacuant; vel
cum membro aliquo peculiarem
cognitionem habent, unde dicun-
tur cephalica, κεφαλαία; vel vene-
nis resistunt.

§. 11. Omnium autem medica-
mentorum facultates secundum mu-
tationes, quas in corpore nostro ef-
ficiunt, ad *sex classes* referri possunt.
Primo alia ad ἀλλοίωσις novæque quali-
tatis inductionem spectant; qualia
sunt, quæ qualitatibus primis effica-
cia dicuntur, calefacientia nimirum,
frigefacientia, humectantia, siccan-
tia. Verum quia non quodlibet alte-
rans

rans cuilibet parti tuto adhiberi potest: merito alterantibus subjunguntur appropriata cuilibet membro. Deinde huc referuntur, quæ è secundarum numero sunt, μαλακτικά ἢ σκληρωτικά, emollientia & indurantia: χαλαστικά, laxantia, ἀρρωτικά καὶ πυκνωτικά, rarefacientia & condensantia: στεγνωτικά ἢ συνακτικά, stipantia & obstruentia. συπτικά, adstringentia, καὶ ἀνασοματικά, aperientia: λεπτόνοτα καὶ παχυντικά, attenuantia & incrassantia, ἐμπλαστικάς implentia, & ἐμφρακτικά detergentia. Tandem huc pertinent ἀνώδυνα, ναρκατικά, ὑπνωτικά, somnum conciliantia.

§. 12. In secunda classe sunt, quæ in motu conciliando valent: ἐλκτικά καὶ ἐπισπαστικά, attrahentia, ἀποκρυστικά, repellentia.

§. 13. Ad tertiam classem referuntur, quæ in generatione alicujus consistunt: πεπτικά, maturantia, ἐκπυητικά, pus generantia, σαρκωτικά, carnem generantia, κολλητικά, glutinantia,

nantia, ἐπυλωτικὰ, cicatricem inducentia, γάλακτος καὶ σπέρματος γρηθητικὰ, quæ lac & semen generant.

§. 14. Ad quartam classem referuntur, quæ corrumpunt, καθαιρετικὰ, corrodentia, σηπτικὰ, putrefacientia; ἐχαρατωτικὰ crustam inducentia, καυστικὰ, adurentia; γάλακτος καὶ σπέρματος σβηστικὰ, lac & semen corrumpentia.

§. 15. Quinta classis complectitur ea, quæ in ablatione alicujus rei consistunt: υπογυγὰ, lenientia καθαρτικὰ, purgantia, ἐμελικὰ vomitoria, ἔρηλικὰ, urinam cientia, ιδροπικὰ, sudorifera, & ἀσφυρητικὰ ἐμμηναίων ἀγωγὰ; menses cientia, secundinam expellentia, & ἐκτόλια, quæ foetum mortuum extrahunt, λίθων τελεπτικὰ, calculum frangentia & expellentia, errhina, πτωρμικὰ, sternutatoria, ἀποφλεματίζοντα, pituitam purgantia, βηχικὰ, thoracem expurgantia, ac quæ vermes necant & expellunt.

§. 16. In ultimam classem referri possunt

possunt venenis resistantia & alexi-
pharmaca.

C A P U T III.

*De Primis medicamentorum
facultatibus.*

PRimam classẽ quod attinet, &
primo ^a Alterantia medicamen-
ta, ad hominen ea collata quæ dicun-
tur ^b Temperata, quædam nullam
in caliditate, frigiditate, humidi-
tate, siccitate in homine pariunt mu-
tationem; eaque vel simpliciter, &
in omnibus qualitatibus talia, vel in
duabus tantum. Intemperata autem
sunt, quæ calorem aut humiditatem
corporis nostri mutandi vim habent.

(a) *Alterantia.*] Hæc non solum spe-
ctant ad facultatem primam.

(b) *Temperata.*] Igitur sunt, quæ gra-
dum tremoris in fibroso nostri corporis
contactu, nec augent, nec imminuunt:
quando augent dicuntur calida; quando
imminuunt frigida dicuntur.

Vel

Vel *temperata* sunt, quæ neque majorem, neque minorem gradum caloris habent, quam nostri humores : ita ut relationes maxime considerandæ sint, & in quibus etiam consistit alimentum nostri corporis, & medicamentum. Ordinem medicamentorum differemus ad finem usque quia tunc melius intelligemus, quid in illo ordine sit.

§.2. Dividuntur porro à Medicis hæc qualitates ^a in gradus quosdam, qui commodissime ab effectibus æstimantur. *Primus* gradus est, ubi obscure & vix sensibiliter medicamentum corpus nostrum alterat. *Secundus* gradus est, quando manifeste, citra tamen læsionem, noxam, molestiam, corpus alteratur. *Tertius* gradus est, quando non solum manifeste, sed & vehementer, neque citra molestiam & noxam, sine corruptione tamen, corpus alteratur. *Quartus* gradus est, qui vehementissime, & non sine gravissima læsione corpus nostrum alterat.

(a) *In gradus quosdam.*] Ordo, & divisio medicamentorum in certos gradus ab authore, est admodum confusa.

§. 3. In his gradibus singulis quædam adhuc constituuntur latitudines, quas *mansiones* vulgo nominant, prout intense, vel remisse, vel medio modo alterant; quod appellant in principio, medio, fine.

§. 4. Temperata sunt: *Adiantum*, *asparagus*, *glycyrrhiza*, *oleum dulce*, *pini nuclei*, *juzuba ficus*, *sebesten*, *uvæ passæ*, *dactyli*, *gummi elemi*, *tragacanthum*, *sebum vitulinum*, *caprinum*, *pinguedo suilla*.

§. 5. Calida in primo: *Folia & Herbæ*; *althæa*, *borrago*, *buglossum*, *beta*, *brassica*, *chamamelum*, *cuscuta*, *eupatorium seu agrimonia*, *fumaria*, *linaria*, *melilotus*, *malabacrum*, *nardi spica*, *scolopendrium verum*, *symphytum*, *tussilago*.

Flores: *borraginis*, *buglossi*, *betonica*, *buphthalmi*, *meliloti*, *chamameli*, *populi nigra*, *stœchados Arabica*, *sene-
cionis*.

Fructus; *amygdalæ dulces*, *castan-
eæ*, *juzubæ*, *nuces cupressi*, *nuces juglan-
des*

*des virides, uvæ, mora matura, pomæ
dulcia suaveolentia.*

Semina; ^b *coriandri, fœnigraci, lini,
lithospermi, lupini, sesami, oryza.*

Radices; *althææ, branca ursinae,
beta, buglossi, c glyzyrrhizæ satyrii.*

Cortices, ^d *guajaci, tamarisci.*

Liquores; succi & gummi; *sac-
charum, bdellium, ladanum, al. 2.
gummi hederae.*

Sevum; *capreoli, damæ, cervi, buty-
rum recens.*

(a) *Nardi spica.*] Insigniter est calida.

(b) *Semen coriandri.*] meretur numerari
inter gradum secundum.

(c) *Radix glyzyrrizæ.*] Etiam inter gra-
dum secundum.

(d) *Cortex ligni guajaci.*] Sunt calidio-
res ipso ligno, & merentur numerari in
confinio secundi, & tertii gradus.

Omnia quæ author dicit sunt præter
propter vera.

§ 6. Calida in secundo: *Absin-
thium, anagallis, anethum viride,
angelica, apium, artemisia, betoni-
ca,*

ca, calamus odoratus, chamapitys, fœnumgræcum, hypericum, hederæ, lupulus, melissa, marrubium, matricaria, myrrhis, ocymum, al. 3. pimpinella, peucedanum, polium, rosmarinus, satuireia, salvia, scabiosa, scordium, al. 3. stœchas, parthenium.

Flores; anomi, croci, al. 1. caryophyllorum, schœnanthum, lavendulæ, lupuli, melissæ, rosmarini.

Fructus; capparum, nuxmoschata, pistacia, ficus sicca, nuces sicca.

Semina; anethi, apii, erobi seu erivi, eruce, ocymi, urtica.

Radices: apii, capparum, peucedani, pimpinelle, napi, zedoaria, rhodia.

Cortices; cassia lignea, cinamomum, al. in 3. thuris, cappar. radie.

Liquores, gummi, resinæ; vinum non antiq. ladanum, aloë, galban. myrrhæ, mast. thus, pix arida, resina, styrax.

Adeps; leonina, pardi, ursina, vulpina.

Calida

Calida in tertio: Metallica; *flos aris*, *as æstum*, *squama aris*, *ærugo*, *diphryges*, *alumen*, *sal*, *nitrum*, *sulphur*, *chalcitis*.

Herbæ seu folia; *abrotanum*, al. 2, *asarum*, *agnus castus*, *arum*, *amomum*, *ammi*, *anethum siccum*, *baccharis*, *dictamnium*, *caryophyllam*, *chamedrys*, *cnicus*, id est, *cartamus*, *centarium majus*, *minus*, *chelidonium*, *calamintha*, *conyza*, *mentastrum*, *fœniculum*, *epithymum*, *juniperus*, *heleเนียม*, *byssopus*, *laurus*, *majorana*, *marum*, *mentha*, *nigella*, *œnanthe*, *origanum*, *periclymenum*, *petroselinum*, *ptarmica*, *pulegium*, *resta bovis*, *ruta*, *sabina*, *serpellum*, *sisymbrium*, al. 2, *thymum*, *trifolium*, *verbenaca*, *urtica*.

Flores; *agni casti*, *epithymi*, *leucocoi*, *œnanthe*, *periclymeni*.

Fuctus; *baccæ juniperi*, *caryophylli*, *carpobalsamum*, *anacardia*, *piper*, al. 4.

Semina; *ammi*, *anisi*, *amoni*, *carvi*, *cardamomi*, *cartami*, Galeno:

Fern.

Fern. 2. fœniculi, cumini, dauci, nigella, napi petroselini, seselios, stapbidis agris, viticis.

Radices; acori, al. in 2. asari, ari, scilla, dictamni, doronici, fœniculi, galangæ, hellibopi utriusque, heleenii, iridis, petroselini, raphani.

Cortices; macis.

Liquores, lacrymæ, gummi; vinum vetustius, asa dulcis, foetida, ammoniacum, cedria pix, opoponax, moschus.

§. 8. Calida in quarto: Metallica; vitriolum, auripigmentum, sandaracha, chrysocolla, misy, sory, melantheria.

Herbæ seu folia; lepidium, nasturtium utrumque. al. 3. porrum capitatum, struthium, thapsia, tithymallus.

Fructus; piper.

Semina; nasturtii, sinapi.

Radices; allium, cepa, costus, porrum capitatum, pyrethrum,

Gummi; euphorbium.

§. 9. Frigida in primo: Herbæ seu

Her-

folia ; atriplex , oxylapathum , malva , myrtus , parietaria .

Flores ; malvæ , rose , violarum .

Fructus ; citri caro , cydonia mala , pyra , pruna .

Semina ; hordeum , milium .

Radices ; malvæ .

Succi concreti ; acacia , al. in 2 .
sanguis draconis .

Lapides ; hyacinthus , sapphirus ; smaragdus .

§. 10. Frigida in secundo ; Folia & Herbæ ; blitum , chondrilla , lactuca , lens palustris , intybus , hyacinthus , oxalis sive acetosa , plantago , polygonum , psyllium , solanum .

Flores ; anemone lutea , cichorii , nymphaea lutea .

Fructus ; cucurbita , cucumis , galla , aurantia mala , punica , pruna Damascena , pepones , persica .

Semina ; acetosæ , cichorii , alkekengi .

Lignum ; santali .

§. 11. Frigida in tertio : Herbæ
seu

seu folia; portulaca, mandragora, sempervivum, hyoscyamus, al. in 4.

Flores; balauſtia.

Fructus; mala aurea, mala insana.

Semina; citrea, hyoscyami, papaveris.

Radices; mandragore.

Succus; hypocistidis.

§. 12. Frigida in quarto: Herbæ seu folia; cicuta, papaver.

Fructus; strammoneæ.

Liquores concreti; meconium, opium, secundum vulgarem sententiam, sed minus recte: calidum enim est.

§. 13. Humida in primo: Herbæ: buglossum, helxine, malva.

Flores; buglossi, a malva, intybi.

Fructus; citri caro, jujubæ b amygdalæ dulces.

Semina; malva, sesami.

Radices; c satyrii, d buglossi, e glyzyrrhizæ, malva, f rapi.

(a) Flores & radices malvæ.] Potius in-

ter emollientia sunt numerandæ, quam inter humida.

(b) *Amygdale dulces*] Quamvis sint oleosæ, non tamen dici possunt aquosæ.

(c) *Radix satyrii.*] Est mediocri calidum.

(d) *Buglossi radix.*] Non humida.

(e) *Radix glycyrrhizæ.*] Est sicca. Siccum voca quod sali abundat.

(f) *Rapa.*] Non sunt humidæ, sed coctæ multum humidi imbibunt, quodammodo sunt quidem oleosæ.

Frigiditas & viscositas possunt peccare humido adjunctæ.

§. 14. ^aHumida in secundo: Herbæ; *violaria, nymphaea, artiplex, blitum, lactuca, lens palustris, portulaca.*

Flores; *nymphae, violarum.*

Fructus; *cucurbita, melones, pepones, quorum succum aliqui in 3. ponunt, persica, pruna Damascena, uvæ matura, ^bsaccharum.*

(a) *Humiditas.*] Tertium & quartum gradum humiditatis author omisit, quia tertius gradus erat, in quo corpus non citra molestiam, & noxam alteratur. Et
 quar-

quartus gradus erat, qui corpus nostrum cum gravissima læsione & destructione alterat.

Humidum minime potest destruere & cum læsione corpus nostrum alterare.

Intemperies humida nunquam potest peccare, imo est amica nostro corpori.

Corpora viva non possunt esse sine humiditate, sed necessario debent esse humida, & non possunt esse nimis humida, si modo humiditas sit sola.

In hydrope non peccat humiditas, sed obstructions, quæ impediunt, quo minus humida possunt excerni, alias natura posuit sufficientia emunctoria, ut per transpirationem insensibilem, per nares, per vasa salivalia in ore, per renes, & cum facibus per alvum: ita ut humiditas in nostro corpore nunquam peccet, nisi adsit frigus vel viscositas, inde obstructions, & ex illis ruptiones fiunt vasorum lymphaticorum.

In abdomine potest aqua colligi, primo, quando pori non sunt satis patuli, quo transpiratio impeditur, secundo, quando pori vesicæ non pateant ad humidum imbibendum; & tertio quoque, cum pori intestinorum sunt angustati, ita ut humidum superfluum intra fistulam recipere non possit.

Quid humidius aquæ, & tamen author

illius non facit mentionem, neque per se peccare potest, quoniam particulæ humidæ, propter suam flexibilitatem, possint sese accommodare ad omnium pororum figuras.

In thorace etiam aqua potest colligi, cum pori pulmonum sint obstructi, ita ut vapores, in thorace existentes, non possint transire; sed potissima causa aquæ in thorace, abdomine aliisque partibus nostri corporis, est obstructio vasorum lymphaticorum, unde illorum ruptio.

Autor bene fecit, quod tertium & quartum gradum omiserit humiditatis, sed quam ob causam hoc fecerit, nobis latet.

Humiditas, quæ est in herbis, fluit per illarum fibras, & eo sensu humida dicuntur, sed cum sint exsiccatae, quis tunc dicet, illas esse humidas.

(b) *Saccharum.*] Absurdè ponitur inter humida, est inter oleosa & calida, quia scatet oleo & sali,

§. 15. ^aSicca in primo: *Herbæ & folia; beta, brassica, chamæmelum, feniculum, hyacinthus, malabathrum, myrtus, verbascum.*

Flores; *buphtalmi, croci, hyacinthi, meliloti, rosarum, al. 2.*

Fructus:

Fructus ; *baccæ, juniperi, castaneæ.* Semina ; *fabæ, fœnigræci, hordei.*

Radices ; *bryoniæ, œnantibæ, rubiæ, tamarisci, althææ, ari.*

Gummi ; *thus, al, 2.*

(a) *Sicca sunt.*] Quæ habent aquam non admixtam.

Considerabimus sicca dupliciter. Aut quatenus habent plus, aut minus aquæ admixtum : Aut quatenus calore suo magis, vel minus humida excutiunt.

Prioris generis faciunt sanguinem siccum sola admixtione particularum terrestrium, nam tunc accipiunt majorem proportionem in sanguine.

Quomodo vinum dicetur siccum ? nimirum, quia humidum è corpore nostro excutit, nam una particula sicca (sic dicta) quæ est in ipso vino discutit quidem decem humidas particulas & ideo dicitur vinum siccum, quatenus reliquum humidi in sanguine discutit.

Particula illa sicca non per se hoc facit, sed materia primi elementi, per illam particulam fluens, expellit omnes illas humidas particulas, & sic tandem illa particula sicca evanescit.

Illa autem, quæ diu in corpore manent, magnum in corpore habent effectum, propter pororum constantiam, ut sunt corallia, lapides, &c.

§. 16. Sicca in secundo : Herbæ; *Anagallis*, *artemisia*, al. primo, *anethum viride*, *betonica*, *cuscuta*, *calamus odoratus*, *intybum*, *marina brassica*, *bursa pastoris*, *equisetum*, *gingidium*, *mentha*, *mentastrum*, *plantago*, *rosmarinus*, *spica nardi*, *symphytum*, *sumaria*, *pimpinella*, *oxalis*, *verbenaca*, *virga pastoris*.

Flores; *peonia*, *anemon*, *chamæpityos*, *periclimeni*, *stachadis*.

Fructus; *balunus myrepica*, *cappares*, *cydonia mala*, *nux cupressi*, *nux moschata*, *pyra*, *pestacia*.

Semina; *feniculi*, *carthami*, *lentes*, *eruum seu orobus*, *milium*, *oryze*, *papaveris*, *solani*.

Radices; *capparam*, *cichorii*, *raphani*.

Lignum; *Santali*. Lacrymæ, gummi, resinæ; *galbannum*, *opopanax*,
pix

pix arida, myrrha, styrax, mastiche, mel.

§. 17. Sicca in tertio : Metallica; *flos aris, es ustum, squamma aris, erugo diphryges, alumen, a sal, nitrum, sulphur, chalcitis.*

Herbæ & folia ; *felix, millefolium, quinque folium, polium, trifolium, absinthium, abrotanum ustum, anethum ustum, apium, asarum, ammi, calamintha, chamedrys, chamapitys, epithymum, hyssopus, juniperus, majorana, marrubium, origanum, peucedanum, petroselinum, ptarmica, ruta, sabina, salix, sisymbrium, thymus, serpillum.*

Flores ; *balaustra, epithymi, chamapityos, periclymeni.*

Fructus ; *caryophylli, carpobalsamum, galla, piper, juniperi bacca.*

Semina ; *grana tinctorum, anethi, apii, ammi, amoni, anisi, carvi, cumini, coriandri, nigella, petroselini, milii, viticis.*

Radices & cortices ; *acori, radix cava, galange, scilla, pentaphylli, trifo-*

lii, asari, apii, doronici seu carnabadii, hellebori, cinamomi.

Succi & gummi; aloe, acetum, acacia, camphora, moschus.

(a) Sal & nitrum.] Non sunt adeo sicca.

§. 18. Sicca in quarto: Metallica; chalcantum, auripigmentum, sandaracha, chryfocolla, misy, sory, milantheria.

^a Herbæ & folia; ^b ruta sylvestris, ^c allium, nasturtium, ^e sinnapi.

(a) Herba vero illa in quarto gradu.] Impetuose agunt in nostro corpore, sed non diu.

(b) Ruta.] Non meretur poni in quarto gradu.

(c) Sinapi.] Etiam vix intra tertium gradum numerari potest. Particulæ, quæ se insinuant in poros nostri corporis & ibi manent, destruuntque illos, non tam dici possunt sicca, quam corrosiva, quia poros corrodunt.

CAPUT IV.

*De Medicamentis cuiilibet
 membro propriis, seu
 corroborantibus.*

§. I.

CUM vero qualitatibus primis sæpe occulta conjuncta sit, non eadem alterantiæ æque omnibus partibus sunt accommodata, sed ea eligenda, ^a quæ totius substantiæ ratione cuiilibet parti sunt cognata, & ^b ob occultas quasdam proprietatis cum ea singularem habent *συμπύθεσιν*, quæ medicamenta ob id vulgo appropriata & ^c roborantia nominantur. Ita enim cum manifestis qualitatibus occultæ concurrunt, & in agendo conspirant.

(a) *Quæ totius &c.*] Veteres suis distinctionibus nihil explicuerunt, nam quid hoc est dicere, totius substantiæ ratione esse cognatum.

(b) *Et ob occultas proprietates. & per symphatiam roborare.*] Variis terminis quidem

dem voluerunt suas res explicare, sed nihil fecerunt.

In primâ qualitate illæ distinctiones sunt inutiles, nam omniâ totâ suâ substantiâ calefaciunt, & frigefaciunt. illi has distinctiones fecerunt, quando res erant compositæ ex diversis generis particulis, vel quando aliquid est in illis, quod non potest explicari per illorum quatuor elementa. Nam potest esse in illis aliquid falsum vel acidum.

Videamus nunc, quid sentiendum sit de medicamentis singulis partibus dicatis, pro fundamento sciendum est, quod pori nostri corporis sint respiciendi, & quod non sint adamantini illi pori sed obsequiosi, adeoque se facile accommodant variis particularum figuris. Pori in cartilagine, ut etiam in ossibus, quamquam multo stabiliores sunt, minusque sequaces, tamen quodammodo obsequuntur in magnitudine & figura. Mutatio illa pororum potest etiam ex cicatrice, quæ nimis exsiccantibus medicamentis indurata est, etiam malconcurata, ita ut particulæ aëreæ, in tempestate admodum impetuosæ, non facile penetrant poros cicatricis, unde calendarium in hominibus.

(c) *Roborantia.*] Est vox admodum obscura & ambigua, quia, quod uni corroborat, alteri nocet. *Roborantia.* sunt illa
sive

(five alimentum five medicamentum fit)
quæ poros partium relinquunt in naturali
situ, figura & magnitudine.

Rogatur? An dentur medicamenta robo-
rancia, vel caput, vel lienem, vel hepar,
vel alias partes.

Respondetur, cum grano salis accipien-
dum esse, quatenus sc. dentur medica-
menta, quorum particulæ facilius trans-
eunt poros hujus, quam illius visceris, sed
quatenus eadem particulæ æque facile
transeunt poros v. gr. lienis, hepatis, cere-
bri, &c. Eatenus non magis huic quam
illi parti specifica dici possunt, suntque per
consequens indifferentia.

Et ut partes nostri corporis facile mutant
poros suos sic particulæ alimentosæ facile
transmittantur & applicantur omnibus
partibus.

Præterea non possunt dici parti alicui
specificæ, quia æque transeunt poros unius
partis, quam alterius, & quamvis non
tam bene transireat alias partes, tamen
vim faciendo illis partibus, & poros par-
tium mutant, & ipsæ mutantur particulæ,
ita ut æque dicata huic parti quam illi.

§. 2. ^a Cephalica calefacientia &
siccantia: *Betonica, majorana, sal-
via, hyssopus, melissa, rosmarinus, folia
B 6 lauri*

lauri, bacca lauri, satureia, ruta, calamintha, serpillum, spica, lavendula, origanum, herba paralysis, liliun convalium, stœchas Arabica, chamamelum, ocymum caryophyllatum, melilotus, pœonia. Semen sileris montani, faniculi: Radix ireos, garyophyllata. Flores tiliæ, bacca juniperi, coriandrum, anacardi, nux moschata, ambra, moschus, xyloaloe, caryophylli, cubeba, cardamomum, calamus aromaticus, acorus, macis, galanga, castoreum, viscus quercinus, succinum: ut & quæ extra fere applicantur; benzoe, gummi juniperi, hedera, tacamahaca, nigella semen, ladanum mastiche, styrax calamita, thapsia, adeps urfi.

(a) *Cephalica calefacientia sunt.*] Quæ subtilia satis sunt, ut possint transire cerebri poros, & subtilia vascula capitis.

Cephalicum & calidum idem est, sive sunt *sicca* sive alterius generis, idem hoc est.

§. 3. * Cephalica frigefacientia & humectantia ^b *Rosa* ^c *viola* ^d *flores nym-*

nymphaea, ^c *actuca*: *folia* & *semen*, ^f *portulaca*, ^g *semen papaveris*, & alia frigida ^h *acetosa*, ⁱ *cucurbita*; quibus ob humectationem addere licet, praecipue in melancholicis, *borraginem*, *buglossum*, *poma odorata*, *amygdalas dulces*: ut & quae extra fere capiti applicantur, ^k *folia vitis*, *salicis*, *psyllium*, *capita papaveris*, *lac muliebre recenter multum*, *succus cucumeris*, *cucurbitae*, & humectationis gratia, *semen lini*, *fenigraci*, *amygdalae dulces*, *flores sambuci*.

(a) *Cephalica frigefacientia.*] sunt, quae inepta sunt, ut ad caput ascendunt, sed quae potius deorsum detruduntur, atque ideo male dicuntur cephalica.

(b) *Rosa.*] Non possunt numerare inter frigida.

(c) *Viola.*] Sunt temperate calidae.

(d) *Flores nymphae.*] Non sunt frigidae, nam eò ipso, quò sunt flores sunt volatiles, quoniam flores sunt subtiliores partes herbarum.

(e) *Lactuca.*] Esse cephalicam nunquam audivit C. vir.

(f) *Portulaca.*] Non est calida.

(g) *Semen papaveris.*] Etiam non est calidum.

(h) *Acetosa.*] Est frigida.

(i) *Cucurbita.*] Est frigidissima.

(k) *Folia vitis Folia alicus*] quatenus habent salem, possent quodammodo cephalica nominari.

§ 4. ^a Capiti nocentia; *veticis semen, absinthii succus, lac in potu, glandes quercinae in cibo, olive nigrae, arbuti fructus, ervum, quod & articulos exfolvit. Amplius offendunt, thus, hederæ cacumina, lentisci fructus, corcus, peucedanum, cyclaminis sicca cum vino epota, mandragora, cicuta, semen lolii. Styrax copiose sumtus.*

(a) *Capiti nocentia.*] omnia sunt quæ sunt crassa, viscosa, sive simul fuerunt falsa, sive acida, sive non.

§. 5. ^a Ophthalmica: *Fœniculum, euphrasia, ruta verbena, che' idonium, majorana, betonica, helenium, rad. valerianæ, sem. hormini.* ^b Oculis nocent: *semen cannabis, c* *caules lactuce, lentes*

lentes faba, raphanus, sinapi, d. caepe, porrum.

(a) *Ophthalmica*] Sunt spiritus valde subtiles, tenues & mobiles, & non debent, nec crassare humores oculorum, nec obstruere poros membranarum, alias radii luminis aliquam invenient resistantiam.

(b) *Oculis nocentia.*] Sunt crassa, frigida, & adstringentia, aut etiam quæ habent salem corrosivum, ut *sinapi, raphanus, caepe.*

(c) *Caules lactuca.*] Multum salis nitrosi habent.

(d) *Cape*] Spiritus cæpæ dicitur aurum solvere.

§ 6. ^a Aures calefaciunt: *Cephalica, ut ruta, laurus, costus, nigella, castoreum, item* ^b *amygdala amara, cepe, belleborus albus cum melle, moschus cum lana bombycina impositus.*

(a) *Aures calefacientia.*] Quæ poros aurium facile transeunt, & etiam volatilia sunt.

(b) *Amygdala amara.*] Quatenus multum salis in oleo habent, sed non magis dicatæ auri, quam aliis partibus.

§. 7. ^a Aures refrigerant: *lac muliebre tepidum, rosa, malva, viola, all-thæa salicis folia, lactucæ, nymphaeæ.*

(a) *Aures refrigerantia.*] Quæ etiam alias partes refrigerant.

§. 8. ^a Thoracica & pneumonica calefacientia, ^b & siccantia: *hyssopus, scabiosæ, capillus veneris, tussilago, marrubium, calamintha, betonica, veronica, botrys, carduus benedictus, glycyrrhiza, helenii & ireos radices, scilla, aristolochia rotunda, semen urticæ, fœniculi, ficus, uvæ passæ, amygdala, pinea, ^c pulmo valpis, radix dracuntii, ari, pimpinella, lini semen, ^d flores sulphuris.*

(a) *Thoracica & pneumonica.*] Hæc iterum autor revocat ad calida, & sicca, frigida & humida, quæ calefacientia vocat & siccantia scatent multo sali volatili, uti ex ejus catalogo videri potest.

Quæ hic enumerantur, partim sunt simpliciter volatilia, partim multo sali scatentia, & non magis dicata pulmonibus, quam aliis nostri corporis partibus.

(b) *Sic-*

(b) *Siccantia.*] Nunquam possunt prodesse corpori vivo, sed in illo semper humida esse debent.

Error authorum de medicamentis siccantibus provenit ex eo, quod irrationales chirurgi cum curarent tumorem quendam quod hoc volebant facere exsiccantibus medicamentis, & non considerabant obstructions, quæ erant tollendæ; ablati enim obstructionibus, tumor est curatus, cum vero humores, obstructionem facientes, exsiccantur, duriores fiunt, ut patet in mucosarium, ex quibus clare patet exsiccantia fere unquam posse prodesse in nostro corpore.

Thoracica igitur potius erunt (si cum illis distinctio est facienda) calefacientia & humectantia.

Obstructiones tollentia sunt volatilia calida, & salsa, aliquando etiam acida. Volatilia obstructiones tollunt sua volatilitate: Sales vero sua vi pungente: Acida vi reserandi, præsertim si obstructiones à sale ortæ sunt.

(c) *pulmo pulvis.*] Qua ratione hic aliquid efficiet, nobis latet.

(d) *Flores sulphuris.*] Cum pars curanda inclinet ad siccitatem, tunc illi sunt omittendi, quia sicci nimis & calidi sunt.

§. 9. ^aThoracica frigida & humida: *viola, malva, semen papaveris albi,*
^b*psyllii, jujuba, sebesten, trigacanthum,*
hordeum. ^cPectori nocent: *nimis frigida,*
^d*acria, raucida, acida,* ^f*adstringentia, ut, fructus immaturi, vitriolum,*
lepus marinus, oleum nucum.

(a) *Frigida.*] Non sunt frigida, quæ author enumerat, sed sunt temperata & bene, nam omnia frigida nocerant, quia facile obstructions faciunt, nec hæc magis ad pulmones pertinent, quam ad alias partes.

Si opus est coagulatio per totum corpus, exhibemus papaverina & mucilaginosam.

(b) *Ut psyllii.*] Et alia quæ author habet. Et etiam jusculum vervecivum paratur.

(c) *Pectori nocent.*] Nimis frigida non solum pectori, sed omnibus nostri corporis partibus.

(d) *Acria & acida.*] Sc. corrosiva

(e) *Raucida*] Quando raucida fiunt, tunc multum salem volatilem in se habent, ut lardum cum sit raucidum, plus salis in se habet, quam alias.

Pectus non facile fert acredinem corrosivam, quia admodum tenerum est, & il-
 lius

lius tunicae sunt tenerrimae praesertim pulmonum, unde statim tussis.

(f) *Adstringentia.*] Debemus nobis cavere ab adstringentibus, cum causa fluxus non dum sit ablata, ablatâ vero causâ, sponte saepe cessat: ideo pessimum est adstringentia dare in vigore diarrhaeae, aut dysenteriae, sed saepe possumus illas curare sudorifero aliquo ex theriaca & f.

§. 10. ^a *Cardiaca calida: melissa, rosmarinus, ocymum, carduus benedictus, scordium, veronica, cortices & semen citri, grana tinctorum seu chermes, caryophylli hortenses, radices angelicae, helenii, flores calendulae, lignum aloës, aurum, crocus, ambra, moschus, zedoaria, macis, nux moschata, caryophylli, cinamomum.*

^a *Cardiaca*] Sunt duorum generum, aut sunt volatilia, & eo nomine subito sanguinis fermentationes excitantia, & augentia, & sunt illa, quae §. 10. ab authore numerantur, & recensentur, excepto auro, quod ad durum genus est referendum, quae omnia valde spirituosae sunt & calidae, ad hoc jam genus etiam referunt magnae compositiones ut *theriaca, mithridatum, diaschordium,*

schordium, *orvietanum* & similia, quae subito fermentationem excitant, & augent.

Secundum genus non, quod *sensim* excitant, & augent sanguinis fermentationes sed magis constanter ratione sc. ætheris traajicientis suos poros constantiores, & auctore §. II. recensentur.

§. IV. Cardiacæ frigida: a *rosæ*, *viola*, *acetosa*, b *borrago*, *buglossum*, *nymphaea*, *plantago*, *succus citri*, *limonum*, *granatorum*, c *cerasa*, *poma odorata*, *fructus rubi Idæi*, *santalum*, C. C. *os de C. C. unicornu*, *terra sigillata*, *bolus Armenus*, *margarita*, *corallium*, *bezoar hyacinthus*, *sapphirus*, *smaragdus*, *lapis lazuli*.

a *Rosæ & viola &c.*] Ad §. superiorem sunt referendæ.

b *Borago & buglossum.*] Sunt nullius momenti.

c *Cerasa quoque non sunt cardiacæ.*

Cum iudicio cardiacæ sunt semper præscribenda, ex. gr. si æger jam est in languore, quia spiritus per poros corporis avolant, quam per pertusum dolium, ibi necessario cardiacæ sunt exhibenda, sed nullo

nullo modo prioris generis, quia tunc patiens multo fieret languidior propter spirituum exhalationem, sed posterioris generis sunt exhibenda, quæ lente agunt, & diu in sanguine manent.

§. 12. Ventriculum, ^a calefacientia & ^b siccantia: *mentha, absinthium, foeniculum, rosmarinus, salvia, laurifolia, baccæ lauri, juniperi, semen carvi, anisi, cumini, lignum aloës, galanga, calamus aromaticus, acorus, zingiber, nux moschata, macis, caryophylli, piper, cinamomum, zedoaria, cardamomum, cyperus, ambra, mastiche.*

^a *Calefacientia.*] Rursus sunt volatilia & sunt omnia multo sale volatili donata.

^b *Siccantia.*] Hic quoque rejicienda sunt.

Acida autor non addidit, quia quodammodo sunt frigida. Ventriculo dicata sunt, si ita velint, folia volatilia, & etiam acida volatilia cum judicio exhibita.

§. 13. ^a Ventriculum refrigerantia: *acetosa, acetosella, b portulaca, c plantago, d endivia, sonchus, e cichorium, f rose, viole, g persica, cydonia,*
me-

^h melones, cucurbitæ, cucumeres, citrulli, pyra, ribes, berberis, poma granata, succus citri, limonum, acacia, mespila, ⁱ fraga, mora, ^k santalum.

^a *Ventriculum refrigerantia.*] Sunt etiam temperata, ut *acetosa, acetosella* & seq.

^b *Portulaca.*] Nullius est momenti.

^c *Plantago.*] Potius nocebit.

^d *Endivia.*] Est temperata.

^e *Cichoreum.*] Non refrigerat, sed calefacit.

^f *Rosa, viola.*] Sunt calidæ.

^g *Persica.*] Nocebit.

^h *Melones, cucurbita, cucumeres, citrulli.*] Hæc nunquam possunt dici stomachica, quia nimis sunt frigida, omnis enim subita mutatio mala est, nam illa præscribi debebant, cum calor in ventriculo prædominatur, potius hoc tentandum lenibus medicamentis refrigerantibus.

ⁱ *Fraga.*] Potius dicenda est inter delicias tolerabiles.

^k *Santalum citrinum.*] Lenem habet adstrictionem, & ideo adhiberi potest, cum ventriculus scatet pituita, ut ejus fibræ non possunt constringi, ut alias solent.

§. 14. ^a *Epar calefacientia: agrimonia, absinthium, capillus veneris, salvia,*

via, cuscuta, asarum, hepatica, scœnanthum, spica, ageratum, fœniculum, petroselinum, apium, asparagus, amygdala amara, beleninm, flos tunicis, uvæ passæ, pistacia, sem. calida, calamus aromaticus, cassia lignea, cinamomum & reliqua aromata.

a *Epar calefacientia.*] Etiam tantum sunt spirituosa.

§. 15. a *Epar refrigerantia: endivia, cichorium, scariola, dens leonis, & quæ ad hæc pertinent: portulaca, b lactuca, rosa, viola, nymphaea, acetosa, fragraria, c sem. frigida majora, melonum scilicet, cucurbitæ, cucumeris & citrulli; & minora, lactuca puta, enavia, scariolæ, portulacæ, d hordeum, santala, e camphora, poma granata, ribes, berberis, fraga, melon. cerasa, acetum, serum caprinum.*

a *Epar frigefacientia.*] Sunt rejicienda, quia maxime nocent, sed quæ authores pro refrigerantibus habent, potius sunt temperata, ut patet ex catalogo.

b *Lactu-*

b *Lactuca.*] Rejicienda est, quia refrigerat.

c *Sem. frigida majora, & lactuca.*] Sunt etiam rejicienda.

d *Hordeum.*] Quoque est temperatuma.

e *Camphora.*] Est calidissima.

§. 16. ^a Lienem calefacientia: *celerach, scolopendrium absinthium, epithymum, fumaria, lupulus, ruta, calamintia, petroselinum, veronica, chamædrys chamæpitys melissa* ^b *nasturtium, cochlearia, prussium, genista, sambucus, asarum, radic. polypodii, helenii, gentiane, filicis, fœniculum, apium, vitex, tamariscus, cappares, aristolochia, rubia tinctorum, amygdala amara, scilla, calamus aromaticus, ammoniacum, bdellium.*

^a *Lienem calefacientia.*] Quomodo autem possunt medicamenta esse alicui parti dicata, & etiam lieni, quæ totum corpus peragrant ope circulationis sanguinis, & sanguini communicantur, qui sanguis in liene non agit sed patitur, ut cum sit viscosior & terrestrior, ibi fit fluidior & trajicitur per lienem, tali fere modo ac sanguis grumofus trajicitur per cribrum.

Ita

Ita ut lieni dicata, potius dicenda sunt sanguini dicata, si catalogum inspiciamus, videbimus omnia tantum esse spirituosam.

b *Nasturtium*] Est acre & multo sale volatili donatum.

§. 17.^a Lienem refrigerantia: *salix, endivia, cichorium, portulaca, & fere reliqua hepatica.*

a *Lienem refrigerantia*] Sunt iterum pessima, ut omnia sunt refrigerantia præter nitrosa.

Si vero catalogum inspiciamus, potius sunt temperata.

b *Cichoreum.*] Est calidum.

§. 18.^a Renes & vesicam calefacientia: *capillus veneris, ruta, saxifragia, betonica, ligusticum, foeniculum, eruca, artemisia, calamintha, eryngium asperagus ruscus, pimpinella, glycyrrhiza, petroselinum, apium, urtica daucus, filipendula, rubia tinctorum, ciceres rubri, milium Solis, bacca juniper. flores chamæmeli, cardamomum, terebinthina, chærefolium, amygdala, pistacia, nuclei*

C

per-

persicorum, cerasorum, radices capparum.

a Renes & vesicam calefacientia.] Partes solidæ nunquam calefaciunt; sed id intelligendum est de materiis transfuentibus illas partes, nempe de sanguine, & de humoribus ex sanguine delatis.

Ita ut totum opus sit, nominare omnia illa medicamenta sanguinem calefacientia, & refrigerantia, & sic uno catalogo possimus absolvere, quod nunc fit pluribus.

§. 19. *a Renes refrigerantia: malva, b lactuca, portulaca, parietaria, endivia, hordeum, semina quatuor frigida majora, c papaveris, lactucæ, portulacæ, psyllii, cydoniorum, peponis, fraga, viola, nymphaeæ flores, camphora, santalum, d acetum, succus limonum, melonum, e ribes.*

a Renes refrigerantia.] Et hæc iterum rejicimus: verum si authoris catalogum inspiciamus, repugnabit, nam plurima sunt temperata.

b Lactuca, portulaca, semina quatuor frigida majora.] Hæc omnia sunt delenda
tam

tanquam obstructions facientia.

c *Papaver.*] Considerandum est tanquam coagulans.

NB. Pro generali regula fit, quando volumus refrigerare, fiat hoc nitrosus.

d *Acetum.*] Non debet adhiberi ad refrigerandam ullam partem, multo minus ad renes.

e *Succus ribesiorum.*] Est adstringens, & non admittendus, nisi in sanis.

Omnis calor præternaturalis oritur ab obstructione, ut etiam erysipelas & inflammatio, quæ etiam gradu tantum differunt. Quando inflammatio est in externa parte, tunc dicitur erysipelas (belg. de roos) cum vero est in interna parte, tunc dicitur inflammatio (belg. een ontsteking) & quidem cum est obstructio in poris membranarum.

Omnia calida non faciunt inflammationem, sed tunc, cum adest obstructio pororum, & quidem talis, ut nihil transmittet præter materiam subtilem, & si obstructio sit in vasis ipsis, tunc non fiet inflammatio, quia ibi non est tam arcta, quin adhuc admittet globulos secundi elementi, sed cum est in membranis & tunicis vasorum & viscerum.

Pessimum est refrigerantia applicare tali in casu, quia obstructions fiunt pertinaciores, & sic facile generetur gangrena, ideo tutius est hoc facere calidis.

Si pars interna aliqua erysipelate laboret
 sæpe tolli solet sudorifero minerali & salino,
 quod poros appropriat ad suas figuram
 & ita sæpe tollitur cum febre interna, quia
 ipsi aliquando adest.

§. 20. ^a Uterum calefacientia
 artemisia, matricaria, betonica, dictamnium,
 origanum, pulegium, calamintum,
 thymus, majorana, salvia, thymus, mentha,
 satureja, ruta, rosmarinus, folia lauri,
 flores chamameli, semen cumini, anisum,
 fœniculi, dauci, apii, petroselini, radices
 aristolochiæ, rubiæ tinctorum, eryngii,
 fœniculi, petroselini, asparagi,
 pimpinelle, angelicæ, valerianæ imperatoricæ,
 medulla nucis Indicæ, baccæ
 lauri, juniperi, caryophylli, nux moschata,
 macis, calamus aromaticus, cinnamomum,
 Zedoaria, crocus, galanga,
 myrrha, castoreum.

^a Uterum calefacientia.] Qualia sunt
 spirituosæ, & per consequens non magis
 utero, quam aliis partibus commune.

§. 21. ^a Uterum refrigerantia
 nym

nymphaea, *viola*, *rosa*, *cydonia mala*,
& *syrupus eorum*, *portulaca*, *lactuca*,
scariola.

a *Uterum refrigerantia.*] Iterum rejici-
mus.

§. 22. a *Arthritica & Neuritica*
calida: *majorana*, *herba paralysis*,
betonica, *chamapitys*, *rosmarinus*, *sal-*
via, *folia lauri*, *lavendula*, *stœchas*,
artemisia, & *pleraque cephalica*, *ca-*
storcum, *lumbrici terrestres*.

a *Arthritica.*] Omnes nervi & etiam
aliæ partes, quæ poros habent constantio-
res indigent iis, quæ subtilissima sunt, &
ideo non facile hærent in poros.

NB. Generatim concludendum est, quod
refrigerantia vix unquam sint adhibenda,
præsertim si attendimus ad poros obstru-
ctos partium solidarum, in quibus facerent
majores obstructions, sed illa potius san-
guini esse adhibenda, quæ ejus motui præ-
ternaturali nimio non obsequuntur, quæ-
que adeo obstructionem aliquam in parte
solidâ non progignent, uti sunt *nitrata*, &
pleraque cardiaca secundi generis.

CAPUT V.

De Digerentibus & Præparantibus humores.

§. 1.

EX hac classe petuntur & a dige-
 rentia, digestiva seu præparantia
 dicta, quæ omnia, quæ b naturam
 in agendo impediunt, tollunt, quaa-
 litatesque, quæ c caloris nativi actioni
 ni resistunt, mutant, calida scilicet
 nimis refrigerant, frigida calefa-
 ciunt, sicca humectant, humida sic-
 cant, crassa attenuant, tenuia in-
 crassant.

a *Digerentia.*] Digerere, idem est, acc-
 rem crassam leni calore sensim & pedeten-
 tim subtile reddere, vel dissolvere.

b *Naturam in agendo impediunt.*] Quid
 hoc est, omnes plebei sic possunt loqui.

c *Quæ caloris nativi actioni resistunt.*] Quamvis semper fit calor in nostro corpore,
 an ideo dicendus est natus, certe puerile
 hoc esset, nam est contra naturam caloris,
 quæ in continuo motu & transfluxu ma-
 teriæ consistit.

§. 2. ^a *Bilis* nimirum flava refrigerantibus & ^b humectantibus atque incrassantibus corrigenda. ^c *Pituita* calefacientibus, siccantibus & attenuantibus præparanda. *Humor melancholicus* moderate calefacientibus & humectantibus ac attenuantibus emendandus. ^d *Atra bilis* multum humectantibus & attenuantibus corrigenda.

^a *Bilis flava.*] Constat ex terrâ & oleo & sale & acido & multis aliis particulis.

NB. Pro generali hic tenendum est, quod quoties authores loquuntur de bile, intelligendum est, illos de sale loqui & sæpius de corrosivo.

^b *Humectantibus.*] Hoc bene, quia si Zi. salis infundatur in multa aquâ, sal vim amittit & multum per urinam cum aqua emittet: hanc ob causam sæpius aquæ spadanæ juvant, nam magna copia sumuntur, ita sal diluitur & cum aqua ejicitur, ut etiam pituita.

^c *Pituita calefacientibus.*] Si pituita multum calefit, tum nimirum exsiccat, & indurescit.

^d *Atra bilis.*] Est tantum sal corrosivum.

§. 3. Et quidem ^a cuique parti accommodata, prout humor in hac vel illa parte consistit, usurpanda. *Bilem in Capite preparant & digerunt*, Cephalica Frigida: *in Pectore* ^b Thoracica Frigida: *in Corde*, Cardiacca Frigida: *in Ventriculo*, Ventriculum refrigerantia: *in Epate*, Epatica frigida.

^a *Cui parti accommodata.*] Per poros corporis nostri possunt transire particulæ omnis figuræ, si modo sint subtiles, sed illæ particulæ possunt etiam esse magis convenientes huic parti quam alteri, ut ex. gr. cantharides vesicæ admodum sunt inimicæ, ita ut non possimus totaliter negare, unum medicamentum magis esse accommodatum huic parti, quam alteri, quamvis sit admodum rarum.

^b *Thoracica frigida.*] Nempe obstructions tollentia & temperantia, nam frigida sunt pessima.

Quæ sequuntur sunt quasi appendix §. I. & secundi.

Si præparatio applicanda sit bili, duplici modo hoc fieri potest. Aut quatenus ejus sal (activitas enim tota bilis consistit in ejus sali, & quoties authores bilem culpant,

non

non tam totum bilis compositum est respiciendum, quam una ejus pars salina) per acida infringi potest: aut per emollientia & narcotica impediri, quo minus possit molestias illâ suâ acredine nobis creare.

Interdum etiâ magna adest bili (ita vulgo dictæ) viscositas, quæ digestionem (nempe particularum suarum discriptionem) potest admittere, sed hoc non tam bili tribuendum, quam ejus adjuncto humori viscoso.

Observandum interea bene est contra communem errorem, quod non statim bilis vocanda sit humor ille flavus, qualis non raro exspuitur aut evomitur in ignem, quique protenus inflammatur, sed humor ille, pars duntaxat esse bilis, tanquam compositi, constantis non solum ex terra, aqua sale & quidem amaricante, & forsan adhuc multis aliis ex particularum generibus, de quibus sensus noster gustus non ita Judicare potest.

§. 4. *a Pituitam præparant in Capite Cephalica calida, in Pectore, Thoracica calida: in Ventriculo, Ventriculum calefacientia: in Epate, Epatica calida: in Renibus, Renes calefacientia; in Utero, Uterina calida.*

a *Pituita preparantia.*] Consistit in particularum crassarum attenuatione, & viscosarum discerptione.

Sed quæ hoc paragrapho & præcedenti ponuntur, sunt tantum nugatoria, nam quæ ad sanguinem perveniunt, cum sanguine feruntur ad omnes partes ope circulationis.

§. 5. a *Melancholiam* & b *atrabilem* preparant: fumaria c buglossum, borrago, scolopendrium, melissa, cuscuta, capill. veneris, chamædrys, chomæpitus, lupulus, cortices citri; fæniculum, rosmarinus, succus pomorum, d ceterach, cappares, epithymum, violæ, genistæ flores & semen, tamariscus, sem. oczmi, fraxini.

a *Melancholiam.*] Diximus consistere in terrestri, & crassa materia.

b *Atrabilis.*] Cum materia est magis corrosiva.

Melancholia curatur optime venæsectione, bonâ diætâ, & decoctis, si modo patientes velint continuare in iis utendis.

Melancholici curantur aquâ spadana
natu-

naturali, quia tunc bonam observant diætā, exercitationem modicam, & magna illa copia aquæ diluit terrestritatem, & vim corrosivam, præterea vi sua minerali obstructions tollit.

Non debent esse nimis subtilia, nam illa parum possunt, quia facile a particulis crassis, & duris reflectuntur, ut audivimus parte secunda principiorum philosophiæ cartesii, non etiam debent esse crassa, sed temperata subtilia,

c *Buglossum, borago.*] Nihil possunt.

d *Ceterach.*] Est optimum contra melancholiam.

C A P U T VI.

De Emollientibus, laxantibus, rarefacientibus &c.

§. I.

MΑλακτικὰ seu ^a *Emollientia* sunt, quæ id quod concretum est, fundunt. Talia sunt, quæ nec valde calida sunt, nec valde sicca. ^b Calida scilicet in secundo gradu, & non nihil humida, ac præterea vim emplasticeam habentia, ut sunt, *malvæ*

& althææ folia & radices liliorum albo-
 rum, atriplex, mercurialis, semina
 malvæ, sesami, lini, fœnigræci, al-
 thææ, caricæ pingues, oleum simplex,
 pinguedines gallinæ, suillæ, vitulinæ,
 hedina, sebum vervecinum & similes,
 medullæ fere omnes, butyrum recens,
 cera, pix, resina, bdellium, ammonia-
 cum, styrax liquidus, ladanum, gal-
 banum.

a Emollientia, talia sunt, quæ nec valde
 calida sunt, nec valde sicca.] Est explicatio
 negativa & nihil docet; idem est ac si dece-
 remus duo & tria non sunt quatuor, nec
 sex, neque septem & sic porro, inde tamen
 non possum scire, quid sit.

b Calida ac præterea vim emplasticam
 habentia.] Hic author explicat obscurum
 aliquid per obscurius, nam nunquam ex-
 plicavit adhuc, quænam illa vis empla-
 stica sit, & cum postea explicationem dat,
 illa æque obscura est.

Emollientia dicuntur, quia flexiles ha-
 bent particulas, & involvunt salinas, & aci-
 das particulas.

§. 2. Hisce opponuntur σκληρατικά
 ἢ σκλη-

ἢ σκληρύνοντε. ^a *Indurantia* ^b quæ sunt frigida & humida, ut *semper vivum*, *portulaca*, *psyllium*, *lenticula palustris*, *solanum*.

^a *Indurantia sunt.*] Quæ conservant & promovent quietem particularum, Juxta se invicem positarum, ex physica didicimus, in quo mollities & durities consistit.

^b *Quæ sunt frigida & humida.*] Veritas aliqua est in iis, sed admodum obscura, nam frigus, quoniam in minori motu consistit, particulas quietas tenet.

§ 3. Χαλαστικά, ^a *Laxantia* tensis, iisque quæ συντάσσει præter naturam dura evaserunt, ^b conferunt, suntque præcipue ea, quæ, cum materia quædam vel vapor, vel flatus partium spatia replet, extenditque, ^c rarefaciunt, ^d flatuosumque spiritum & materiam attenuant ac discutunt. Talia sunt modice calida, largius humectantia & substantiæ tenuioris, ut facile penetrent, & crassitie non obstruant, ut: *lilium*, ^e *oleum chamamelum*, ^f *semen lini*, *foeni-*

græci, adipēs, butyrum & œsypus & similia.

a *Laxantia.*] Illa idea non est omnibus clara & obvia.

Humores non possunt dici laxati, sed fibræ partium & musculorum dicuntur laxatæ, non quod fibræ longiores tunc fiunt, sed quod finis magis a principio recedit, quod fit, cum fibræ musculorum, quæ antea inflabantur (quo tempore necessario principia & fines sibi proprios esse debent) nunc flaccidæ jacent.

b *Conferint.*] Est certum genus medicamentum, quod duritiem illam tollet.

c *Rarefaciunt.*] Est res, quæ non competit partibus solidis, sed humoribus & spiritibus.

d *Flatuosumque spiritum.*] Nullus spiritus est flatuosus, nec ullus ventus vel flatus est in nostro corpore: Verum quidem est, quod placida sit distentia in nostro corpore à vaporibus, per omnes partes euntibus, quæ, si non adest, æconomia nostra est turbata, ideo semper adesse debet.

Si jam obstructio facta est, ita ut vapores non possint transire, mutantur in flatus & ventos, ex quibus clarè patet, quod ventis non possimus mederi, sed essen-

tia illorum est tollenda, quæ est obstru-
ctio.

Quod in nostro corpore semper vapor sit,
docet etiam quantitas vaporis statim ascen-
dentis, cum urinam emittimus.

e *Oleum chamemelinum.*] Sunt olea
viscosa nimis, ideo non debemus fidere
illis.

f *Semen lini, fenugraci, adipes, butyrum.*]
Sunt omnia tali in casu palliativa.

g *Æsypus.*] Ejus fætor potest aliquid
tribuere ad apertionem pororum.

§. 4. Πυκνωτικά seu a condensantia
sunt magis & aqueæ naturæ, atque
debilius contrahunt, & propterea
tenues atque flexiles b poros quidem
constringunt, contrahunt & conden-
sant; totam vero partem undiqua-
que & valentius constringere non
possunt. Talia sunt; c *aqua frigida,*
portulaca, sempervivum, psyllium,
myosotis, lenticula palustris, tribulus vi-
ridis, sedum majus & minus.

a *Condensantia sunt magis natura a-*
queæ.] Quis unquam audivit ex aqua ali-
quid fieri durius.

b Po-

b *Poros condensant.*] Poros constringere, & contrahere quidem dicimus: nunquam dicimus condensare poros, sed obstruere: poros partium solidarum: humores quidem condensantur, cum particulae magis ad se invicem accedunt, & se mutuo plurimis in punctis tangunt.

c *Aqua frigida.*] Aqua nunquam partibus tam firme adhæret, ut rem possit reddere duram, sed alia particulae crassae, & durae hoc faciunt.

§ 5. Στεγνῶνιξὲν vero ^a sunt crassae substantiae, frigida & ^b abstringentia. Foris enim crassitie sua poris incumbunt, & frigiditate sua ac siccitate partem contrahunt & ^c in se cogunt. Ex hoc genere sunt ea, quae pleraque alias ^d στεγνῶνιξὲν adstringentia appellantur; ^e cortices granatorum, ^f thuris, ^g myrobalanorum, ^h radices tormentillae, ⁱ rabarbarum tostum, ^k plantago, ^l equisetum, ^m bellis minor, ⁿ sanguinaria, ^o balaustia, ^p flores rosarum, ^q sem. acetosae, ^r plantaginis, ^s rosarum, ^t portulacae, ^u nuces cupressi, ^v myrtilli, ^w cydonia, ^x pyra, ^y mespila, ^z mora immatura

ra, sorba, corna, k galle, acini uva-
rum passarum, cupula glandium,
succus hypocistidis, agreste, l acacia,
mastiche, m sanguis draconis, spodium,
n margarita, corallium, bolus Arme-
nus, terra sigillata, alumen, lapis he,
matites, o ferrum.

a Stagnatica sunt crasse substantia.] Pot-
tius sunt condensantia.

b Adstringentia.] Adstringentium na-
tura satis difficilis est & obscura, & illam
explicabimus cap. octavo f. secunda.

c In se cogunt.] Tunc dicebantur in se
cogi, cum non amplius videbant effluere
illa, quæ antea effluebant.

d Cort. granatorum.] Sunt austeri, &
ita adstringunt.

e Thus & mastix.] Habent partes vis-
cosas, & ita possunt Juvare, & augere
obstructiones.

f Rhabarbarum tostum.] adstringit, quia
ejus vis purgans consistit in volatili, vis
ejus vero adstringens in partibus terre-
stribus.

g Plantago.] Habetur refrigerante.

h Equisitum.] Dubium est.

i Balauſtia.] Sunt in sommo gradu ad-
stringentia.

k *Galla.*] Sunt ex summo austeris.

l *Acacia.*] Valde adstringit.

m *Sanguis draconis.*] Etiam.

n *Margarita.*] Quis unquam audivit margaritæ adstringere.

o *Ferrum.*] In prima saltem ignitione adstringit magis, quam quidem in altera.

§. 6. Πυκνωτικοῖς ὀππὸν ἄραιω-
τικὰ, & τῶν στεγνωτικῶν τὸ ἀνατομωτικόν.
Ἄραιωτικὰ, ^a rarefacientia sunt, quæ
meatus cutis aperiunt, porosque am-
pliores reddunt, ut vapores per eos
melius diffilari possint. Talia medi-
camenta sunt calida, verum mode-
rate, partium tenuium, ^b & non sic-
cantia: ut *althæa*, *mercurialis*, *ane-
thum*, *flores chamæmeli*, *meliloti*, *sambuci*,
semen fanigræci, *lini*, *ficus aridæ*
^c *oleum vetustius*, *butyrum*.

^a *Rarefacientia*, porosque ampliores red-
dunt.] Ut ita aliæ partes possunt inter-
medio loco esse, & manere.

Rarefacientia sunt duplici modo, aut
quo nomine se simpliciter subtilia, aut eo
ipso, quod sint salina volatilia.

Aliquando etiam acida volatilia, qua-
tenus

tenus cum sale nostri sanguinis & humorum fermentationem ciendo, aliquando excitant ipsos sudores corporis tumores, & ruborem.

b *Non siccantia.*] Verum hoc est si tantum sint moderata, sed egregie siccantia rarefaciunt, ut ex. gr. spiritus vini, similiaque alia.

c *Oleum vetustum & butyrum.*] Si velis raucedo, quia tunc salem habent copiosum.

§. 7. Ἀνασomalικά sunt, quæ vasorum orificia aperiunt; unde in genere a *Aperientia* appellari possunt, præcipue tamen *Aperientia* dicuntur, quæ ad profundiora penetrant, crassosque humores attenuant, & calida sunt in secundo gradu, nonnihil crassiore substantia prædita, ne facile dissipentur, donec operationem suam absolverint. In hunc usum maxime utilia sunt b amara, c His cognata sunt λεπυλικὰ & τμηλικὰ, d attenuantia & incidentia, quæ dividunt, dissolvunt & comminuunt, illa crassos, hæc viscidos & glutinosos humores,

mores, suntque propterea tenuiss
 substantiæ, e & calida fere in tertio
 gradu: item acida, quæque olfactui
 aut gustui vel utrique; mordicantia
 & calida apparent, nitrosum & sal-
 sum saporum habent, aut amara &
 acida sunt. Talia sunt: f Radices quin-
 que aperientes dictæ, apii scilicet, g fœ-
 niculi, asparagi, perroselini, & ruscii, gra-
 minis, cichorii, eryngii, gentianæ, filicis,
 rubiæ, rhapontici vulgaris seu centaurei
 magni, h asari, capparum, tamarisci,
 fraxini, fumaria, absinthium, eupato-
 rium, capilli veneris, hepatica, cete-
 rach, chamæpitys, chamædrys, cuscu-
 ta, marrubium, calamintha, pule-
 gium, cochlearia, becabungæ, nastur-
 tium aquaticum, semen anisi, fœniculi,
 ammeos, agnicasti, ciceres rubri, lupini,
 amygdala amara, cappares, nuclei per-
 ficorum, malorum Armeniacorum, cina-
 monum, cubebæ, ammoniacum: Ace-
 tum, succus limonum.

[a Aperientia & calefacientia.] Alia
 constant subtilioribus, alia crassioribus,
 alia

alia agunt subito & potentius, hæc vero crassius, & sæpe insensibiliter, sæpe & non tam efficaciter. omnes sales, quæ habent amaritiam quandam, vocant ponticos sive marinos.

b *Amara.*] Per se sunt pigra, sed si dant effectum contrarium, hoc faciunt, quia insueta sunt nostro sanguine, nam omnia insueta alterant fermentum nostri corporis, ut hoc verno tempore possumus observare, quum herbis tam priinum provenientibus vescimur, alvus tunc sæpe laxior evadet, quia nobis sunt incon-suetæ (toto enim tempore hyberno non potuimus illis visci) mediâ vero æstate cum illa jam sæpius mandicavimus, nul-lam inde sentiemus alterationem, quia tunc consuevimus illis uti, & conveniunt nostro sanguini.

c *His cognata.*] Quare non eadem.

d *Attenuantia, incidentia, &c.*] Diver-sitas horum graduum oritur à duobus, aut quod aliæ aliis particulas habent subtilio-res, adeoque impetuosiores: aut quamvis particulae sunt crassiusculæ, quod mate-riam ætheream transmittant per suos po-ros copiosiore, aut ad minimum talem, quæ cum æthere consueto nostri sanguinis faciat majorem fermentationem, sed hæc philosophica sunt.

Si vis (ut sint modica) sufficiet dicere quod sint varii gradus inter attenuantia.

e *Calida*.] Omnia calida sunt volatilia.

f *Rad. quinque aperientes. apii.*] Non sunt adeo subtiles.

g *Rad. faniculi, asperagi, petrosolini, rusci, graminis, cichorii, eryngii.*] Sunt ex genere eorum, quæ sunt minus subtilia.

h *Rad. asari.*] Multum habet salis volatilis.

§. 8. His opponuntur *πυκνὰ* *in-*
crassantia, quæ succos tenuiores &
liquidiores crassiores reddunt. Ta-
lia sunt ^a frigida aut temperata ^b ci-
tra acrimoniam, crassæ & terrenæ
substantiæ, qua, dum se humoribus
permiscent, iis consistentiam crassio-
rum tribuunt: ut *bolus*, ^c *papaver*,
^d *acetosa*, *oryza*, *lentes*, *mala cydonia*,
pyra agrestia, *amylum*, ^e *lac chalybea-*
tum, *succus granatorum*.

^a *Frigida & temperata.*] ex tenuioribus &
subtilioribus etiam fieri potest incrassatio,
ut ex spiritu vini defecatissimo, opio, cam-
phora & similibus.

Magna etiam est differentia inter illos
sub-

subtiles spiritus, quod patet ex sequenti exemplo.

Spiritus vini rectificatissimus confusus cum spiritu urinæ, faciet coagulationem, si verò spiritus urinæ confundatur cum aliis subtilissimis spiritibus, non fiet inde coagulatio.

Ex his clarum est, coagulationem (nempe incrassationem) non solum fieri à crassis & frigidis.

b *Citra acrimoniam.*] Quia acria sæpe numero sunt volatilia & penetrantia: possunt crassa quoque esse acria.

c *Papaver.*] Neutiquam consistentiam crassiorem reddit.

d *Acetosa, mala cidonia & succus granatorum.*] Sunt vix incrassantia.

Acida quamvis volatilia, & rectificatissima levem tamen introducunt coagulationem: dico levem, non quod eorum vis sit levis (est fortissima) sed quia coctione ventriculi infringitur.

e *Lac chalybeatum.*] Particulæ metallicæ tantum modicum habent motum in nostro corpore, sed operantur ratione ætheris transfluentis, aut ratione particularum suarum crassarum, impetum facientium in obstructions.

§. 9. *Ἐμπλαστικά*, quæ *ἐμφορητικά* dicuntur,

cuntur, sunt, quæ corporis meati-
 bus & potus illita, iis tenaciter ad-
 hærent, eos opplent atque obstruunt,
 a Suntque quædam sicca & terrea,
 b citra mordicationem tamen atque
 acrimoniam, & si corporis meati-
 bus illinuntur, difficulter avelli pos-
 sunt. Quædam vero etiam aqueo &
 aëreo humore sunt perfusa, tenacia
 tamen, ut c oleum dulce. Talia sunt:
 d amyllum, pompholyx, cerussa, e calx,
 bolus, terra sigillata, gypsum, lithar-
 gyrum, plumbum ustum, radices al-
 thæe, liliorum, f semen fanigraci,
 mucilagines omnes, farina triticea, pi-
 neorum nuclei aqua macerati, gummi
 Arabicum, sarcocolla, tragacantha,
 adipēs recentiores & medulle, butyrum
 recens & caseus recens, ovi albumen,
 cera.

a Suntque quædam sicca.] Sicca nihil ad
 rhombum faciunt.

b Citra mordacitatem & acrimoniam.]
 Non facit ad rhombum, neque aquositas,
 neque humiditas.

c Oleum

c *Oleum dulce.*] Quia oleum rancidum, multum salis volatilis habet.

d *Amylum.*] Facit ad crassitiem sanguinis.

e *Calx.*] Adhæret demum cum arena & aqua, ipsi est addita, & rursus est exsiccata.

f *Semen fenugraeci.*] Tenaciusculum est.

g *Caseus resens.*] Præsertim si torretur.

§. 10. His opponuntur *εμφρακτικὰ* & *ρυπτικὰ*, quorum hæc in superficie corporis, seu cute sordes abstergunt; ^a illa vero subtilioris sunt substantiæ, atque etiam in poros penetrant, & obstructions aperiunt, & proinde vim siccandi cum tenuitate substantiæ habent, sive sint calida, sive sint frigida. Dantur enim & calida & frigida abstergentia, suntque talia omnia falsa, amara, nitrosa: ut *marrubium*, *centaurium minus*, *apium*, *absinthium*, *abrothanium*, *hyssopus*, *nasturtium*, *farina lupinorum* & *orobi*, *agrimonia*, *beta*, *chamedrys*, *tenacetum*, *amygdala amara*, *radix aristolochiæ*, *iridis*, *gentiane*, *sigilli*

Salamonis, ^b *hordeum*, *furfures*, *succus limonum*, *semen urticae*, *radix tamarisci*, *capparum cortex*, *scolopendrium*, *scilla*, *nitrum*, *mel*, *saccharum*, *myrrha*, *lixivia omnia*, *serum lactis*, *fel animalium*, *arugo*.

a *Illa subtilioris sunt substantiae.*] Abstergentia si essent, pertinerent ad paragraphum, ubi agitur de attenuantibus.

Abstergentia sunt illa, quæ viscosa & crassa superficiei adhærentia dissolvunt, & ab invicem separant, quæ aliquando sunt salina, vel & modice acida, aut facile intra corpus in acidum declinantia.

b *Hordeum.*] Ab omnibus dicitur esse molliens.

Cur hordium dicitur nonnihil temperatum, quia in corpore nostro facile declinat in acidum, & acida opponuntur salibus totus sanguis potest inde acidiusculus reddi, ex pane & cerevisia semper aliquid acidi in corpore conservatur: hordeum quamvis in aquâ coctum, abit in acidum potum; ut videre est in cerevisia.

CAPUT VII.

De medicamentis dolorem sedantibus & somnum conciliantibus.

TAndem in hac classe sunt ^a ἀνώδυνα ναρκαωτιλά & ὑπνωτικά. Ἀνώδυνα & παρηγευτικά proprie dicuntur, ^b non quæ causam doloris tollunt, aut sensum hebetant, sed quæ, manente etiam causa, dolorem leniunt. Suntque temperata ac blando calore prædita ac mollia, & jucundam ac suavem sensationem in tactu efficiunt. Idque præstant, quæ ^c calore tepido ac blando sunt prædita, corporique nostro temperie simillima, ac plerumque etiam ^d mollia & pingua, partemque, ut minus dolori apta sit, laxant, & molliunt. Talia sunt ^e *chamæmelum, melilotus, anethum, sambucus, malva, althæa, radices liliorum, semen scenigræci, lini, tritici, hordei; oleum dulce mediæ ætatis, amygdalarum*

*dulcium, crocus, atque alia è superiori-
bus parata, & butyrum recens insuſum,
pinguedo gallina, anseris, vitelli ovorum,
& medulla panis albi, lac tepidum, axun-
gia porcina.*

a *Anodyna.*] Sunt duo casus, aut quod
sensus hebetetur, & causa doloris non tol-
latur; aut vice versa, quod causa doloris
tollatur, & sensus non hebetetur.

b *Non que causam doloris tollunt, aut
sensum hebetant, &c.*] Est confusus con-
ceptus, est contradictio in adjecto, ut ex
sequentibus clarius patebit.

c *Calore tepido & blando, &c.*] Calor
& frigus huc nihil faciunt, gravius odor in
camphora & opio satis docet illa esse ca-
lida.

d *Mollia & pingua.*] Dolorem miti-
gant, quia particulas scindentes & pun-
gentes involvunt, & illa sunt anodyna pri-
mi generis: Anodynum secundi generis
sensus hebetant, & causam doloris non
tollunt, pro tempore sc. impediunt, quod
minus possint illæ particulae pungentes, &
scindentes movere nervos, unde ille exci-
tatur sensus doloris in mente.

e *Chamamelum, melilotus, sambucus,
anathum.*] Dolorem non sedant.

£ *Buty-*

¶ *Butyrum recens & insulsum.*] Quia sal pungit.

g *Medulla panis, &c.*] Hæc omnia sunt mollia & referri possunt ad primum gradum.

§. 2. *Ναρκοτικά*, quæ & *ἰσχωρικά*, quod soporem quoque inducant, ^a neque causam doloris tollunt, ^b neque dolorem leniunt, sed stuporem parti inducunt, ^c sensumque, ne id, quod dolorificum est, percipiat, hebetant. Pendet autem hæc vis ab occulta qualitate. Suntque talia: ^d *lactuca*, *nymphaea*, ^e *papaver*, *solanum*, *hyoscyamus*, *mandragora*, *opium*.

^a *Narcotica & causam doloris in corpore tollunt, & sensum hebetant.*] Alia id faciunt pro tempore: alia radicaliter tollunt & pro toto decursu.

Quæ pro tempore faciunt, sunt illa, quæ tamdiu tollunt dolores, quamdiu sunt in sanguine, sed illa postea exhalantur, diximus quod mollia & pingua sedant dolorem, involvendo particulas acres & scindentes.

Narcotica vero hoc faciunt incrassando

sanguinem, & ita impediunt, quo minus particulæ acres possint vellicando nervos afficere, & hoc modo pro tempore morbus tollitur.

b *Neque dolorem leniunt.*] Quæ stuporem inducunt, leniunt etiam dolorem, ut in dolore dentium videmus, cum acria adhibemus solvuntur nervi, & ita dolor minuitur, & stupor oritur.

c *Sensumque hebetant*] Anima non potest unquam hebitari, & anima sentit, non vero corpus.

d *Lactuca & nymphaea.*] Stuporem non possunt inducere, nisi ratione obstructionum, quas faciunt in nervis, & ultra obstructions spiritus fluere non possit, ideoque ultra eas flaccidi sunt nervi, & per consequens omnis sensus expertes vel saltem stuporem præditi.

e *Papaver, solanum, hyosciamus, mandragora, opium.*] Sunt sanguinem coagulantia, inter quæ numerari potest *Camphora.*

CAPUT VIII.

*De Attrahentibus & Repel-
lentibus.*

§. I.

IN secunda classe sunt ^a *attrahen-*
tia, quæ humores & spiritus è
corpore in superficiem attrahunt.
Fit antem attractio ista à calore, con-
currente tenuitate substantiæ. Sunt-
que alia calida & sicca in secundo
gradu, quæ moderata attrahunt:
alia vero in tertio, quæ magis; alia
etiam in quarto, quæ maxime attra-
hunt, & ardore cutem in tumorem
attollunt ac rubore suffundunt, tan-
demque vesicas excitant, è quibus
dropaces, sinapismi & phænigmi
parantur. Talia sunt; *radices aristolo-*
chie utriusque, anemones, cyclamini,
dracunculi, gentianæ, pyrethri, ranun-
culi, narcissi, arundinis, ari, thapsiæ,
stimmula ^b *urtica, lepidium, ranun-*
culus, semen sinapis, nasturtii, allium,
D 4 *cape,*

cape, fermentum, anacardia, c gummi ammoniacum, galbanum, sagapenum, opopanax, pix sicca, propolis, d firmus anserinus, columbinus, gallinaceus, e cantharides.

a Attrahentia.] Author nihil explicat de natura attrahentium, revera nihil in nostro corpore est, quod attrahat: attrahentia repugnat sanguinis circulationi, ideo in nostro corpore neque fingi, neque dari possunt. Appelluntur quidem particulae aliae potius ad hanc partem, quam ad illam.

Queritur nunc, quare hoc fit? Cartesius hoc bene explicat in parte quarta principiorum, ubi de magnete agit. Similitudo pororum hoc multum facit, & etiam materia aetherea poros transfluens.

Pori ferri vel chalybis & magnetis sunt sibi similes admodum & dissimiles poris aliorum corporum. Ex anatomia magnetis patet, magnetem constare multis particulis ferreis.

Quod quaedam particulae in nostro corpore potius feruntur ad hanc, quam ad illam partem, docent multa.

Primo, bilis ad hepar & folliculum fellis. Secundo, urina ad renes. Tertio, succus pancrea-

creaticus ad pancreatem, & multa alia, quæ omnia fiunt propter similitudinem pororum, & figuram humorum, qui ex arteriis vicinis exeunt, non quod alliciantur, sed quod lege motus pellantur eò, fitque hoc propter ætherem certum horum poris speciatim convenientem: si ininus abludit, parum aut nihil alterabit, si magis abludit varia producit symptomata

Si talis materia ætherea fluat per poros medicamenti, qualis solet fluere per poros hujus vel illius partis nostri corporis, nihil alterabit: sed si materia alia fluat per illa medicamenta, tunc impetum facientia in poros, tremorem fibrarum sensibiliter augment, sensumque doloris majorem, minoremve inducunt, pro majori vel minori varietate materiæ æthereæ.

b *Urtica.*] Humorem habet corrosivum, qui humor immixtus in poris cutis, ibi fermentationem excitat, sicque obstructions facit, unde vesiculæ, quæ fiunt, quando circulatio impedita est.

c *Gummi.*] Ab authore enumerata non sunt magnæ efficacæ

d *Stercora.*] Agunt ratione salis corrosivi.

e *Cantharides.*] Eà ratione etiam.

Quidam putant vim attrahentium tantam esse, ut aciculas, aliave similia attrahere

trahere possint, ut magnes ferrum; sed eji-
ciunt simul cum pure, pus enim tunc cau-
sa est istius ejectionis.

§. 2. ^a Repellentia attrahentibus
opponuntur, ^b humorisque influxum
prohibent, vel quoque eum, qui re-
cens influxit, atque in eo fluctuat,
nondumque impactus est, reprimunt
& rejiciunt. Præstant autem hoc, vel
quia frigida, vel quia adstringentia,
vel quia utramque vim habent. Ad-
stringentia rursus duplicia sunt, alia
frigida, alia calida, ^c & quidem effi-
cacissime id præstant, quæ simul
sunt frigida & adstringentia. ^d Quæ
saltem frigiditate repellunt, & aqueæ
sunt, seu ^e humida, sunt: ^f aqua
*frigida, sempervivum, portulaca, lenti-
cula palustris, endivia, lactuca, sola-
num, tribulus aquaticus, umbilicus Ve-
neris, psyllium, albumen ovi.* Frigida
adstringentia sunt; *plantago, poly-
gonum, auricula muris, bellis, equisetum,
folia sorbi, quercus, myrti, mespili, flo-
res rosarum, balauſtia, bacca myrti, ga-
la,*

la, sorba, fr. berberis, myrtilli, cortices granatorum, radices pruni sylvestris, cortices berberis, radices pentaphylli, bistor-ta, tormentilla, succus granatorum, a-cacia, hypocistidis, mororum immaturo-rum, acetum, terra sigillata, bolus Ar-menus, sanguis draconis, tutia. ^h Cali-da adstringentia sunt: spica, aloë, thus, myrrha, cyperus, absinthium, nu-ces cupressi, cortices thuris, juncus odora-tus, alumen.

a *Repellentia.*] Illa dicimus esse malum inventum ab illis, quibus circulatio fuit ignota, tamen illos non possumus ita ac-cusare, ac quidem recensiores, qui norunt circulationem sanguinis & humorum: im-possibile est, ut humores, qui ad aliquem locum feruntur, repellantur. Idem est ac si diceremus fluvium repelli versus suam ori-ginem.

Repellere consistat in eo, quod impe-diamus, quò minus in partem influant, tunc concedi potest, sed minime hoc dici potest remittere, vel repellere.

Repellentia. Varia acceperunt nomina ab authoribus: cum influxus humorum impediatur, ita ut ad partes venire non pos-

sint, tunc vocatur *intercipientia*, aliquan-
 po dicuntur *defensiva*, non solum quod
 defendant vulnera ab aëre externo, sed si-
 mul etiam quod impediunt, ne humores
 nocituri ferantur ad partem affectam. Ali-
 quando nominantur *hæmorrhagiam sisten-*
tia, & illa sunt *adstringentia*. Sic & appel-
 lantur *exsiccantia* in fine sc. ulceris sanandi
 in fluxu alvi, aliarumve partium vocitan-
 tur *adstringentia*, & in ambustis *refrige-*
rantia.

Sal commune non potest dici refrigerare,
 sed est temperatum, quodammodo tamen
 inclinatur ad calorem, sed quoniam est pigri
 motus, non potest dici adeo calidum: si
 volatile esset, revera diceretur calidum.

b *Humorisque influxum prohibent.*] Hec
 potest admitti: sed quod *reprimunt* & *re-*
jiunt falsissimum est.

Repellentia, quæ humoris influxum pro-
 hibent, nunquam debent adhiberi, nisi in
 principio aut declinatione. In principio
 possumus obtinere, quod humorum influ-
 xus impediatur. Cum humores influxerunt,
 tunc velle adstringere futile hoc est, sicut
 barbæ tonsores id aliquoties experti sunt.

c *Efficacissime id præstant.*] Generatim
 hoc dici potest, quod omnia quæ hic di-
 cuntur repellentia sint partium solidarum,
 & non facile ad statum volatilitatis produ-
 cantur.

d *Quæ*

d *Qua frigiditate repellunt.*] Frigus nascitur ex visciditate, & crassitie.

Crassa sunt. Terra sigillata, bolus armenus, &c.

Viscosa Sunt tragacanthum, gummi Arabicum, vitelli ovi, thus, mirrha, &c.

e *Humida.*] Nihil faciunt, sed magis fluida reddunt; potius eliguntur crassa, viscosa & sicca.

f *Aqua*] Aqua dicitur repellens, quia per eam non fluit tantum ignis cœlestis, cum parti applicatur, tunc ad illam partem non venit tanta ætheris quantitas.

Repellentia quæ author enumerat sunt crassa & viscosa.

g *Adstringentia.*] Sequuntur quæ duplicia sunt, acida crassa, & acida austera, si sint volatilia magnam vim adstringendi amittunt.

Acida debent etiam esse crassa & austera, quia quædam acida laxant, ut *pruna* acida, acetosa & *acetosella*.

Quibusdam humoribus, & partibus acetum tantum erit adstringens, quibusdam vero laxans & dissolvens: videmus enim quædam corpora dissolvi aceta, ut exempli gratia gummi quædam, quæ aliis liquoribus non solvuntur: alia gummi solvuntur aqua, ad quæ maxime attendendum est.

h *Ipsa calida.*] Talia possunt dici re-

pellentia in aliquo casu, quatenus calidum exsiccat & humidum expellit. Hinc imprudentissime faciunt medici & chirurgi, qui calidissimis tumores volunt curare, humidum exsiccant, & illud, quod obstructionem fecit, durum & scirrhosum reddunt: & illi, qui semper crepant, suam experientiam hoc docere non possunt.

Calida possunt quidem primâ, secundâ & tertiâ vice applicari, & tunc de iis sistendum est.

CAPUT IX.

De Maturantibus, Pus generantibus, carnem & callum generantibus, glatinantibus, cicatricem inducentibus, lac & semen generantibus.

§. I.

In tertia classe sunt ^aπεπτικὰ seu maturantia & coquentia, ac ἐκπυητικὰ seu ἐκπυήστικα, pus moventia, ita dicta, quod sine iis puris generatio à natura perfici non facile queat, utpote, quæ ob similitudinem, quam cum corpore

pore nostro habent, ^b calidi nativi substantiam tuentur atque augent, ^c Sunt enim temperate calida, ^d simulque humida & emplastica, quæ meatus occludendo spiritum, caloremque cohibent, ac retinent. Talia sunt: *oleum dulce, hydrelæum, butyrum, adeps suillus, vitulinus, tritici semen & farina, panis triticeus, semen fanigræci, lini, folia ac radices althææ, malvæ, brancæ ursinæ, radices liliorum alborum, cepæ coctæ, caricæ pingues, pix liquida, styrax liquidus, terebinthina.* Quorum aliqua si vel ficciora vel humidiora videntur, observandum, vix unquam horum unum solum usurpari, sed cum aliis misceri, ita ut unius ficitas ab alterius humiditate, alterius humiditas ab alterius ficitate corrigatur.

a Neque vox πεπτικὴ, nec maturantia, nec coquentia, nec pus moventia.] nos docent naturam pus maturantium & coquentium.

b Calidi innati substant.] Omnis calor trans-

transfluens est , non insitus , & minime dici potest innatus ; sed esse calidum nostrum innatum, est ens influens , & novum continuo succedens.

c *Temperatè calida.*] Sed eatenus non faciunt ad rem , quamvis concedamus illa esse temperate calida. Antiquitas nunquam consideravit , quid revera in re erat & unde fiebat. Pus gigni potest eo ipso, quod meatus fuerint occlusi.

Maturantia & pus generantia sunt illa medicamina , quæ chyli generationem motu modico promovent per partes solidas , hinc est , quod humores , quibus nihil est admixtum chyli , nunquam in pus convertantur, uti humores salii & aquosi, acres, acidi , terrestres : inter falsa & acida intelligenda sunt acria & corrosiva.

d *Simulque humida*] Modice humida sunt , quæ chylum fluidiorem reddunt , & ita ejus motum promovent.

Pus demum provenit tertio aut quarto die , quia ante , obstructions impediabant, quo minus chylus potuit effluere.

Pus enim nunquam generatur sine obstructione , nam cum fit solutio continui, fibræ , quæ solvuntur , resiliunt in cincinnos , & incommodum situm acquirunt , ita ut chylus , qui antea per illas partes fluebat , impediatur in suo motu , &

etiam

etiam alii humores, unde digestio, & particularum ab invicem separatio, bonæ mixturæ perturbatio, unò verbò, pus tunc oritur, novus & novus chylus continuo ope circulationis adveniens, tandem fibras reflexas, in lineam rectam disponit, & ita pus effluit demum tertio aut quarto die.

Quò pus dicitur magis legitimum, eo magis accedit ad naturam chyli, quò enim albidius est pus, eò magis legitimum est.

Pus nihil aliud est, quam chylus in acridinem, plerumque in aciditatem mutatus.

Quò chylus majorem acridinem aut acidam aut salinam habet, eo magis viridescit aut flavescit, & majorem gradum corrosionis acquirat. Prout igitur acriditas magis minuitur, magis accedit ad naturam chyli.

Ita omnia phœnomena possunt explicari.

§. 2. Σαρκοτική seu a carnem generantia sunt, quæ ad carnis in vulnere vel ulcere instaurationem faciunt. Equidem natura in generatione carnis primarius opifex est: medicamenta tamen quædam naturæ quasi auxilium ferunt, dum excrementa, naturam in generatione carnis impediencia, summovent, & calorem nativum

tivum partis custodiunt. Talia sunt;
 quæ moderate calefaciunt & siccant;
 & sordes citra morsum detergunt.
 Pro faniei tamen copia, corporisque
 humiditate vel siccitate nunc leviora,
 nunc fortiora esse debent. Talia sunt;
*farina hordei, ervi, ^bfenigraci, tragacantha,
 iris, lachryma abietis, mastiche,
 thus, colophonia, ^caloe, ^dmyrrha, mel,
 symphytum, ^ehypericum, aristolochia, cad-
 mia, cerussa, tutia, pompholyx, lithargy-
 rium.*

a Carnem generantia.] Quod author de
 carnem generantibus dicit, est nimis ple-
 beum, & parum supra plebem videtur phi-
 losophari.

Carnem generantia talia medicamenta
 non dantur, quoniam chylus carnem ge-
 nerat. Carnem generantia si velint dari,
 sunt, quæ impedimenta tollunt, quò mi-
 nus chylus possit abire in substantiam car-
 neam, vel unguenta sive sint emplastica,
 sive sint fomenta, vix nisi aëris injurias
 excludunt, sed non corriguntur, multò
 minus tollant causam morbi: quavis
 etiam corrigunt illud, quod in illum lo-
 cum influit, hoc non facit ad rem, quo-
 niam

niam debet sanguis corrigi, unde continuo novus & novus humor peccans fluit; sæpe videmus vulnera felicissime curari, exhibitis subinde decoctis vulnerariis ex radicibus & herbis, præsertim cum acidum in sanguine peccat, quia quæ exhibent semper fere sunt salina: cum jam acredo peccat, malum reddant pessimum, & tamen non retro cogitant, quod salina acredo æque peccare potest, ac acida.

Cum non dantur signa, quæ nos satis docent, quod peccet, præscribantur, quæ salem & acidum simul infringunt, nempe si sal peccet, salem, si vero acidum, acidum infringunt, & talia sunt emollientia & narcotica.

Si salina peccet acredo, sumatur *tamarindi, succus limonum, chinensium pomorum, &c.*

b *Farina foenugraci, tragacantha, lachryma abietis.*] Optime hæc præscribuntur in utroque.

c *Aloë.*] Habet salis multum, quod indicat ejus amarities: suo sale etiam aperit venarum orificia, ob salem etiam lavatur in pharmacopeis.

d *Myrrha & mel.*] Etiam aliquod salis habent.

e *Hypericum, aristolochia, cadmia. cerussa, tutia, pompholix lithargirium.*] Hæc omnia ponderunt in acida intemperie.

§. 3. His cognata sunt κολλητικά seu
 a glutinantia, quæ plus ficcant, &
 nihil detergunt, sed potius adstrin-
 gunt, & à nonnullis ἐναρμη & τραυματικῶς
 nominantur, quod in cruentis vul-
 neribus conjungendis usurpentur;
 quamquam & in ulceribus mundatis
 locum habeant. A quibus saltem se-
 cundum magis & minus differunt
 ἰπυλωτικά, b cicatricem inducentia, ut-
 pote quæ plus ficcant, ad secundum
 ordinem usque. In numero κολλητικῶν
 & ἰπυλωτικῶν sunt; alumen, lithargyrium,
 c sarcocolla, aloë, d bolus Armeni, e plum-
 bum, f cadmia, aristolochia, balaustia,
 corallium, equisetum, g plantago, h sym-
 phytum, tormentilla, pentaphyllum, per-
 foliata, cortices granatorum, i thus, æs
 ustum lotum, sanguis draconis, k lapis
 calaminaris, antimonium.

a Glutinantia.] Non possunt dici ejus-
 dem naturæ cum adstringentibus, quoniam
 non sunt nisi viscosa, adstringentia vero
 exficcant, & glutinantia non.

b Cicatricem inducentia.] Nihil aliud
 sunt

sunt, quam exsiccantia, glutinantia infringunt simul salem & acidum sua viscositate.

c *Sarcocolla.*] Glutinans est.

d *Bolus armenus.*] Adstringit, adeoque exsiccatur.

e *Plumbum.*] Aciditatem absorbet.]

f *Cadmia.*] Hoc etiam facit.

g *Plantago.*] Non facit ad rem.

h *Symphytum, tormentilla, pentaphyllum, perfoliata.*] Culinaria sunt.

i *Thus.*] Potest glutinans dici.

k *Lapis calaminaris, antimonium.*] Absorbent acidum.

§. 4. Pertinent huc & Medicamenta *ῥεσμευαλινὰ* seu a vulneraria, quæ peculiari vi sanguinem ita disponunt, ut ex eo apta & laudabilis caro, quævisque alia substantia deperdita promte restitui possit, potionibusque vulnerariis dictis materiam præbent. Talia sunt; b *consolida major & minor, sanicula, consolida Sarracenicæ, agrimonia, pyrola, veronica, artemisia* c *plantago, sabina, equisetum, radic. tormentillæ, caryophyllatæ, carduus benedictus, pimpinella, alchymilla, vinca*
per-

pervinca, sanguisorba, virga aurea, pilosella, centaurium minus, ophioglossum, betonica, hypericum, flores rosarum, tanacetum, verbena, serpentaria, herniaria, pentaphyllum, scordium, oculi cancri, macis, bolus Armenus.

a *Vulneraria sunt, quæ peculiari vi.]*
Et hoc nihil est dicere, quænam illa peculiaris vis est, quæ vulneris curationem promovent.

Quæ vulneris curationem promovent, sunt ea, quæ removent omnia ex vulneribus, quibus consolidatio impeditur:

Et quæ sanguinem ita disponunt, ut sit aptus ad multum chylum parti vulneratæ suggerendum.

Quæ vulnera faciunt diuturna sunt salfa & acida: ulcera cacoethes oriuntur ab acredine & sale corrosivo.

Videmus, cum tinctorum volunt induere colorem firmum pannis suis, quod utuntur acerbis & corrosivis, ut intime tingantur fibræ istorum pannorum.

Ita habemus exemplum in lypothomia, ubi vulnus infligitur notabile parti notabili & sensitivæ, quod si sanguis, quô linteum est maculatum, facile eluitur, superstes erit patiens; si vero elui non potest, morie-

moriatur homo : quod docet corrosivam vim esse in sanguine, quæ intime penetrat fibras linteï, si vero non sit corrosiva in superficie fibrarum tantum maculabitur, & facile eluetur.

Moritur patiens, quando est sanguis corrosivus, quia vi sua corrosiva gangrenam parit, & inde mors. Ita dicuntur illi habere carnem facile curabilem, quorum sanguis non est corrosivus ab acido vel falso : belg. dicitur *goed heel-vees*.

Vulneraria, quæ author hic enumerat, sunt leniter viscosa, leniter adstringentia, sali donata, & ita acidum infringunt, quibus Cl. Vir. addit illa, quæ salem infringunt, & illa, quæ in utroque casu profunt, & talia sunt omnia *narcotica*.

b *Consolida major, minor, sarracenicæ.*] Sua viscositate possunt involvere acredinem corrosivam, tam salinam, quam acidam.

c *Plantago.*] Nullius est momenti. Enumerat author multa, quæ salem in se habent, & illa infringunt acidum, sicque *oculi cancri* & *bolus armenus* etiam faciunt. Amarities herbarum designat salem.

§. 5 Epuloticis cognata sunt *πρωατεναι* seu ^a callum generantia, quæ nimirum desiccant, incrassant, indurant

durant moderate calefaciunt & adstringunt. Horum quædam exhibentur, ut, ^b *succus primulae veris*, *pulvis radicis agrimonie*, aut *succus ejus*, imprimis *lapis osteocolla* dictus: Quædam extra applicantur, *bolus Armenus*, ^c *farina volatilis*, *osteocolla*, ^d *aloë*, ^e *nucis cupressi*, ^f *thus*, ^g *tragacantha*, ^h *acacia*.

^a *Callum generantia.*] Nihil aliud sunt, quam exsiccantia, de quibus jam egimus: ita videmus illos, entia multiplicare sine necessitate.

^b *Succus primula veris.*] Parum facit ad rem.

^c *Farina volatilis.*] Quatenus liquorem imbibunt.

^d *Aloë.*] Valde siccatur.

^e *Nucis cupressæ.*] Valde adstringunt.

^f *Thus.*] Aliquo modo imbibit liquorem.

^g *Tragacantha*] Etiam.

^h *Acacia.*] Valde adstringit.

Influxus humorum adstrictione impeditur, & ita exsiccatur pars.

§. 6. Tandem ad hanc classem pertinent ^a *lac* & *semen generantia* seu
augen-

argentia. Ad lactis generationem faciunt, quæ ad probi sanguinis generationem faciunt, sanguinemque ^b ad mammas deducunt, peculiaremque cum mammis consensum habent. Talia sunt; *feniculum & anethum viride, smyrnium, apium, polium, eruca, polygala*. Quædam tamen etiam proprietate substantiæ ad lactis generationem facere dicuntur, ut ^c *pulvis crystalli, feniculum & anethum*.

a *Lac generantia.*] Sunt, quæ dant sanguini multum chylum.

b *Ad mammas deducunt, peculiaremque cum mammis habent consensum.* Hæc falsa sunt.

c *Pulvis crystalli.* Obstructiones tollit.

§. 7. Eodem modo ad ^a feminis generationem faciunt, quæcunque optimum sanguinem, feminis materiam generant, & quæcunque ipsum ad vasa semini generando destinata deducunt; vel etiam semen flatu replent: mediocriter scilicet hu-

mida & calore temperata. Talia
 sunt: *bulbi*, *cicer*, *scincus*, *satyrum*,
eruca, *semen fraxini*, *lini*, *allium*, *cepa*,
radices eringii, *napi*, ^b *asparagi*, *Zingi-*
ber viride, *galanga*, ^c *amygdala dulces*,
noces pineæ, *pistacia*, ^d *castaneæ*, *dacty-*
li, *faba*, *pastinaca*, *rapsativa*, *oryza*,
cinara, ^e *ostrea*.

^a *Semen generantia*.] Sine dubio illa
 sunt, quæ multum chyli spirituosi, sale vo-
 latili donati, sanguini suppeditant.

^b *Rad. asparagi*.] Salem volatilem ha-
 bent,

^c *Amygdala*.] Multum nutriunt.

^d *Castania*.] Nihil possunt, ut Cl. Vint
 purat.

^e *Ostrea*.] Multum nutriunt, & ha-
 bent etiam salem volatilem in sua aqua
 marina.

CAPUT X.

De Rubefacientibus, Vesicantibus, Crustam inducentibus, Adurentibus, Corrodentibus, Putrefacientibus, Psilothris, lac & semen extinguentibus.

§. I.

AD quartam classem pertinent, quæ corrumpunt, ut ^b Rubefacientia ἐχαρακτικά & καυστικά, quæ communi nomine τῶν πυρωτικῶν comprehenduntur, quod calore suo excedente corpus nostrum, ut aquæ feror vel ignis, adurunt. Mitissima inter ea sunt: φοινισσούρα quæ cutem altem calefaciendo rubefaciunt, & uæ altius delitescunt, ad cutem vocant. Qualia sunt: sinapi, semen asturtii, urticæ, radices thapsiæ.

^a Ad quartam classem.] Horum omnium medicamentorum sunt ejusdem naturæ, & differunt tantum gradu: in acredine corrosivâ vel majore vel minore eorum vis con-

sistit, & ita has distinctiones possumus omittere, referendo hæc omnia ad medicamenta mordentia, nempe pungentia, & scindentia, ut patebit ex sequentibus.

b *Rubefacientia.*] & ex authoris catalogo videmus illa esse acria, quæ fermentationem humorum circulantium introducunt majorem, inde rubedo.

§. 2. Fortiora sunt^a vesicantia dicta, quod pustulas & vesicas excitant, quæ ob substantiæ tenuitatem summam tantum^b exurunt, humoremque sicut fervens aqua proliciunt, cuticulamque à cute divellunt, & in vesicam attollunt. Talia sunt: ^c *cantharides, sinapi, fermentum, flammula, ranunculus, semen nasturtii, thapsia, radix cyclaminis, Pyrethri, scilla, allii, pess. columbinus, euphorbium, finus columbinus, sapo.*

a *Vesicantia.*] Externe applicantur, ex. gr. urtica, pellulas gerens, habet humorem corrosivum in suis pellulis, quorum hoc efficit, sc. poros cuticulæ transit, & ibi solvendo fibras, quibus cutis & cuticula connectuntur, obstructions facit, &

ita

ita circulatio impeditur humorum, unde illa distensio, quæ vocatur vesicula: ergo videmus & hoc in casu mordacitatem peccare.

b *Exsurunt*] Urtionis causæ duæ sunt, aut fit à simplici motu, ut ab aquâ fervente, aut à mordacitate, quæ urit quamvis non sit calefacta.

Ardor ab aqua fervente raro altius penetrat, quam cutem, quia particulæ aquæ molles facile reflectuntur à durioribus corporibus, vel saltem sistuntur.

Mordacia vero, & corrosiva quamvis lente hoc faciunt, tamen altius penetrant quam aqua calidissima vi sua pungente & scindente, quæ est in sale corrosivo & acri.

Vulgus, ut & multi medici putantes, quod ubi nihil videtur, ibi nihil sit, voluerunt aliquid novi gigni cum vesiculæ fiebant, quod falsum esse docent jam supra dicta, quod sc. obstructions erant hujus rei causa, quæ impediabant circulationem humorum.

c *Cantharides.*] Uti in externis partibus vesiculæ attolluntur, sic quoque in internis excitari possunt & quidem majores sæpius cum inflammatione aliqua, quod docet nos usus *cantharidum* quæ non exhibentur interne, nisi in casu desperato a

gr. ij. ad gr. vj. , sed tutius extrahitur tinctura ex illis spiritu vini, quia à paucis granis in substantia exhibetis, facile sanguis ejicitur, quam ejectionem sequitur inflammatio, inflammationem gangrena, gangrenam mors, quæ omnia docent nos prudentiam in illis præscribendis. Aliquando tantum exhibita tinctura ejicitur sanguis ideo à minori dosi incipiendum semper, quidem à guttis xxv. ad xl.

Non metuendum est, si nimis in initiatione sanguis ejiciatur ab exhibita tinctura quia vasa postea satis flaccescunt, sed turpis dosi minuenda est.

Aliquando tamen vehementioribus illi debemus uti, præsertim in gonorrhæa in veterata, ubi pori male sunt constituti, & sæpe callo obducti, qui omnino sunt mutandi, sed tamen prudenter in omni casu agendum est.

Catalogus authoris nobis rursus datur corrosivo sale & mordaci donata medicamenta.

§. 3. Vehementiora adhuc *ex aqua* quod a crustam inducant, ita dicta quæ non solum cuticulam, sed ipsam cutim etiam adurunt, suntque calida in quarto gradu, crassæque substantiæ.

a *Crustam inducentia*] Sunt illa etiam, quæ suo calore obstructions faciunt, videmus enim cum calori ignis vehementiori adstant calcei, quod corium statim quasi in crustam induret: si hoc in corio, ubi omnia quasi occlusa sunt, multo magis fiet in corpore nostro vivo & naturali.

§. 4. ^a *Καυσικά* inter hæc sunt vehementissima, & ipsa calore summo & substantia crassa prædita, quæ non solum cutem, sed interdum etiam carnem adurunt. Talia sunt: *es ustum, aris flos, calx viva, vitriolum, cinis factum vini, ficulneus, fraxini, sabinae: fimus columbinus, eruca pinorum, helleborus albus, sal ex lixivio, è quo sapo conficitur, paratus, auripigmentum, arsenicum, ^b mercurius sublimatus.*

a *Caustica.*] Sunt illa admodum corrosiva, ut catalogus authoris docet.

b *Mercurius sublimatus.*] Suam habet acredinem ex sale communi & vitriolo.

§. 5. Præter hæc sunt adhuc me-

dicamenta alia quæ carnem detrahunt, eaque duplicia, alia mitiora, *καθαριστικά*; alia fortiora, quæ *σκληρὰ* appellantur. *Καθαριστικά*, ^a *exedentia*, seu corrodentia sunt, quæ excrescentem carnem mollem tollunt, extimamque saltem, quam contingunt, superficiem detrahunt, ^b non repente, sed sensim, in altum vero penitus non feruntur. Suntque calida in tertio & quarto gradu, tenuisque substantiæ. Talia sunt: Mitiora; *aloe*, *alumen*, *cinis conchylium*, *cinis quercus* & *ficus*, *radices vitis albae*, ^c *ellebori nigri*, *plumbum ustum*, *antimonium calcinatum*. Fortiora; *calx viva*, *flos æris*, *æs ustum*, *vitriolum calcinatum*, *argentum vivum precipitatum*, *sublimatum*, *nisy*, *sory*, *plumbum ustum*, *oleum vitrioli*, *sulphuris*.

^a *Exedentia seu corrodentia.*] Hic author vocat corrodentia quod bene, & ita omnia potuisset vocare corrodentia, & acria, ut §. sequenti.

^b *Non repente.*] Hoc falsum est, nam buty-

butyrum antimonii repente hoc faciet, & alia eriam.

c *Elleborus niger.*] Est minus vehemens quam albus.

§. 6. *Συπικὸς* seu a putrefacientia b carnem duriores colliquant, suntque calidissima, siccissima, acria & calori nativo infensissima, quem cum destruant, & humidum radicale diripiant, sequitur substantiæ partis corruptio, & cadaverosa putrilago. Talia sunt, *arsenicum, auripigmentum, chrysocolli, dryopteris, pnyocampe, aconitum, sandaracha.*

a *Putrefacientia.*] Hæc iterum sunt corrosiva & acria.

b *Carnem colliquant.*] Nempe carnem rumpunt, & fibras destruunt, nam putrescere est in minimas particulas dividere.

§. 7. Pertinent huc & a *Psilothra*, quæ pilos extirpant, partemque glabram reddunt, & si diutius cuti immorentur, eam exculcerant & adurunt. Talia sunt: *lixivium forte, calx*

viva, ova formicarum, sandaracha,
b arsenicum, auripigmentum.

a *Psilothra.*] Iterum sunt corrosiva.

b *Arsenicum & auripigmentum.*] Non
 possunt haberi pro psilothris, quia nimis
 sunt fortia, non solum penetrarent ad raa-
 dices capillarum, sed etiam cranium, &&
 meninges, transirentque usque ad ipsos cer-
 eberi ventriculos, & ita moreretur homo.

§. 8. Tandem ^a lac & semen ex-
 stinguentia & imminuentia quod at-
 tinet, Impeditur lactis generatio
 si sanguinis copia imminuatur (quod
 medicamenta non præstant. Sed vi-
 ctus tenuis vel motus ad mammas
 impeditur. Talia sunt, *cicuta, lactu-*
ca, lens palustris, nymphaea, cucurbita,
solanum, portulaca, papaver. Absumunt
 vero lac genitum *agni casti semen, cal-*
lamintha, cuminum, ruta, salvia, cro-
cus, farina fabarum, lupinorum, ocy-
mum: quorum aliqua occulta vi id
 præstare creduntur.

a *Lac imminuentia.*] Medicamenta quæ
 ab

ab authore recensentur, faciunt sanguinem nimis frigidum & cacochymicum, mortemque dant soli insigni existenti: & præterea imminuunt fermentationem sanguinis, & per consequens elaborationem probam chyli.

§. 9. ^a Semen absumunt quædam occulta proprietate, ut *radix cynoschorchidos minor*, sicut major semen auget, *semen agni casti*. Quædam manifesta: frigida; *cicuta, cucurbita, hyoscyamus, lactuca, nymphaea, acetosa, lens palustris, portulaca, acetum & acida*. Calida; *calamintha, mentha, anethum, ruta, semen canabis*. Pertinet huc & ^b *saccharum Saturni & camphora*, quod tamen negat I. C. Scaliger.

^a *Semen extinguentia.*] Inedia semen extinguit, & quæ obstruunt testiculos nervosos, ita ut spirituum influxus in testiculos impediatur: unde fit ut quidam homines semen aquosum ejiciunt.

^b *Saccharum saturni.*] Potest semen minuere, quatenus increffat sanguinem, & tardiozem reddit.

CAPUT XI.

De Purgantibus per alvum.

§. I.

IN quinta classe medicamentorum, eorum scilicet quæ in ablatione alicujus rei consistunt, sunt primo *Purgantia* dicta. Etsi vero in genere omnia medicamenta, quæ aliquam corporis partem ab excrementis liberant, purgantia appellari possent: usus tamen obtinuit, ut illa solum purgantia in specie dicantur, quæ per alvum vel etiam vomitum corporis excrementa educunt. ^a Sunt autem ea, quæ alvum movent, & communi Evacuantium nomine indigitari solent, duplicia, alia, quæ alvum saltem primasque vias evacuant; alia quæ ultra primam corporis regionem penetrant, & ex remotioribus vitiosos humores evacuant, quæ propriissime *Purgantia* dicuntur.

^a *Sunt autem ea duplicia.*] Imaginaria est

est divisio corporis in tres regiones, & repugnat circulationi sanguinis.

Veteribus prima regio erat à ventriculo per intestina, & vasa mesenterica, atque in cavam jecoris partem. Secunda à convexa jecoris parte per venam cavam ad cor, & tertia à corde per totum corpus.

Impossibile enim est, ut introducatur fermentatio in sanguine, quæ non ad cor pervenerit, & in eo quidem duplici illa fermentatione, in dextro & sinistro ventriculo cordis, vis illorum medicamentorum perditur.

In hepate non potest illa fermentatio minui, quia ibi nulla fit fermentatio, & ergo illa vis necessario in sanguine manebit, unde patet, si regiones dari possent, quod prima statuenda est ab ore per ventriculum, intestina, vasa chyli, ductum thoracicum, venam cavam descendentem ad cor usque. Sunt tamen gradus adhuc in illis, ita ut dicuntur laxantia, quæ totam fere vim in ventriculo amittant. Secunda est à corde per arterias, vasa capillaria ad partes solidas.

Multa purgantia corpus emaciant, quia per purgationes præsertim vehementes non solum pinguedo, sed etiam ipsa partis stamina abraduntur.

§. 2. Illa Græci ἐπιπρατικά & ὑποπρατικά, ἢ ὑποαγυαί, vulgo a *Lenientia* nominant, quod fæces ex intestinis, & quicquid in ventriculo, intestinis, & mesaraicarum orificiis excrementi detinetur, evacuant, sive molliendo & humectando, ac lubricando id faciunt, dum abundante humiditate fæces imbuunt & liquant, atque ad expulsionem promovent; sive detergendi & moderate stimulandi vim habent. Talia sunt; *malva*, *althæa*, *mercurialis*, ^b *beta*, *brassica*, *blitum*. *atriplex*, ^c *asparagus*, *passula*, ^d *prunæ dulcia*, *sebesten*, ^e *cassia*, *manna*, *tamarindi*, ^f *oleum amygdalarum dulcium*, *ficus pingues & recentes*, ^g *mala dulcia*, *jura pingua*, *galli imprimis vel capi*; ^h *serum lactis*, *caprinum imprimis*, *butyrum recens*.

a *Laxantia & lenientia.*] Vix agunt in sanguine nostro, sed molliendo & lubricando alvum subducunt.

Mediocra sanguinem purgant. Quæ sunt vulgaria, nempe mediocra, vix eunt ex arteriis

arteriis ad partes & præterea duplici fermentatione cordis, vires plurimas amittunt, ut supra jam dictum.

Vehementia. ad partes solidas eunt.

b *Beta*, *brassica præsertim rubra*, *blitum*, *atriplex*.] Salem habent nitrosum.

c *Asparagus*.] Potius urinam subducit.

d *Pruna dulcia*.] Potius acida purgant vel potius laxant.

e *Cassia*, *manna*, *tamarindi*.] Vera sunt laxantia.

f *Oleum amygdalarum dulce*.] Tantum glabritiem inducunt, ut & pingua.

g *Mala dulcia*.] Cum acidum austerum est in intestinis, tunc illa dulcia aliquid poterunt.

h *Serum lactis*.] Humiditate sua, & sale paucò suo leniter pungit.

§. 3. *Purgantia* autem propriissime ita dicta sunt, quæ a peculiari peculiarem aliquem humorem è corpore proliciunt. Qua autem vi id præstent, inter Medicos valde controversum est: vero consentaneum videtur, *Purgantia* seu ore assumpta, seu per alvum infusa, seu extra umbilico

bilico & ventri applicata, seu manibus tractata, ^b aut naribus admota, calore corporis nostri in actum deduci & resolvi, eorumque resolutorum subtilissimos vapores aut spiritus per vasa in totum corpus dispergi, & ^c occulta vi ac proprietate humores sibi cognatos & affines movere, turbare & agitare ac quasi fermentare, atque omnino efficere, ut qui antea sanguine permisti naturæ molestiam non creabant, jam agitati ab aliis separentur, & seorsim existentes ^d naturam stimulent, atque ad expellendum irritent; quæ irritata expultricis facultatis ope & purgans medicamentum, & humorem vitiosum ejus vi separatim simul è corpore expellit atque exturbat.

a *Qua peculiari vi.*] Obscurum hoc est, & nihil explicat, purgantia manibus tractata, illa deberent esse fortissima & deberent se insinuare in poros partium & vasorum, & sic cum sanguine circulari.

b *Naribus admota.*] Tunc vapores debent

hænt efficere dicto modo, iusinuando sc. se
in poros &c.

c *Occulta vi separantur.*] Non opus est
hic currere ad occultam qualitatem: spuma
in mari solâ fluctuatione & agitatione se-
paratur: sic sola fermentatione fæces eji-
ciuntur ex corpore nostro, quia non pos-
sunt obsequi intestinû motum particularum
sanguinis: ita fæces ob hanc causam ex
cerevisia & vino ejiciuntur, quæ ad su-
periora eunt, vocantur flores, quæ ad
fundum *mater vini* (& sic porro) *Wijn-
moer*, quo utuntur mulierculæ ad splen-
dorem cupri, quod fit ratione salis & acidi
fixi, quod multum in se continet: ita in
nostro stercore multum salis & acidi fixi est,
qui tamen in aëre fiunt volatilia, quod do-
cent stercora, quibus agri præparantur, suis
sc. parriculis salinis volatilibus aperiunt
poros agri, quo tollitur impedimentum,
quod alias facit, quo minus vapores nu-
trientes possent deferri ad superficiem tel-
luris, illæque particulæ salinæ pro vehi-
culo suo habent rorem, aut pluviam, quo
ad intima terræ penetralia possunt pertin-
gere.

d *Naturam stimulent.*] Hoc imagina-
rium est, & etiam *facultas expultrix*,

§. 4. Sunt autem alia Mitiora,
quæ

quæ alvum leniunt, præter hoc tamen peculiarem humorem proprietate substantiæ respiciunt, & ultra primas vias ad epa & lienem usque vires suas exferunt, è toto tamen & remotioribus partibus evacuare non possunt. Mediocria, quæ ultra epa & lienem etiam majora vasa evacuant. Fortiora vero purgantia sunt, quæ è toto corpore ac distantissimis quoque partibus & minoribus venis humores evacuant. ^a Varia autem sunt medicamenta purgantia: ab humorum tamen, quos specifica vi attrahunt, numero eorum differentia constituitur.

^a *Varia autem sunt medicamenta.* Quod dantur medicamenta specifica purgantia patet à posteriori, & priori.

A posteriori vel experienciâ probatur, quod si aliquis bile abundet, & purgetur pituita, homo inulto pejus se habebit, & vice versa, vel cum humor diversus ab humore peccante, pejus se habebit homo.

A priori vel ratione probatur, cum purgantia sint diversa, ut aloë, manna, colocin-

cinthis, &c. (diversitas dependet à figura & magnitudine particularum) necessario poros debent habere diversos, per quos alius atque alius æther transfluere debet, qui omnes sibi convenientes particulas secum movet, ipsique adhærent (simile enim gaudet simili) quædam ad latera detruduntur ob ætherem nostri sanguinis fortio-rem, & quia fermenta omnia à natura sunt gravia, propriâ gravitate descendunt, quam adscendunt (non enim negamus aliquid quoque ascendere) sed quod ascendit enim instar florum cerevisiæ, quæ leviores sunt, & ejus potior pars per insensibilem transpirationem abit: sicut per artem mechanicam, & leges motus debent exire per arterias mesaraicas. de his vide plura in collegio theoretico.

Cholagoga seu bilem evacuantia mitiora.

§. 5. ^a *Manna*, quæ in jusculo carnis bubulæ, vel gallinæ vel decocto prunorum vel tamarindorum dissoluta & colata exhibentur, datur ab ℥j. ad ℥iij.

^a *Manna.*] Sunt multæ foeminæ, quæ dulce-

dulcedinem non possint ferre: sed infantibus totum exhibetur.

Quæritur an dulcia non sint inimica biliosis.

Respondetur quod multis bile viscosa laborantibus, & obstructiones habentibus, non debet exhiberi *manna*, quia non potest tollere obstructiones, sicque regurgitaret ad ventriculum, & nauseam ibi excitaret.

§. 6. *Cassia fistularis* a benignum & tutum omni tempore & ætate medicamentum est; nisi quod humidior & b flatuosa est, & propterea humido ventriculo & intestinis ac affectibus flatulentis minus commoda est. Ideoque c corrigitur cinamomo, mastiche, sem. anisi, fœniculi, dauci, ℥ss. vel ℥j. pondere additis. Exhibetur vero commode forma bolli vel electuarii, non diu ante cibum. Datur ab ℥ss. ad ℥ij.

a Benignum & tutum omni tempore & ætate.] Sexui, regioni convenit, sed sua viscositate non nihil poros obturaret intestinorum,

b Fla-

b Flatuosa.] Corpus semper scatet vaporibus, sed sentiuntur demum, cum pori sunt obstructi, adeo ut non possint ire, nec redire, quos plebs iudicat, ibi aliquâ ex causâ externâ gigni.

c Corrigitur.] Cum homines laborant nonnihil obstructionibus, tunc *cassia* non satis subtilis est ad poros istos aperiendos; & illam ob causam purgantibus adduntur semina carminativa, correctoria dicta, quæ sali suo nonnihil obstructiones tollunt, hinc ex poris apertis erumpunt flatus quæ data porta.

§. 7. *Tamarindi* ^a frigidi & sicci sunt secundo ordine, ob id ^b humorum acrimoniam, fervoremque reprimunt. Pulpa datur ab ℥j. ad ℥ij. vel ℥iij. in decocto ad ℥iv.

a Frigida.] Omnia acida sunt minus volatilia, hinc authoribus dicuntur frigida, sed tamarindi sunt temperati.

b Humorum acrimoniam.] Salinam nempe, non diu ante cibum, sudorifera debent habere & retinere ventriculum vacuum, in purgante hoc non est opus, nam dimidia hora post purgans sumptum, cibum sumere licet.

§. 8. ^a *Rosarum* succus, syrupus & mel inde paratum epati & ^b visceribus robur addit; sed ^c menses aperit, & propterea prægnantibus non dandus. Succus datur ad ℥ij. syrupus & mel ad ℥iij. vel ℥v.

^a *Rosarum.*] Sc. pallidarum alvum non nihil subducit; sed tamen vires ejus ut & ipsarum rosarum pallidarum non sunt magni momenti.

^b *Robur addit visceribus.*] Obscura est locutio, nam aliquando hic fit poros obstructos aperiendo, aliquando nimis laxos constringendo, ideoque cum judicio exhibendus est.

^c *Menses aperit & propterea prægnantibus non dandus.*] Vis ejus non est tanta, quod dosis nos etiam docet. si autem menses aperit, & aperit aliorum viscerum poros, & exinde patet, quod author velit (*robur addit visceribus*) poros sc. obstructos aperire.

§. 9. ^a *Violarum* succus & inde paratus syrupus & mel calorem mitigant. ^d Succus datur ad ℥ij. syrupus & mel ad ℥iij.

a *Violarum succus calorem mitigat.*] Quae ratione hoc faciunt non video.

b *Succus datur.*] Potius syrupus ejus adlitur decoctis, & etiam mel ad gratum saporum.

§. 10. a *Flores persicorum* non solum alvum, sed & vomitum movent, & biliosa ac serosa educunt. Syrupus ex iis paratus datur ad ℥ij. conserva ad ℥j. In vino infusorum M. j. idem praestat.

a *Flores persicorum.*] Illi magis sensibilibiter alvum laxant & inde paratur syrupus utilis praegnantibus & pueris.

§. 11. a *Myrobalani citrina* frigida & sicca sunt, simulque adstringunt, & viscera quidem roborant, sed in eorum obstructionibus minus tutae sunt. Adstrictio eorum corrigitur additis aperientibus & b *seminibus odoratis*, vel si oleo amygd. dulc. fricentur. c *Dantur in pulvere ad ℥ij.* In infusione a. ℥v. ad ℥i. §.

a *Myrobalani citrina.*] Non nihil adstringunt. b *Se-*

b *Seminibus odoratis.*] Nempe salem habentibus.

c *Dantur in pulvere ad ℥ij.*] Est dosis nimia & nemo capere posset ℥ij. pulveris levioris, rhabarber præstat.

§. 12. *a* *Rhabarbarum* præter flavam bilem purgat etiam pituitam, *b* sed non nisi in proximis viis hærentem. *c* In primis Epati utile est. *d* Habet diversas partes: subtilioribus purgat & aperit, crassioribus adstringit, *e* unde lienterix, sputo cruento, ruptis & contusis commodum est. Datur in substantia, *f* infusione & decoctione, quæ omnino levis esse debet, *g* additurque tertia pars cinamoni vel schoenanthi, vel spicæ Indicæ. Ubi purgare solum vel aperire animus est, infusum & decoctum: ubi vero adstringere & roborare, in substantia commodius est. Paratur etiam *h* extractum, sed quod vix fortius, quam in substantia sumtum purgat. Datur in substantia ad ℥ij. in infusione ad ℥ss.

a *Rhabarbarum purgat præter bilem flavam & pituitam.*] Hoc est, non ita purgat bilem, quod nihil pituitæ etiam purgaret, sed præcipue bilem purgat.

b *Sed non nisi in proximis vasis hærentem.*] omnia vasa distant satis longe: namque ope circulationis ad sanguinem debent venire, cuique, qui novit circulationem sanguinis, notum est, per quam viam eunt, sed error ille prægnatus est exinde, quod fecerunt tres illas regiones, de quibus supra.

c *Inprimis hepatis utile est.*] Sanguini utile est, non parenchymati hepatis, nam bilis versatur quidem in vasis hepatis, non autem in parenchymate.

d *Habet diversas partes &c.*] Author bi optime loquitur.

e *Unde lienteria commodum est.*] Sputo cruenti, dysentericæ & similibus, si paululum torreatur sub cineribus.

f *Infusione & decoctione, quæ omnino levis esse debet.*] bene author monet, quod levis esse debet decoctio, potius omnino abest, & fiat infusione, nisi scopus est, adstringere.

Infusio sit aquosa, minus vinosa, & minime in spiritu vini.

g *Additurque tertia pars cinamomi vel Chenanti vel spicæ indicæ.*] Si fit tantum

infusio non opus esse illa addere.

h Extractum sed quid vix fortius] Si-
ne dubio fortius erit, nam multum relin-
quitur pro capito mortuo, & minori dosi ex-
hibetur, datur à ℥i ad gr. xxv. extracti : in
substantia a ℥i ad ℥ij, in infusione ad ℥℥.

§. 13. *a Terebinthina* non solum
alvum movet, sed & viscera, ac præ-
cipue renes extergit. Datur cum
pulvere rhabarbari vel glycyrrhizæ
& saccharo in bolos redacta, vel
adjecto vitello ovi & affusa aqua con-
veniente in mortario subigitur, &
in liquorem lacteum redigitur. Da-
tur ab ℥℥. ad ℥vj.

a Therebinthina.] Vix alvum movet,
nisi sua glabritie evacuat illa, quæ in inte-
stinis jam hærebant : ejus usus non debet
esse nimis, & præcipuus est in gonorrhæa,
abluit *Tberebinthina* aquâ, ut eluatur sal
non nihil mordax, & tunc vocatur there-
binthina lata, fumitur therebinthinæ ℥℥
Mercurii dulcis gr. vi. ad ℥℥. ne à visco-
sitate therebinthinæ ventriculi fermentatio
extinguatur.

§. 14. ^a *Aloë* calida est ordine secundo, & sicca tertio, valde amara, aperit venarum orificia, ideoque sanguinis fluxui obnoxias, prægnantibus, hecticis, & omnino calidis & siccis extenuatisque non tuta. ^b Commodissime sumitur præparata & extracta ac rosata dicta. Ob amaritudinem non facile in potu, sed commodissime in pilulis exhibetur. Datur à ʒʒ. ad ʒ iij,

^a *Aloë.*] habet salem mordacem in se, ideo etiam lavatur. sanguinis fluxui obnoxia, in hæmoptoe & hæmorrhoidibus fluentibus noxia est.

^b *Commodissime sumitur præparata.*] nempe lota.

§. 15 ^a *Psyllii* semen frigidum & siccum est in secundo gradu. Datur in infusione potius, quam in substantia à ʒj. ad ʒ iij.

^a *Psyllium.*] *Psyllii* semen viscositatem habet, & sua viscositate involvit particulas biliosas, nempe salinas, & tali modo potest dici bilem purgare.

Χολαγωγὰ fortiora.

§. 16. ^a *Scammonium* calidum & siccum in tertio, bilem quidem primo, postea etiam pituitosos humores trahit, & nisi bene correctum sit intestina acrimonia sua abradit, tormina excitat, & ^b vasorum orificia aperit, sanguinisque fluxum excitat, ^c ventriculo, epati & cordi nocet, ^d spiritus inflammat, febresque excitat. Ideoque raro solo utimur. Et ne noceat, addenda pingua, tragacanthum, bdellium, oleum amygdalarum Dulcium, semen psyllii, ^e cinamomum, spica, galanga, semen fœniculi, ^f mala cydonia, mastiche, ^g violarum & rosarum succus. Corrigitur vulgo coquendo illud in pomo cydonio, & ita præparatum *diagrydium* nominatur. Paratur etiam ex eo extractum seu resina. Languidis tamen etiam correctum vix dandum, Dosis diagrydii à gr. v. ad xv; nonnulli ad ℥j exhibent.

a *Scammonium nisi bene correctum sit.*] Optime corrigitur fumo acido sulphuris : scammonium pulverisatum inponitur chartæ emporeticæ & accenditur sulphur, cujus fumus recipitur ab illa charta.

b *Vasorum orificia aperit.*] sale sc: suo corrosivo .

c *Ventriculo, epati, & cordi nocet.*] Nempe omnibus partibus nocet.

d *Spiritus inflammat.*] Improperia hæc est locutio, nam non inflammat spiritus, sed partes solidas ob salem, qui illi inest : pori membranorum obstruuntur a particulis salinis sæpius, qui cum sint obstructi, materia ætherea majori impetu perfluit illos poros, unde inflammatio, quæ si magna fit, sequitur aliquando febris, ob materiam ætheream perfluentem illos porulos, & non convenientem cum materia ætherea nostri sanguinis, unde mixturæ fit turbatio, quæ dicitur febris.

e *Cinamonum, spica, galanga, semen feniculi.*] Hæc pessime adduntur, quia sale scatent.

f *Mala cydonia.*] Bene adduntur, quia acidum insingit salem, qui est in scammonio, & propter eandem rationem tali modo corrigitur.

g *Violarum & rosarum succus.*] Parum faciunt ad rem.

§. 17. ^a *Asarum* purgat bilem per alvum; ^b potius tamen vomitum ciet; attenuat simul, obstructiones aperit, & ^c sudores movet; & propterea ^d hydropicis, ictericis, lienosis & quartana laborantibus utile. Datur in substantia à ℥ss. ad ℥ij. vel ℥ij. In infusione à ℥ij. ad ℥ss.

^a *Asarum.*] Est violentum nimis, ideoque rarioris est usus.

^b *Potius tamen vomitum ciet.*] omnia purgantia, si sint vehementia, vomitum ciet, ob salem corrosivum, vellicantem ventriculi fibras.

^c *Et sudores ciet.*] Hoc contrarium est purgationi.

^d *Hydropicis, ictericis, lienosis, & quartana laborantibus.*] In his omnibus est obstructio.

Pituitam Purgantia mitiora.

§. 18. ^a *Myrobalani Chebula*, quæ imprimis cerebro & epati utiles, secundum quosdam etiam atram bilem evacuant. *Emblica*, quæ cordi, sple-

ni & epati dicatae sunt, ut & *Bellirica*, sunt frigidae in primo & siccae in secundo, ^b adstringuntque, & propterea in obstructionibus non tuto offeruntur, sicut nec cum pituita tenacius intestinis adhæret, sed in fluctationibus, laxitate, & ubi adstrictione & roboratione opus est. Præparantur ut supra de citrinis dictum. Eadem etiam earum dosis.

^a *Myrobalani chebula, cerebro (inquit) & hepatis utiles.*] quænam major convenientia est inter cerebrum & epas, quam inter alias partes & cerebrum, & præterea hic conjungunt ea, quæ antea tam sollicitè distinxerunt, habuerunt enim sua cephalica & hepatica: nos vero diximus medicamenta omnia totum corpus peragrarè ope circulationis, & ut pororum cerebri, sic & obstructiones pororum hepatis, & aliarum partium tollunt.

verum quidem est, quod in hepate facilius fiant obstructiones in vasculis capillaribus, quæ multa habet, quam quidem in liene, qui meatus valde laxos habet.

^b *Adstringuntque.*] Hoc pugnat cum titulo, ubi dicit se acturum de pituitam purgantibus mitioribus.

§. 19. ^a *Agaricum* pituitam fall-
tem tenuem & aquosam, non vero
viscidam purgat, atque imprimis ce-
rebri & pulmonum excrementa eva-
cuat; viscera obstructa aperit, ^b ven-
triculo tamen non adeo commodum.
^c Ideoque tertia pars *caryophyll.*, *nucis*
moschat., *galanga*, *salis gemme*, *zingi-*
b. addenda. ^d Datur in substantia
ad ℥ij. in Infusione à ℥ij. ad ℥ss.

^a *Agaricum.*] Commodioris usus est,
nam modicam vim purgandi habet non so-
lum aquam, sed & pituitam viscidam, nec
magis cerebro dicatum est, quam aliis par-
tibus, ob causam jam supra dictam.

Quod omnia fere purgantia sint amara,
ideoque gravia, & potius ire ad truncum
aortæ discendentem, quam ascendente[m], su-
pra audivimus.

^b *Ventriculum non adeo commodum.*] Hoc non speciale est agarico, sed omnibus
purgantibus vehementibus, nam post pur-
gationem vehementem, appetitum ple-
rumque homines habent prostratum, quod
fit, quia fermentum ventriculi & sangui-
nis (à quo ventriculus accipit) suum fer-
mentum cum materia purgatur, & per
sedes ejicitur.

Resti-

Restituitur autem illud fermentum per vinum, vel ejus spiritum, vel potius per panem, cui optimum inest fermentum.

c *Ideoq̄ue tertia pars caryophill. &c. addenda*] Addunt authores aromata tanquam corrigentia, quæ sali gaudent, ut restituatur fermentum & ut visciditas, & aliqua purganti insit, adimatur.

Omnibus purgantibus optime adduntur mercurii dulcis gr. v. ad viij quia est quasi digestivum in sanguine, & diu in sanguine manet, præterea impedit, post purgationem, adstrictionem alvi.

d *Datur in substantia.*] Melius sumitur ejus resina ad ℥i. vel gr. xxv.

§. 20. a *Mechoacanna* & ipsa pituitam, sed præcipue serosos & aquosos humores, educit, & propterea in hydrope utilissima est; corrigitur cinamomi, anisi, mastiches tertia parte. Datur à ℥j. ad ℥ij. in substantia, in infusione à ℥ss.

a *Mechoacanna.*] Quare non collocatur ab authore inter hydragoga, si in hydrope est utilissima, sed nihil in hydrope efficiet, quia hydropis curatio non consistit in evacuatione serosorum & aquosorum, humorum

sed in ablatione obstructionum, & consolidatione vasorum lymphaticorum.

Fortius pituitam purgantia.

§. 21. *Turbith* est calidum in tertio, & siccum in secundo; pituitamque crassam & viscidam etiam è remotioribus partibus elicit: ventriculo noxium est, ac ^a nauseam & vomitum excitat, puerisque, senibus & ^b gravidis non dandum, & ubi exhibetur, corrigendum zingibere, mastiche, pipere, cinamomo, fœniculo, galanga; ^c nec post ejus usum pisces comedendi. Dosis à ℥ij. ad ℥iiij in substantia. ^d In infusione vel decocto à ℥ij. ad ℥iiij.

a Turbith nauseam & vomitum excitat.]

Quælibet medicamenta hoc faciunt purgantia, si humores vitiosos in ventriculo reperiunt, si in cavo ventriculi facilius, si intra ejus membranas cum anxietate vomunt: quando autem hoc contingit ab exhibita purgante, bonum est signum, & brevi æger erit curatus, ad quod in praxi maxime attendendum, nam uno vomitorio sæpe
plus

plus efficiemus, quam alias intra duas hebdomadas.

b *Gravidis non dandum.*] Ille motus ridiculus est, nam turbith potuisset inter mediocra poni.

c *Nec post ejus usum pisces comedendi.*] Hoc non est peculiare turbith, sed generale est, quod non debemus viscida edere, cum viscida purgavimus, nec bileosa cum bilem purgavimus, ne factum infectum reddamus.

d *In infusione aut decoctione.*] Aut fiat potius extractum.

§. 22. *Carthami semen* pituitam & aquas vomitu & dejectione purgat, & a pectori maxime atque asthmaticis utile est: b sed ventriculo adversatur, ideo cum cinamomi, galangæ, mastiches aut anisi tertia parte usurpatur. Datur in decocto à ℥iij. ad ℥vj.

a *Carthami semen pectori, utile est.*] Nempe liberat tubulos pectoris à crassa materia peccante, quod quoque efficit in aliis partibus, atque ideo non magis pectori, quam aliis partibus convenit.

b *Sed ventriculo adversatur.*] Omnia purgantia

gantia hoc faciunt, ut dictum supra.

§. 23. *Colocynthis*, quæ calida & sicca est in tertio, è profundioribus & a remotioribus partibus pituitam, quam turbith evacuare nequit, elicit. Verum est vehemens medicamentum, nocetque ventriculo & intestinis, quorum febris adhæret, & propterea ^b in petia ligata coqui solet. ^c Sola vix utendum, ejusque loco trochisci ex ea formati, quos alhandal nominant, usurpari solent. Corrigitur cinamomo ^d tragacantha, ^e mastiche, bdellio, & aliis cardiacis, hepaticis, stomachicis. ^f Datur ad gr. xv. vel ℥j.

^a *Colocynthis è remotioribus partibus pituitam elicit.*] Nempe perfluit omnia vasa capillaria, partes solidas, & vasa lymphatica, ideoque in lue venerea optimum est remedium, quia fermenta acria hic illic hærentia expurgat, quæ alias ipsa ossa aggrediuntur & illa erodunt.

^b *In petia ligata coquitur.*] Quia pars subtilior tunc tantum additur decocto, partes

tes enim crassiores facile hærent in poris, sicque corrosiva sua vi convellerent nervos, & sequeretur convulsio.

c *Sola vix utendum.*] Hoc author bene monet.

d *Tragacantha.*] Hoc solum admittendum ex corrigentibus, quia colocynthis peccat sale acri.

e *Mastiche, cinamomo*] Peccat enim nimia salina acredine, hinc non corrigenda salinis, ut author vult, sed *tragacantha* hoc admitti potest, quia particulas salinas involvunt, doloresque alioquin oriundos, impediunt.

f *Datur ad gr. xv. vel ℥i.*] Nunquam ausim hoc facere.

§. 24. ^a *Hermodactylus* pituitam crassam, præsertim è juncturis, trahit, ob idque ^b arthritidi confert. Verum ventriculo nocet. Corrigitur cinamomo, zingibere, mentha. Datur in substantia a ℥ij. ad ℥j. §. In infusione vel decocto ad ℥iij.

^a *Hermodactili.*] Facile oblivioni possunt tradi, quia minus conveniunt in medicina.

^b *Arthritidi confert.*] *Colocynthis* magis arthritidi confert. omnia

NB Omnia pituitam purgantia sunt cephalica, & carere possumus *turbith*, *carthamo*, & aliis, modo habemus *colocynthidem*, & *agaricum*, ex quibus fiat tale purgans.

℞. *Extract: agarici gr. xv.*

Troch: alhandal gr. ij. ad a v.

Mercurii dulcis gr. iv. v. vel viij.

M:F. *Pilulæ.*

§. 25. ^a *Euphorbium* calidum est & ficcum in quarto gradu, crassam & lentam pituitam attrahit, sed fortius aquosos humores. Est vehemens medicamentum & à nonnullis potius inter venena, quam purgantia refertur. ^b Corrigitur cordialibus & stomachicis, ^c ol. amygdal. dulc. ^d croco, mastiche, ^e acetositate citri. ^f *Ejus summa dosis sunt gr. x.*

^a *Euphorbium.*] Enim omnium fortissimum & vehementissimum.

^b *Corrigitur cordialibus & stomachicis.*] Hoc nihil est dicere, quia illa sunt dubia.

^c *Ol. amygd. dulc.*] Bene corrigitur, quia illud oleum involvit salem corrosivum.

d *Crocus.*] Non poterit juvare.

e *Acetositas citri.*] Plus potest, quia
infringit salem.

Omnia phlegmagoga quidem possunt a-
quam educere, sed non æque bene visci-
dam, & lentam pituitam.

Euphorbium potius rejiciendum quam
usurpandum.

f *Dosis sunt gr. x.*] Cl. vir non liben-
ter exhiberet ad gr. vi.

§. 26. a *Opopanax* calefacit tertio,
& siccatur secundo ordine, pituitam
crassam & viscidam à remotioribus
partibus & articulis allicit. Corri-
gitur tertia parte zingiberis, spicæ,
cinamomi, mastiches. Datur à ʒʒ
ad ʒj.

a *Opopanax.*] Etiam vehemens est
phlegmagogum, potest carere, modo habe-
mus *agaricum*, *colocynthidem*, & *mercurium*
dulcem, ut dictum supra. Alias recte corrigi-
tur aciditate quadam.

§. 27. a *Sagapenum* calidum in
tertio & siccum in secundo, lentos
& crassos humores è visceribus, ce-
rebro,

rebros, & remotioribus partibus purgat, imprimis vero serum. Venter autem & hepatis nocet. Corrigitur ut opanax, Dosis à ʒʒ. ad ʒʒʒ.

a *Sagapenum.*] Putat cl: vir nos & illo & aliis posse carere phlegmagogis, modo habeamus ut supra dictum.

a *Melancholiam & atros humores purgantia mitiora.*

a *Melancholiam purgantia*] Volunt dicere materiam terrestrem, quæ ad fermentationem valde est inepta, nam difficillime ad fermentationem producuntur terrestria & crassa. cum igitur hoc in casu vehementer purgamus, bonos humores potius purgamus, quam malos, nempe terrestres. Ita ut hoc in casu effatum, quod hippocrates habet aphorismo nono sectione secunda, sit verissimum.

Corpora, inquit, ubi quis purgare voluerit, facile fluentia reddere oportet, nempe incidi debent & attenuari.

§. 28. a *Myrobalani Indæ*, quarum eadem est ratio, quæ reliquarum

rum, nisi quod melancholiam purgant.

a Polypodium adustam bilem evacuat, ut & pituitam: Lienis & *b* affectionibus hypochondriacis commodum est. *c* Dosis à ℥j. ad ℥iij. Infusione ad ℥j. & supra.

a Myrobalani & polypodium.] Decocto indi possunt pro alterantibus, sed nunquam hæc purgant ut ex relatione ægrorum constat.

b Affectibus hypochondriacis commodum est.] Nempe obstructionibus in visceribus hypochondria replentibus commodum est, quoniam tollit obstructions.

c Dosis a ℥i. ad ℥iij.] Vix solum sumitur, sed additur potius decoctis.

§. 29. *Epithymum* *a* adustam bilem & melancholiam expurgat sine molestia, & morbis ab hisce utile est. Quia tamen calidum & siccum in tertio, tutius hyeme, quam æstate usurpatur. *b* Datur in substantia à ℥ij. ad ℥iij. in Infusione ad ℥x. & ℥ij.

a Epithymum expurgat adustum bilem.] Non tangit hoc bilem; sed illud adustum esse,

esse, nempe corrosivum esse, quando terra multum salis corrosivi fixi, vel aciduli corrosivi fixi admixtum habet.

Sic omnia cancrofa sunt ex atra bile, nempe ex terra mixta cum acido fixo corrosivo vel sale fixo corrosivo.

b *Datur in subst: a ℥ij. ad ℥iij.*] Vix sumitur solum, & quis vellet tantam pulveris copiam vorare.

Commodius sumitur in infusione a ℥x. ad ℥ij. & etiam multo usitator est infusio.

§. 30. ^a *Sena* quasi media est inter fortiora & mitiora, calida in secundo, sicca in primo. Utilissimum medicamentum est, quod non solum adustus humores, sed & bilem ac præterea pituitam evacuat, ^b viscera omnia mundat, & omni ætati convenit. ^c Cum sit siccior, *corrigitur* non incommode floribus violarum & borraginis, & ne ventriculum offendant, additur, zingiber. vel cinamomi vel galangæ pars quarta. ^d *Datur pulvis à ℥j. ad ℥ij. in Infusione ℥ss. ad ℥j.*

^a *Senna.*] Est mediocri purgans.

^b *Visce-*

b *Viscera omnia mundat.*] nempe viscera à suis obstructionibus, & infartâ materiâ liberat.

c *Cum sit siccior &c. additur zinz. cinnamom. galanga &c.*] Dicit sicciozem esse, & adhuc corrigere vult siccis, ex quibus satis patet unum ex alio fideliter & sine ratione describere.

d *Datur pulvis a Zi ad Zij.*] sit a ℥ss. ad ℥ij. in infusione à Zi ad Zij. vel potius.

℞. *Rhei elect.* Zi℥.

Fol: senna mund: ℥ss M: pro infusione.

vel ℞. *Fol: senna mund: ℥iv.*

Rhei elect. Zi. pro correctorio adde Sem: fœniculi vel.

anisi contus: p: i: M:

Pro infusione illud semen additur, ut vaporibus sit liber exitus, nempe pori partium nostrarum à tali servantur aperti, adstringentia minime sunt addenda, ne pori coarctentur, & ita vapores in corpore retineantur.

Senna neque rhabarbarum coqui debet, quia duorum generum particulas habent, purgantes nempe, & adstringentes.

Stipides sunt eligendi ob majorem vim adstrictionis.

Infundunt folia sennæ in decocto prunorum, quod malum est, quia decoctum illud pingue impedit, quo minus vis purgans possit extrahi,

extrahi, melius infunditur cerevisiæ tenui
vel vino.

Alterum vitium est quod cum prunis co-
quuntur, ob rationem iam supra dictam.

*Melancholiam & adustos humo-
res purgantia fortiora.*

§. 31. *Lapis Armenus* a humores
melancholicos, lentos, crassos pur-
gat, mitius tamen, quam *elleborus*
b Corrigitur lotionem aquarum cordi-
alium. Datur à ʒ.ʒ. ad ʒj. vel eti-
am ʒj ʒ.

a *Lapis armenus humores lentos &c. pur-
gat.*] Nempe pertinaciores humores purgat,
mitius tamen quam helleborus niger.

b *corrigitur lotionem aquarum cordialium*]
Aqua quatenus cordialis parum facit ad
rhombum, sed lavatur aqua ad salem di-
luendum, & ejus acrimoniam tollendam.

§. 32. a *Lapis lazuli* easdem vires
habet, sed debiliores. b Corrigitur
cordialibus. Dosis eadem.

a *Lapis lazuli.*] Est usitator, & illius
extracti

extracti sumitur a ℥i. ad gr. xxv.

b *Corrigitur cordialibus.*] Hoc nihil facit ad rhombum.

§. 33. *Elleborus niger* pueris, gradidisque ac debilibus corporibus non facile dandus; & quidem ^a tutius datur in decocto, quam in substantia. *Corrigitur cordialibus & stomachicis.* b Datur in substantia à ℥j ad ℥ij. mo ℥j. in Infusione vel decocto datur à ℥ij. ad ℥ss.

a *Helleborus niger. Tutius datur in decocto quam in subf.*] CL. vir decocta purgantia non amat, sed dantur, corpora ubi alvus continuo est constipata ab acido austero, & tunc addit quidem decoctis ℥iv hellebori nigri ℥ss. ut lenta & nova introducatur fermentatio, ut alvus semel de die officium faciat: alias purgantia non sunt quotidie exhibenda, ne alvus his assuescat.

b *Corrigitur cordialibus & stomachicis.*) Hoc nihil est dicere, nam stomachica admodum diversa sunt, uno tempore erunt acidia, altero vero salina, & sic porro.

Nec sal, nec acidum culinare, corrosivum est, neque fixum, ut sunt *succus ex immaturis uvis, succus limonum & similia.*

Datur

c *Datur in subst.*] CL. vir putat Helleborum nigrum, & ejus extractum per se non esse exhibendum, sed sequenti modo exhiberi potest.

R̄. *Extract. lapid. lazuli gr. xv,
Hellebori nigri gr. vi
Mercurii dulcis gr. vi. aut viij.*
M: *Fiant pilulæ.*

Hydragoga & aquosos humores evacuantia.

§. 34. *Ireos radicis succus* calidus & siccus in tertio, aperit, a tenuem bilem & aquam educit, sed gravidis, quia menses aperit, minus tutus. ^b Corrigitur paucis vino & cinamomo, additurque manna vel mel rosaceum, vel decoctum uvarum passifarum. ^c Datur ab ℥ss. ad ℥jss. vel ℥ij.

^a *Ireos succus tenuem bilem educit.*] Et infra vult, ut addatur *mel rosarum*, & *manna* quæ dulcia bilem auferent, melius est decoctum, quod addit, uvar. passul. corinthiacarum.

^b *Corrigitur &c.*] Correctione opus non est, modo dosis sit exigua.

Datur

c Datur ab ℥ss ad ℥i℥. vel ℥ij. rad.
reos in decocto.] Sc. ad ℥iv.

§. 35. a *Gratiola* per alvum & vomitum purgat, sed corpus non parum urbat. Corrigitur cinamomo, sem. anisi, glycyrrhiza. Datur in substantia ad ℥j. In decocto ab ℥ss. ad ℥j.

a *Gratiola.*] Vehementissima est, & corrosiva, quam corrosivis adhuc vult corrigere, quod pessimum esset: Melius autem corrigitur acidiusculis, ut succo limonum & similibus: sed non facile utendum est.

§. 36. a *Elaterium*, seu succus cucumeris asinini, aquam & bilem ex visceribus exhaurit, b & hydropicorum aquam feliciter educit. Verum vomitum etiam movet, viscera abradit, ora venarum aperit, c & nisi caute exhibeatur, nocet. d Corrigitur tragacantha, psyllio, bdelio, e cinamomo. In dosi non facile ultra grana sex adscendere licet.

a *Elaterium.*] Quæ hic de elatorio dicuntur

cuntur sunt communia omnibus fortioribus
hydragogis, in elaterio sal est corrosivum,
quod ipsam viscerum substantiam abrasit.

b *Hydropicorum aquam feliciter educit.*]

Non debemus falli in eo, quod hydropis cu-
rationem putemus consistere in evacuatione
aquæ, nam aquam educentia sunt salina,
quæ consolidare vulnuscule vasorum lym-
phaticorum non possunt, ad quod maxi-
me attendendum.

Duo igitur observanda sunt in hydropis
curatione, tollere sc. obstructions & con-
solidare vasa lymphatica.

Quo citius depromimus aquam, eo ce-
lerius moriuntur hydropici, & ideo CL.
Vir putat à quam pedetentim esse evacu-
andam.

Objicitur, quod quidam curantur per pa-
racenthesin, ubi subito evacuatur aqua!

Respondetur, hoc admodum difficile esse,
& rarum, & quando hoc fit, tunc neces-
sario debuit in sanguine esse lenis viscosi-
tas, unde consolidatio vasorum lymphati-
corum.

c *Et, nisi caute exhibeantur, nocet.*]

Fiat illa cautela per extractionem.

d *Corrigitur tragacantha, psyllio, bdel-
lio.*] Quia viscositate sua vim corrosivam
salis impediunt, sed quid opus est talibus,
quæ corrigi debent, sumantur potius mi-
tiora.

e *Cinamomum*.] Non est correctorium, nam suo sale malum auget, nempe salem corrosivum auget: Acidiuscula potius corrigunt illa.

§. 37. ^a *Esula* radice cortex & succus validissime purgat & rodit. Ideoque corrigitur bdellio, tragacantha, mucilage pſyllii, cinamomo, spica. ^b Dosis corticis à gr. vj. ad gr. xv. lactis vero à gr. iij. ad gr. viij.

^a *Esula*.] Belg. esels melk, de hac esula idem dicendum, quod de elaterio, & corrigi non potest *cinamomo* & *spica*.

^b *Dosis corticis* &c.] Fiat inde potius extractum. Rulandus habet extractum esulæ, quod exhibet ad ℥ij. sed hoc aliquid compositum debet esse, nam alias ad gr. viij. tantum præscribitur. Raro per se, sed cum aliis fumitur.

§. 38. ^a *Mezereum*, cujus vis est ignea, acerrima, exulcerans, mordens, ^b febres accendens, cordis, principumque partium vires exsolvens, validissime ^c bilem, biliofas-

que serositates purgat. ^d Corrigitur aceto, succo mali Punici aut cydonii, portulacæ, mucilagine fem. psyllii. Dosis in substantia à gr. vj. ad gr. x. In decocto à ℥℥. ad ℥j.

^a *Mezereum.*] Ori ingestum aqua non est deluendum sed aliquo acido, quod faulem corrosivum infringit.

^b *Febres.*] nempe propter inflammationem febrem excitat.

^c *Bilem.*] nempe acrem materiam salivam.

^d *Corrigitur aceto.*] Acidiusculis bene corrigitur.

§. 39. ^a *Ebulus & sambucus* semine & cortice mediano & succo radicis ac foliorum aquas educunt. ^b corriguntur cinamomo. ^c Dosis bacca ebuli ℥j. cortic. ℥ij. succi ab ℥℥. ad ℥vj.

^a *Ebulus & sambucus.*] Hæc tutius possumus usurpare.

^b *Corriguntur.*] Non habent multa correctione opus.

^c *Dosis corticum.*] Potius inde fiat extractum cum spiritu vini.

§. 40. ^a *Soldanella*; ad aquas educendas optimum remedium, sed stomacho inimica est. Corrigitur cinnamomo & zingibere. ^b Dosis à ℥j. ad ℥ij. succi ℥℥.

^a *Soldanella.*] Alias atriplex falsum vocatur, & parum potest, nam inter edulcia ponitur.

^b *Dosis a ℥i. ad ℥℥.*] Edulcia sine pondere assumuntur.

§. 41. ^a *Gummi gutta* bilem & aquas educit, & sæpe etiam vomitum movet, quod prohibetur additione spiritus salis vel macere. Dosis à gr. v. ad viiij.

^a *Gummi gutta.*] Præstat ejus magisterium ad gr. iij. vel iv. si dubium velis medicamentum,

℞. *Gummi gutta* gr. iv.

Si vis purgans

℞. *Ejusdem* gr. ij. cum aliis sc. purgantibus.

§. 42. ^a *Radix gialapa* potenter & aliqua cum violentia serosos humo-

res, ut & atros purgat. Datur à ℞j.
ad ℞ij.

a *Radix gialapa potenter, &c.*] Quando
sumitur in substantia non est violenta.

Ejus extractum præstat, & præscribitur
sequenti methodo.

℞. *Extract. agarici gr. xv.*

gialapa gr. iij. vel iv.

M. F. pilulæ.

Etsi autem hæc singula singulos
humores evacuant: tamen ex iis quæ
dam sunt, quæ & alios humores se-
cundario purgant. Bilem cum pituita
evacuant rhabarbarum, aloë, cassia
agaricus, scammonium: Pituitam &
atram bilem myrobalani chebulæ
lapis Armenus, lapis Lazuli: Bilem
pituitam & melancholiam fena, e-
pithymus, polypodium, helleborus
niger. Recentiores & alia medica-
menta veteribus ignota in usum tra-
xerunt è *Tartaro, Mercurio & Antimo-*
onio parata.

CAPUT XII.

De Vomitoriis.

§. I.

Secundo inter evacuantia sunt ^a*Vomitoria*, quæ proxime quidem ventriculum evacuant: tamen si fortiora sint, vicina viscera, ^b imo venas majores exhauriunt. ^c Faciunt id pleraque peculiari proprietate ob quam sursum inclinationem habent, Nonnulla tamen etiam manifesta de causa, quod scilicet vel ventriculo quasi innatant, ^d eumque gravant, vel laxant orificium superius ventriculi, qualia sunt omnia ^e pinguia & oleaginosa. Sunt autem alia lenia, alia mediocria, alia fortiora.

a Vomitoria ventriculum quidem evacuant, sed fortiora vicina viscera exhauriunt.] Vomitoria primo cavitatem ventriculi, postea poros membranarum ventriculi, & alia viscera ob magnam quassationem, & concussionem totius corporis, unde obstructions tolluntur, & ita circulatio restituitur.

b *Venas majores exhauriunt.*] Nempe obstructions tollunt,

c *Faciunt id pleraque peculiari proprietate, ob quam sursum inclinationem habent.*]

Inclinatio hæc imaginaria est. fit impulsio violenta potius sursum quam deorsum.

d *Eumque gravant.*] Gravatio ventriculi potest facere ejus convulsionem, nempe vomitum, ut & nimis potus, qui fluctuans in ventriculo nauseam parit.

e *Pingua & oleosa.*] Non semper illa, nec in omnibus vomitum cient, in oleosis & pinguibus etiam sal est, quod docet eorum amaritudo postquam illa friximus, & præterea particulas habent hamosas & ramosas, quæ poros membranarum ventriculi intrant: ibique hærent & obstructions faciunt, ut & in tubulis, quibus impeditur circulatio humorum, & si illis humoribus adest acredo, vellicantur nervi, unde vehementior spirituum animalium influxus, qui facit vomitum: acredo, quæ oleosis inest, suum quoque tribuit huic rei, inordinatus influxus spirituum animalium in ventriculi fibras facit convulsionem ventriculi. fastidium sæpe causa est vomitus.

Acrida facilius vomitum cient, quam pingua.

§. 2. Lenia sunt; *Aqua s. vob*

horr

hordei tepida, præcipue cum paucillo
mellis & salis affatim ad cyathum unum
hausta, oleum commune tepidum ad ℥iiij,
vel ℥vj. ^b Hydromel largiter sumtum,
^c hydrelæum, ad ℥x. ficus recentes co-
mestæ & aqua tepida superhausta.

^a *Aqua tepida.*] In omnibus non mo-
vet vomitum, sed constitutio corporis &
œconomix est consideranda, in plurimis
est vomitum, forte solvet viscosam mate-
riam, quæ in ventriculo, ejusque membra-
nis hæret.

^b *Hydromel largiter sumtum.*] Quidam
nunquam voment ab hydromelite, inter
quos est ipse Cl. vir.

^c *Hydrelæum.*] Quia est oleosum.

§. 3. ^a Mediocria sunt: *Anethi*
sem. & flores, ut & sem. atriplicis, ra-
phani. Datur à ℥ij. ad ℥℥. Radix
asari & atriplicis. Datur in substantia
ad ℥iiij. betonic. cortex medius juglan-
dis ad ℥j. in infusione ad ℥℥. Iuli nu-
cum jugland. in furno exsiccati ad ℥℥.
ad ℥j. succus raphani ad ℥ij. summit.
recentes sambuci.

a *Mediocria sunt.*] Hæc omnia omnibus non sunt vomitoria.

§. 4. Fortiora: a *Radices cataputiae, cyclaminis ad ℥j. in infusione à ℥i. ad ℥ij.* b *Radices ellebori albi in infusione à ℥ss. ad ℥j. additis cardiacis, ebulli flores, cortices, radix; genista flores, semen à ℥ij. ad ℥ss. sem. cataputiae decorticate num. x. Aqua vomitiva è nuc. jugland. virid. & rad. raphani ana part. ij. aceti part. iij. destillata, exhibita ad ℥ij. vel ℥iij.* Chymicis in usu sunt, vitriolum album, sal vitrioli, c *vitrum Antimoni & flores,* d *crocus Metallorum & ex eo parata Aqua vomitoria Rulandi, Mercurius vitæ &c.*

a *Rad. cataputiae & cyclaminis.*] Sunt violenta.

b *Rad. hellebori albi.*] Est fortissimum vomitorium.

Proceditur optime chymicis medicamentis.

c *Vitrum antimonii.*) Potest sufficere in substantia ad gr. iv.

Melius tamen in infusione est cum vino Hispanico, vel alio ad gr. vi. vel viij.

Notan-

Notandum etiam quod ejus substantia non minuitur, neque pondus, sed de his in collegio theoretico, ubi agitur de natura hominis, actum est.

Fortia illa vomitoria non solum habent salem sed etiam corrosivum.

Præstat vomitoria exhibere sine cardiacis, & post vomitum cardiaca melius exhibetur.

d *Crocus metallorum.*] Est violentius vomitorium, sed quod opus est tam multis, modo habeamus. fol. asari, vitrum antimonii, mercurium vitæ, tartarum emeticum, qui sumitur a gr. iv. ad viij.

C A P U T XIII.

De Urinam Cientibus.

§. I.

D *luretica* seu Urinam cientia medicamenta alia sunt proprie ita dicta, quæ scilicet a facile ad venas penetrant, atque in hiis humores fundunt, c incidunt, crassumque à tenui separant: idque ut præstare possint, tenuissimæ substantiæ & calida ad tertim esse oportet. Hujus generis

G 5

sunt,

sunt, Radices apii, feniculi, petroselinici, ruscii, asparagi, valerian. pimpin. spicanardi, asar. absinth. eupator. urtica, betonic. chamapit. charesol. ruta, scordium, sem. anisi, fenic. seselios, chares. miliisolis, saxifragia, baccæ junip. amygd. amara, nuclei Persic. & ex iis cum malvat. aqua destill. cinam. cubeb. cardam. cassia lignea, ^d spiritus salis, & ex Tartaro medicamenta.

a Facile ad renes penetrant.] Nempe satis conveniunt poris, & figuris partium.

b In iis humores fundunt.] Nempe præcipitant serum à sanguine.

c Incidunt.] Quia diuretica multo salia sunt donata, ideo incidunt sanguinem, nempe volatiliorem reddunt, porosque vasorum aperiunt.

Duo genera sunt diureticorum, unum est quod aperit poros vasorum sale suo volatili; alterum est, quod præcipitat serum à sanguine.

d Spiritus salis, & ex Tartaro medicamenta] Illa habent proprietatem, quod serum à sanguine præcipitet.

§. 2. ^a Alia minus proprie dicta, quorum

quorum alia sunt *calida*, sed tertium gradum non attingunt, ut ^b *terebinthina* ^c *ciceres*, *aneth. capill. Veneris* ^d *rad. apii recentes*: alia etiam *humida*, quæ vias urinæ leniunt, ut ^e *glyzyrrhiza*, *althæa*, ^f *semen malvæ*, ^g *ficus*. ^h alia *frigida*, quæ vim moderate abstergendi, attenuandi & refrigerandi habent; qualia sunt ⁱ *peponis*, *cucurbitæ*, *cucumeris caro* & *semen* ^k *hordeum*, *fraga*, *serum lactis*, *succus citri*, *limonium*: ^l alia præterquam, quod tenuium sint partium, multam aquosam humiditatem suppeditant, ut ^m *vinum album tenne*, ⁿ *sem. melonium*, *cucurbitæ*, *cucumeris*, ^o *aquæ thermales*.

^a *Alia minus proprie, &c.*) Quidnam in his omnibus est, quod non penetrant renum poros, & quod etiam non fuit in aliis.

^b *Therebinthina.*) In therebinthina esse salem, docet ejus lotio.

^c *Cineres.*) Eorum sapor, nec non sapor juris eorum, docet adesse salem.

^d *Rad. apii recentes.*) Quia exsiccatione

abeunt sales volatiles.

e *Glycyrrhiza, althæa.*) Multas partes molles habet.

f *Semen malvæ.*) Leniens est.

g *Ficus.*) Habet particulas molles & saleum.

h *Alia frigida.*) Refrigeratio non potest referre ad diuresin, neque attenuatio fieri potest refrigerantibus.

i *Caro & semen peponis, cucurbitæ, cucumeris. succus limonum & citri.*) Hæc præcipitant serum à sanguine.

k *Hordeum.*) Non est recensivum.

l *Alia multam aquosam humiditatem suppeditant. ut vinum tenue album.*) Plus humiditas aufert quam adfert, quia multum salis inest, quo poros aperiunt, & non solum exeat vini humiditas, sed etiam illa, quæ est in sanguine, & inde post ebrietatem ortam à nimio vino solemus sitire.

m *Sem. melonum, cucurbitæ, cucumeris.*) Sunt tantum serum præcipitantia à sanguine.

n *Aqua thermalis.*) Quare non aqua tepida vel infusio herbæ thee.

CAPUT XIV.

De Sudorem provocantibus.

§. I.

^a **I** Δεωλινα, *Sudorifera*, majore adhuc partium tenuitate prædita sunt, quam diuretica, calida & ipsa, & propterea in penitiores corporis partes penetrant, & humores incidunt, attenuant, rarefaciunt, in halitum convertunt, & quicquid obvium est, secum deferunt, ^b & in summa corporis impellunt. ^c Aut si quæ inter ea frigida sunt, ^d vel etiam adstringentia, occulta qualitate, qua venenis resistunt, ^e malignos humores ad ambitum corporis pellunt.

^a *Sudorifera majore adhuc partium tenuitate prædita sunt, quam diuretica.]* Hic videmus affinitatem inter diuretica & sudorifera.

^b *In summa corporis impellunt]* Nempe in extima:

Questio gravis est inter medicos, cur purgans & sudoriferum non sint eadem,
cum

cum ambo fermentationem sanguinis au-
gent.

Respondetur primo, sudorifera nostro san-
guini sunt consueta & solita: *Secundo* trans-
mittunt materiam ætheream, convenien-
tem ætheti nostri sanguinis, unde motus
rectilineus quidem augetur: in purgatione
vero motus intestinalis, & ita potest intelli-
gi, quod & in sudoriferis, & purgantibus,
motus sanguinis augetur. in purgantibus
motus intestinalis augetur, quia nostro san-
guini sunt insueta, quod docet ejus ama-
ror, & ex chymicis insipida sunt, & per
consequens insueta, & ideo etiam mate-
riam ætheream insuetam transmittunt.

Sudoriferi vis potest etiam esse in præci-
pitando serum à sanguine, quæ præcipita-
tio fit ope ætheris diversi.

Queritur quoque, quomodo sudor sæpe
emanat, postquam à labore destitimus.

Respondetur, cum laborimus, pori sunt
nimis aperti, ut vapores exeant sub forma
vapouris, & ita sudor non apparet quamvis
illud sufficiat, cum vero à labore quiesce-
mus, tunc pori ab externo frigore coar-
ctantur quodammodo, ita ut vapores non
possunt omnes tam cito avolare, quam ac-
cedunt, & tunc mutantur in humores, &
ita se res quoque habet in febribus, quod
scilicet in declinatione sudor demum ap-
paret.

paret. Author supra dixit, quod sudorifera sunt tenuiora. Sed hoc non est generale, nam quamvis ipsa sudorifera non sunt volatilia, ut omnes sales lixiviosi ex herbis, fixi in igne sunt, nam sal particulis terrestribus ita figitur & unitur ut arte chymica volatilifari non possit, sed inde tamen non sequitur, quod non posset volatilifari à fermento ventricoli, videmus enim illud multa separare posse, quod ars chymica non potest, & in separatione facilis à terra, volatilitas ejus consistit, nam ille sal per se satis est volatilis.

Æther fluens per poros sudoriferorum, potest etiam sanguinem volatiliorem reddere, nempe motum ejus augere, & mixturam sanguinis restituere.

c *Aut si qua inter ea frigida sunt.*] Frigida sudores movere non possunt, nam frigida sunt tantum respectiva ad nostrum sanguinem, nempe frigida sunt, quæ motum minorem habent quam noster sanguis, & ita motus sanguinis ab illis minuetur, quod contrarium est sudoribus.

Acetum tamen, quod est frigidum in quibusdam hominibus sudorem movet, quod fit vel ab æthere poros aceti transfluente & conveniente cum æthere sanguinis istius hominis, non vero aliorum; vel quia in sanguine istius hominis est mul-

tum

tum salis alcalici, quocum pugnat acetum.

d *Vel etiam adstringentia, &c.*] Debent esse lenissima & in casu ubi pori laxiores sunt & nimis hiantes, ut omnia sub forma vaporis exeant, & nihil sub forma humoris, & tunc additur quidem parum terræ *sigillata* aut *rad. tormentilla*, ut inde fiat levis constrictio aut coarctatio quædam pororum, per quos poros tunc illi vapores obviam jam arctatam sub forma humoris exeant, necesse enim præterea quia nimia volatilitas est in sanguine addunt parum *laudani opii*, quo impetus sanguinis minuitur. & ita videmus *occultam qualitatem explicatam*.

e *Malignos humores pellunt ad ambitum corporis.*] Omnes humores modo sunt satis tenues.

§. 2. Sunt autem talia: *carduus benedictus, capill. veneris, radices feniculi, apii, petrosel. bardana, pimpinelle, angelica, tormentilla, zedoaria, China, flores chamemeli, salsa parilla, lignum guajacum, sassafras, terra sigillata, cornu cervi, rob sambuci, bezoarticum minerale sine & cum sole, antimonium si-*

*xum seu diaphoreticum & sulphur vene-
ris fixum, mercurius precipitatus dia-
phoreticus. Ad sudores ciendos etiam
utilia sunt Balnea Laconia, aqua dul-
cis, fomenta, lagena & tegula calentes,
frictiones, a inunctiones & similia.*

a Inunctiones & similia.] Non ita po-
tenter possunt elicere sudores, & etiam
magna differentia est inter sudores excita-
tos ab externis applicatis medicamentis,
& intro assumptis: nam externa ut etiam
stragula elicere quidem possunt sudores ex
tubulis ad extima corporis tendentibus,
sed nunquam tamen tollent obstructions
ex tubulis, & vasis, per quas redeunt hu-
mores ad sanguinem, ut sudorifera intro
exhibita faciunt, & etiam mixturam san-
guinis restitunt.

Sæpe ægri culpant medicos, cum à sudo-
riferis exhibitis non sudant, quod alias
sponte satis faciebant, in eo medicus est
laudandus & medicamentum vituperan-
dum, quia medici scopus non tam erat
sudores ad extima corporis ferre, quam
quidem obstructions tollere, ut humores,
qui alias sua sponte ad extima corporis
ibant (obstructionibus ablatis) ad sangui-
nem redirent per vasa lymphatica.

Objicitur. Quomodo igitur homines sani sudare possunt, ubi obstructiones paucae sunt.

Respondetur Quod in sanis praecipitatio feri à sanguine, sive vapores (propter vehementem motum) tam multi sunt, ut tam cito per tubulos & vasa lymphatica ad sanguinem redire non possunt, quam quidem per poros arteriarum ejiciuntur & tunc quâ datâ viâ ruant, necesse est, & ita sudores, per tubulos ad superficiem corporis euntes, ejiciuntur. In arthritide prodesse possunt externe applicata sudorifera.

Præterea observandum est, quod sudorifera non sunt exhibenda illis (sc. in initio) in quibus peccât intemperies crassa, viscosa, terrestris, sed aliquando post aliquas hebdomanas imo menses, ut interim purgantibus, & decoctis incidentibus & attenuantibus, illa crassities evacuetur, & incidatur, & postea satis incisa per sudores expellatur, qui in initio morbi obstructiones redderet pertinaciores, ægrumque pejorem, unde medici culpantur quod hoc fecissent lucri gratia, cum è contrario fit ob æconomiam animaleam ab illis ignotam. Itaque medici culpant medicamentum, cum sit quidem optimum, sed non suo tempore exhibitum.

CAPUT XV.

De Diaphoreticis & flatus
discutientibus.

§. I.

 Διαφορητικά Græcis, Latinus a *discutientia* & *resolventia* sunt, & per insensibiles corporis meatus & αἰθλον ἀπνοῶν materiam educunt.

b Talia omnia calida & sicca sunt, vimque obtinent humores in vaporem convertendi, porosque cutis aperiendi & dilatandi. Talia sunt: *chamamelum*, *melilotus*, *aneth.* *fanum græcum*, *ruta*, *majoran. sem.* *lini*, *lupini*, *galban. pix sicca*, *syrax*, *sulphur*, *sagapenum*, & similia, quæ jam enumerabuntur.

a *Diaphoretica seu discutientia.*] Et sudorifera sunt ejusdem naturæ, sed illa mitiora, hæc vero fortiora, unde aliquando largius sumuntur diaphoretica loco sudoriferum.

b *Talia omnia calida & sicca sunt.*] Supra in §. I cap. de sudoriferis dixit ea esse frigida, & illa sunt fortiora his.

Ex

Ex catalogo rursus patet, hæc omnia esse sale volatili donata.

§. 2. ^a Hisce cognata sunt : *Flatus discutientia* dicta, quæ tam intus in corpore, quam in ejus ambitu versantes flatus absumere ac discutere valent. Qualia sunt, præter jam enumerata, ^b *centaurium minus*, quod egregie confert ad flatus circa hypochondria discutiendos; *semen anisi*, *folia lauri*, *pulegium*, *sem. feniculi*, *carvi*, *cumini*, *aneos*, *dauci*, *petroselini*, *agni casti*, *anethi*, *bacca juniperi*, *bacca lauri*, *galanga*, *caryophylli*, *macis*, *cortices aurantiorum*, *castoreum*.

^a *His cognata sunt flatus discutienda dicta.*] Quod verissimum est, nam non dantur flatus absque obstructionibus, quæ si originem habent à crassa, viscida & terrestri materia, optime calidis, (nempe salinis) tolluntur, ut quoque facit, cum acidum pituitæ est admixtum, si vero sal adest, quod indicat dolor pungens, fieri potest acidis volatilibus curatio, vel emollientibus, quæ acidum etiam sale simul infringunt, nempe particulas involvunt.

Qui

Qui dolores nos docent præter distensionem aliquid aliud adhuc adesse.

b *Centaureum minus.*] Egregium est sudoriferum: omnia, quæ in catalogo authoris recensentur, prosunt in casu acido & viscoso.

C A P U T X V I.

De Moventibus menses, secundinam & fætum mortuum expellent.

§. I.

^a **M**enses moventia vel sunt improprie dicta, quæ scilicet vel ^b facultatem expultricem roborant, vel ad sanguinis generationem faciunt, ^c vel etiam crassitiem & visciditatem ejus attenuant; vel proprie ita dicta, ^d quæ obstructions in utero aperiunt, ^e sanguinemque ad uterum deducunt: Id quod præstant validius aperientia & abstergentia, & non plane tenuis substantiæ, ne propter tenuitatem substantiæ

tia mox dissipentur. Et propterea in hunc usum commodissime adhibentur, ^f quæ amaritudinem aliquam obtinent acrimoniæ admistam. Quæ sunt, *salvia, pulegium, dictamnus, majorana, ruta, calamintha, origanum, betonica, spica, asarum, artemisia, chamædrys, absinthium, chamæpitys, radices rubia tinctor. aristol. faniculi, petroselinos, eryngii, levistici, pimpinella, crocus, flores cheiri, ciceres, bacca juniperi, lauri, flores chamæm. cinam. myrrha, & borras nativus.*

a *Menses moventia vel sunt improprie dicta, vel proprie.] Nempe fiunt a causâ remotâ vel proxima.*

b *Facultatem expultricem roborant.] Hoc chymera est, & nihil explicat.*

c *Vel etiam crassitiem & viscositatem ejus attenuant.] Hæc non ad causam remotam, sed quidem ad proximam pertinent.*

d *Quæ obstructions in utero aperiunt.] Nempe in vasis capillaribus uterinis, aut in tubulis musculorum, & membranarum ureri.*

e *Sanguinem ad uterum deducunt.] Rur-*
sus

sus chymera est, & quoque contra circulationem sanguinis.

f *Quæ amaritudinem aliquam obtinent acrimonia admixtam.*] Amaritudo species est salis, & omnis sal habet acrimoniam, non opus igitur est, ut author dicat acrimoniæ admixtam esse, quia amaritudo non datur sine acrimonia.

Omnia, quæ in catalogo authoris recensentur linguam feriunt, & sale sunt donata, ita ut dum dicuntur menses moventia, alium accipiunt quidem nomen, sed retinent eundem vim cum supra alligatis, quoniam cum illis salem acrem in se habent.

g *Borras natus.*] Et etiam factivus, Ad menses movendum sufficiunt illa, quæ sanguinem bonum augent, & quæ spiritus copiosiores reddunt, &c.

§. 2. Ex his a fortiora secundinas quoque relictas pellunt, & foetum mortuum ejiciunt, quæ ob id ἐμβόλια ut & φθόρα, quod foetum abigant, nominantur: Qualia sunt, *asa foetida, castoreum, castoreum, myrrha.* Et quæ extra variis modis adhibentur, ut *opopanax, galbanum, ammon. sulphur,*

phur, ungula asini suffitus, c colocynthis, ruta, cucumis sylvestris, d fel vaccinum.

a *Inter fortiora.*] Etiam sunt *Borax, sabina & oleum sabina.*

b *Et quæ extra, &c.*] Quæ extra adhibentur parum possunt

c *Colocynthis.*] Sit tinctura & extractum ejus.

d *Fel vaccinum.*] Et omnes species fellis.

Videmus rursus hæc omnia esse salina.

Fumigationes acceptæ per infundibulum in vulvum multum possunt.

CAPUT XVII.

De frangentibus calculum.

§. I.

a **C**UM vulgata doctrina de generatione calculorum suspecta sit, ut supra *lib. 2. p. 2. c. 9.* dictum, etiam vulgata, quæ huic innititur, sententia, de vi calculos dissolvendi suspecta est, & proinde hîc merito
 b ad proprietatem totius substantiæ
 confu-

confugimus, quæ tamen etiam non incommode à vi salina deducitur.

a *Cum vulgata doctrina de generatione calculum suspecta sit.*] Author hoc optime dicit.

b *Ad proprietatem totius substantiæ.*] Hoc nihil est dicere, quoniam omnia semper agunt totâ suâ substantiâ.

Chymia nos docet, in calculo esse magnam partem salis, imo fere media pars calculi, & etiam multum terræ, quod ita mirum videri non potest, quia urina multum salis & terræ in se habet. Hoc verum esse, docet ejus lenis evaporatio, & postea ei affunditur aqua, quacum filtratur, & ita in filtro semper manebit terra aliqua, quamvis hoc repetas septies vel octies, inde videmus aquæ & salis arctam inhæsiōnem.

Tractu temporis calculum gigni posse, verum est, sed etiam parvo temporis spatio.

Ut enim in fluvio ex arenulis filices majores sunt, tractu temporis viscosa aliqua materia mediante, ita sabulum ipsis annectitur ope sc. istius materiæ.

Inveniuntur lapides in glandula pineali, & quomodo sabulum lege circulationis ibi venire potest, sane difficile est

conceptu : nos potius putamus in corpore illius hominis esse spiritum quendam gargarium , qui res lapidificas reddit , de quo videat nob. *Boyle* in tractatu de gemmis.

Quid mirum est, spiritum illum gargarium posse materiam salinam & viscosam in lapidem mutare. Talem dari spiritum, docent nos guttæ aquæ , existentes in medullis crystalli , quod signum est , illa in momento fuisse genita.

Præterea mercurius vivus figitur à solo spiritu saturni sequenti modo , indatur saturnus crucibulo & liquefacit , postea deponatur , & quodammodo refrigeretur , adeo ut vapores aliqui quamquam invisibiles adhuc exhalent , & super imponatur , aut suspendatur mercurius vivus in nodulo ligatus , mox mercurius ille , antea fluidus , redditur solidus , quod paucis adhuc cognitum est.

§. 2. Sunt autem a medicamenta calculum frangentia , *hedera terrestris* , *betonica* , *parietaria* , *radices ononidis* , *diuretica quinque* , *radices rapbani* , *saxifragia* , *lappa* , *amygdala amara* , *nuclei cerasorum* , *malorum Armeniacorum* , *ossicula mespilorum* , *milium solis* ,
cicer ,

cicer, cinamomum, cubeba, lapides cancerorum, sanguis hircinus, lapis judaicus, spongia, lyncis, lignum nephriticum.

a *Medicamenta calculum frangentia.*]

Sunt tam multa, ut eorum numerus sit fere infinitus, nam alii experti sunt illud prodesse, alii vero aliud quid, & ita inter catalogum numerantur, non considerantes hominis naturam: unde proverbium natum est, *d'een helpt de salf, en d'ander de bus.*

Inter antinephritica optime numerantur emollientia, quæ vias laxiores reddunt, & leniunt sua viscositate, ut sunt *Olea amygd. dulc. recent., terebint., gummi tragacantha, arabici, &c.*

C A P U T X V I I I.

De Errhinis, sternutatoriis
& Apophlegmatismis.

§. I.

Errhina pituitam non è ventriculis cerebri, a sed circa meninges hærentem, in nares proliciunt.

Præstant autem id caliditate ac nitro-
sa, extergenti & acri facultate, qua
prædita sunt. Talia autem fiunt ex
majorana, ruta, anagallide, brassica,
beta, radice ireos, nigella, pulegio, organ.
marrubio, cyclamino, cucumere agresti,
chelidonio, gentiana, succo pulsatilla.

a *Sed circa meningis hærentem.*] Mucus
per nares excretus, non venit ex intimis
cerebri, sed potius deveniunt ex vasis pro-
ximis arteriis seu vasis lymphaticis, &
in os spongiosum prope radicem narium
depositum, de quo *schneiderus* de osse cri-
bri forma.

Plurimæ herbæ in catalogo numeratæ
sunt acres, aliæ vero nitrosæ, quæ suo
sale nitroso pungunt, ut quoque acres fa-
ciunt.

§. 2. Πτερμινὰ seu a *sternutatoria*
sunt, quæ acrimonia sua cerebri fa-
cultatem expultricem irritant, quæ
laceffita medicamentum depellere
cupiens simul excrementa, quæ cir-
ca meningis cerebri, & in ipso hæ-
rent, elidit. Talia sunt errhina quæ
dam

dam subtilius pulverisata, ac prætere-
rea piper album, zingib. elleborus al-
bus, pyrethrum, castor. caryophylli, ptar-
mica, ^b euphorbium.

a *Sternutatoria.*] Non merentur distin-
gui ob errhinis, quoniam gradu tantum
differunt: sternutatoria sunt fortiora, ad-
eoque plus salis aut saltem acrioris habentia.

b *Euphorbium.*] Vehementissimum est;
& ideo ejus vix admittitur intus.

Nicotiana inter illa potest numerare.

§. 3. ^a Α'ποφλεγματίζονται tandem sunt,
quæ seu masticata, seu gargarizata,
seu palato illita ^b è cerebro excre-
menta in palatum & os detrahunt,
idque ^c vel tota substantia, vel calo-
re & acrimonia, qua excrementa fun-
dunt & liquant, facultatemque ce-
rebri expultricem ad expellendum
stimulant. Talia sunt è mastiche, u-
vis passis, hyssopo, origano, majorana,
pyrethro, castoreo, cubebis, corticibus ra-
dicum capparum, zingibere, nigella, pi-

*pere albo, nigro, sinapi, turbitis, staphi-
de agria.*

a *Apophlegmatismi.*] Sunt ejusdem ge-
neris, nisi quod unum plus salis ha-
bet altero: omnia quæ ab authore recitan-
tur in catalogo sunt acria, sed postrema
acerrima.

b *E cerebro.*] Est fictitium.

c *Vel tota substantia.*] Et hoc est ficti-
tium.

C A P U T X I X.

De a Sputum moventibus.

§. I.

Q Uæ ad humores in thorace &
pulmone contentos evacuandos
faciunt, incidentia atque attenuan-
tia, & quodammodo acria sint, oportet,
ut quæ crassa sunt, tenuent, &
quæ visciditate adhærent, exter-
geant, ne tenuioribus partibus reso-
lutis, crassæ relinquuntur, atque ex-
puitiani ineptæ reddantur; neque e-
tiam nimis acria, ne tussim nimis i-
tritent.

tritent. Fiunt autem talia ex *hyssopo*,
capillis veneris, *scabiosa*, *prassio*, *un-*
gula caballina, *radicibus helenii*, *aristo-*
lochiae, *angel. iridis*, *ari*, *scille*, ^b *glycyr-*
rhiza, *uvvis passis*, *jujubis*, *sebesten*, ^c *a-*
mygdalis, ^d *ficibus*, *pistaciis*, *semine bom-*
bacis, ^e *nasturtii*, *erysimi*, *seseleos*, *urti-*
ca, *spermate ceti*.

a *Sputum moventia*.] Sunt serum à san-
guine præcipitantia, unde major copia
lymphæ per vasa lymphatica, & per con-
sequens etiam vasa salivalia major copia
salivæ, hæc iterum sunt, quæ acredine
sua, sed moderata, vim penetrandi exer-
cent, omnia dulcia habent aliquam sa-
lem.

b *Glycyrrhiza*.] Habet præter saporem
dulcem, etiam pungentem.

c *Amygdala*.] Sc. amaræ, nam oleum
involvit particulas acres, quæ illud efficere
debent.

d *Ficus*.] Parum possunt.

e *Nasturtium*.] Hoc efficiet.

Priora sunt, quæ agunt sale volatili, &
humores fluidos reddunt.

Posteriora quæ præcipitant serum à san-
guine.

Mercurius dulcis cum non bene est præ-

paratus, nempe cum non est satis dulcis, egregie sputum movet.

CAPUT XX.

De Necantibus atque expellentibus vermes.

TAndem ad hanc classem non incommode referri possunt ea, quæ vermes necant, sive ^a amaritudine, sive peculiari atque ^b occulta vi id efficiant. Qualia sunt: *centaur. minus, absinth.* ^b *corallina, mentha, nasturt. folia persici, ruta,* ^c *portul acetosa,* ^d *dentis leonis, sem. Cynæ vel* ^e *Santonici, vulgo sanctum dictum, caulium, porri, atripl. plantag. lupini, radic. gramin. filic. gentiana, helenii, amygdal. amar. nucl. persicor. aloë,* ^f *syrupus granat. citri, cornu cervi preparatum, terra Lemnia, myrrha, sive intus assumantur, & sive foris umbilico applicentur.*

a *Amaritudine.*] Amara plurimis hominibus sunt ingrata, multa magis ingrata erunt

erunt vermibus, tanquam animalculis debilioribus: ut amara omnia nostræ linguæ sunt ingrata, ita & vermibus, qui fugientes amaritudinem illam ad intestina crassa descendunt, & ita facilius ejiciuntur.

Diximus supra omnia amara salem multum in se habere, & ita necantur acrimoniâ salis.

b *Occulta vi.*] Quemadmodum homines necantur veneno, quod non fit vi valde occulta, multo minus occultâ erunt vermes necantia.

Mercurii dulcis si non valde dulcis est, quæ horrenda excitat in nostro corpore symptomata: tumor inde oritur faciei, rubor, egregia salivatio, quod fit ob corrosivum salem, quod illi tunc adhuc inest. si in nostro corpore robustiore hoc facit, quid non efficiet in vermibus. Quæ in catalogo authoris recensentur, sunt aut scabra aut multo sale donata.

c *Corallina.*] Agit ratione scabritiei.

d *Portulaca, acetosa, dens leonis.*] Hæc parum poterunt.

e *Sem. Santonici.*] Est quod vulgo adhibetur.

f *Syr. granat. citri,*] Parum poterunt.

Mercurius dulcis optimus ad necandos vermes pueris exhibetur sub forma trochiscorum factorum ex saccharo, & aliis, qui-

bus induntur pauca grana mercurii dulcis : :
quod fit, ne in ore hæreret, & salivationem
faceret.

Nota, quod post assumptionem mercurialium, os sæpius est eluendus, ne salivatio sequitur, aliquando lac dulce injicietur per clysteres, ut vermes descenderent ad inferiora, & lac pro alimento suo sumerunt, utque interim ejicerentur.

g Sive foris umbilico applicentur.] Quæ foris applicantur, debent esse fortiora, & raro hoc fit, nisi in junioribus, & qui sumere non possunt per os.

Tunc faciunt linimentum ex unguento de arthanita cum felle tauri vel olio absinthii.

Unguentum de arthanita purgat nonnihil, sed quod est in oleo, vel felle acrimoniâ suâ necat vermes.

Pingua & oleosa vermibus valde sunt inimica, ejus rei exemplum habet cl. vir. in foemina, quæ conquerebatur de dolore ventris ingenti, & cui præscripsit sequens medicamentum.

R̄. Salis absinthii gr. xv.

Al. nucistæ tantundem

Laud. opiati gr. lʒ.

M.

Et ejicit vermium magnam materiam, sic
sal, si obstructiones fuissent à pituita &
fale

fale corrosivo, illas tolleret, & vermes quoque incideret: si vis à solo fale corrosivo, particulæ oleosæ & laud. obtunderent vim corrodentem.

CAPUT XXI.

De Alexipharmacis.

§. I.

IN ultimam medicamentorum classem rejecimus ea, quæ venenis resistunt, atque ἀλεξιπύρια & ἀλεξιφάρμακα nominantur. ^a Hæc autem omnia, si rem accurate æstimemus, tota substantia, ut loquuntur, seu ^b occulta proprietate id, quod præstant, efficiunt. Sunt autem Alexipharmaca duplicia, alia generalia & communia, ^c quæ omnibus venenis adversantur, & cor ac spiritus vitales roborant & reficiunt, ne venenum facile admittant: alia specialia, quæ peculiari veneni generi opponuntur.

^a *Hæc autem omnia tota substantia, &c.]*

Diximus tam supra omnia agere tota substantia.

b *Sens occulta qualitate, &c. venenis resistunt.*] Venenum duplex est, aut est corrosivum, aut mixturam sanguinis destruit.

Si corrosiva agnoscunt pro alexipharmacis pinguia & oleosa, & præsertim ex illis vomitoria, ut corrosiva quæ adhuc in ventriculo hærent evomantur, & quæ ad intestina delata ab oleosis & pinguibus involvantur.

Si mixturam sanguinis destruant, restituitur sudoriferis potentioribus.

Cum vero æther nostri sanguinis labascit, non restituantur facile (quamvis exhibueris potentissima sudorifera, qualia sunt omnes radices authoribus dictæ pestilentiales) sed moriuntur.

c *Quæ omnia venenis adversantur.*] Ex supra dictis patet esse duo genera venenorum valde diversa, & an dentur alexipharmaca generalia mihi dubium est.

§. 2. Communia Alexipharmaca sunt: *a* *Angelica, carduus benedictus, valeriana, dictamnus, scabiosa, morsus diaboli, vincetoxicum, pimpinella,* *b* *tormentilla, ruta, scordium, acetosa, absinth.*

*finth. plantago, calendula, c veronica,
d scorzonera, zedoaria, gentiana, bacca
junip. poma citria, e lapis bezoar, f uni-
cornu, cornu cervi, g bolus Armenus,
h terra sigillata.*

a *Angelica, carduus benedictus, vale-
riana. dictamnus.*] Sunt vere talia.

b *Tormentilla.*] Non nihil retrahit po-
ros.

c *Veronica.*] Non potest numerari inter
illa.

d *Scorzonera, zedoaria, gentiana.*] Recte
inter illa numerantur.

e *Lapis Bezoar.*] Pro ditioribus, qui
solvere possunt, nam nihil poterit, si non
exhibeatur ad gr. xx. aut xxx.

f *Unicornu.*] Quod multum potest, est
verissimum, sed an cornu cervi minis, multi
dubitant.

g *Bolus Armenus.*) Potest inter illa nu-
merare, si supervenit fluxus alvi, qui ut
plurimum est lethalis.

h *Terra sigillata.*) Præter levem adstri-
ctionem aliud quid habet, quod indicat
ejus odor, qui nos docet illi adesse aliquid
minerale.

§. 3. Quæ vero singulis venenis
adver-

adversantur a Alexipharmaca, pluribus tradidit Dioscor. lib. 6.

a *Alexipharmacia pluribus tradidit Dioscorides. lib. 6.* Opera medica joelis possunt nobis esse utilia, & proficua, & optime ille scripsit de Alexipharmacis.

CAPUT XXII.

De Modo investigandi vires medicamentorum.

§. I.

IN cognitionem autem facultatum horum medicamentorum pervenimus *Ratione & Experientia*, & quidem præcipue *Experientia*. Nonnullorum enim medicamentorum, a ut tota substantia agentium, vires solum *experientia* deprehenduntur; & quamvis *Ratio* quid persuadere videatur: tamen nisi experientia consentiat, rejiciendum. Equidem non plane rejicienda indicia, quæ ab externis & passio-

passionibus rerum, à loco & aëre,
^b à coloribus, ab odoribus, & si-
gnaturis petuntur: in multis tamen
fallunt, nisi experientia conjunga-
tur. ^c Imo experientia sæpe sola suf-
ficit. ^d Quæ enim clare sub sensus
nostros cadunt, nihil dubium relin-
quunt. Si tamen id, ^e quod expe-
rientia inventum est, ratione com-
probari potest, id longe certissi-
mum est. Verum ubi ratio adversari
videtur experientiæ, potius expe-
rientiæ adhæredum.

^a *Ut tota substantia agentium.*] Omnia
medicamenta agunt tota substantia, quod
jam supra sæpius dictum est.

^b *A coloribus.*] Judicia à coloribus erunt
valde incerta, ab odoribus vero plus pote-
runt.

^c *Imo experientia sæpe sola sufficit.*] Cum
videlicet casus valde simplex est.

^d *Quæ enim sub sensus nostros cadunt,
nihil dubium relinquunt.*] Hoc falsum est,
nam sensus fallunt.

^e *Quod experientia inventum esse ratione
comprobari potest.*] Hoc verissimum est.

§. 2. ^a Experientia tamen non temeraria vel ex uno petita esse debet, sed plures observationes, & quidem caute, colligendæ sunt. Id quod fiet, si agens medicamentum, & corpus patiens seu subjectum diligenter perpendantur.

^a *Experientia, &c.*] Optime dicitur omnia in hoc articulo, sed ad illa observanda opus est aliis principiis.

§. 3. ^a In medicamento, præcipue è plantis petito, spectanda sunt *substantia, quantitas, qualitas, ætas, tempus collectionis, locus natalis & similia*, atque imprimis videndum, ne qualitate aliena atque adscitia infectum fit, sed vires suas solas, & quidem integras, habeat.

^a *In Medicamento, &c.*] Quæ hoc paragrapho dicuntur etiam clara sunt.

§. 4. ^a Subjectum est corpus humanum, & medicamenta omnia dicuntur

cuntur talia non absolute, vel aliorum respectu, sed respectu corporis humani. Unde de qualitatibus primis in homine temperato experientia fieri debet, de aliis plerisque in ægris, & quidem morbo simplici laborantibus non composito, ne experientia turbetur. Neque satis est, in uno corpore atque semel experientiam fieri, sed in multis similibus in temperamento, ætate, sexu, corporisque structura, observationem fieri decet. Considerandum etiam hoc, an medicamentum aliquod primo & per se, an vero per accidens aliquid efficiat.

a *Subiectum, &c.*] Omnia, quæ hoc articulo dicuntur aurea sunt.

Observandum est, quod medicamentum nimis bonum sit, cum sc. è latibulis nostri corporis nimis multa extruditur, quæ ad sanguinem veniunt, & ita æger videtur multo pejor, quamvis è contrario bonum sit signum quia materia hic maxime auscultat. Malum etiam signum est, quia
tam

tam multa sunt in nostro corpore, quae
evacuari debent.

Hippocrates in Aphorismo suo primo
sectionis primæ optime dicit, quod expe-
rientia sit fallax, & periculosa, & judi-
cium difficile & tenue.

Ad caput XVIII. *Turbith* purgantia alia
quando externe applicantur, ut fermenta-
tionem ibi excitent, & ita obstructiones
ibi tollunt.

CATA-

CATALOGUS

*Sen divisio Medicamentorum,
pro Titulo ad caput
tertium.*

Medicamenta *temperata* sunt,
quæ neque motum, neque
humidum sanguinis, & con-
sequenter humorum, spirituumque
augent minuuntve. Cap. 3. §. 1.

Medicamenta *intemperata* id fa-
ciunt secundum varios gradus, non
tantum respectu sanguinis, sed etiam
(capite quarto) singularum viscerum
Cap. 3. §. 1.

Humida. cap. 3. §. 13.] Nihil hu-
midum est præter aquam, & quod
compositum plus aut minus aquæ
continuerit pro ratione molis suæ,
eò magis, minusve humidum dici-
tur.

Idque *Humidum* bilem, acidum
que, seu omnia acria diluendo, di-
citur

citur eodem temperare, vel absorbere; cunctisque terrestribus, id est, crassis & viscosis pro vehiculo infervit, ut facilius excernantur, & eorum respectu fluida temperantia Cap. 4. §. 3. 9. 11. 13. 15. 17. 19. 21. & præparantia Cap. 5. §. 2. nominari possunt.

Omnia reliqua præter aquam sunt *sicca*, siue particulas habuerint juxta se quiescentes, uti *solida*, siue motas, vel rependo juxta se invicem, ut *olea*, & *spiritus dephlegmati* per artem aut naturam: aliæ moventur volitando, ut *exhalationes* quælibet, eæque contra distingui solent vaporibus humidis.

Objectio, atqui in hisce omnibus ficcis non videntur gradus esse posse, quos tamen ponunt authores, nam omnia revera non æque distant ab humido.

Responsio, duplici tamen nomine *sicca* patiuntur suos gradus, nam *primo* illa composita dicuntur sicca, quæ
minus

minus Humidi seu aquæ continent
pro ratione suæ molis, quam sanguis
aoster.

Secundo etiam simplicia non humi-
da habent suos siccitatis gradus in
quantum plus minusve particulas hu-
midas involvunt, absorbunt in po-
ros suos, eas admittendo & servan-
do, aut eas discutiendo, dum eve-
hantur per alia volatilia ad statum vo-
latilitatis, ut innumerofæ avolant.

Divisio medicamentorum. Cæterum
medicamenta spectantur secundum
particularum, *primo* magnitudinem,
secundo figuram, *tertio* ramositatem,
quarto flexilitatem, *quinto* rigidita-
tem, *sexto* cohæsiionem.

I. Ratione Magnitudinis.

Medicamenta ratione magnitudi-
nis sunt *Crassa* aut *subtilia*.

C R A S S A, quæ sæpe numero
veniunt nomine *terrestrium* (omni alio
attributo secluso) sunt eadem, quæ
rige-

rigefacientia & indurantia Cap. 6. §. 2.
condensantia §. 4. *stipantia*, & *ob-*
struentia §. 5. & quodammodo pro
adstringentibus Cap. 6. §. 5. & Cap. 13.
 §. 2. haberi solita.

Dicuntur etiam *incrassantia* Cap. 6.
 §. 8. *repellentia* Cap. 8. §. 2. *menses*
 & omnem hæmorrhagiam & fluxum
alvi sistentia.

Dicuntur etiam *bilem pariter &*
acidum retundantia & *alterantia*.
 Cap. 5. §. 3.

Ab aliis dicuntur *acidum & saleum*
absorbentia. Cap. 5. §. 3. 5. sicuti i-
 dem, sed alia ratione (diluendo sci-
 licet) faciebant humida. Cap. 4. §. 3.
 9. &c. Huc refer *caseum recentem*,
legumina, *asellos siccatos*, *panem non*
fermentatum &c.

SUBTILIA, sine acredine no-
 tabili & corrosivâ, sunt *cephalica*
 Cap. 4. §. 2. *ophthalmica* §. 5. *thora-*
cica §. 8. (tanquam viscositatem hu-
 morum, qui cerebro & thoraci ob-
 structiones creant, qui que etiam hu-
 mores

nones oculorum minus mobiles, tenaces, crassos & minus diaphanos reddunt, attenuantia) eodem jure vocari possunt *cardiaca* §. 10. *stomachica* §. 12. *hepatica* §. 14. *splenica* §. 16. *lac & semen fecundum generantia* C. 9. §. 6. 7. *diuretica* Cap. 13. §. 1. *menses & uterina moventia* Cap. 16. §. 1.

Hæc ipsa dicuntur quoque *pituitam*, *aquas hydropicorum crassas*. Cap. 5. §. 4. *materias terrestres*, *acidum fixum*, & *salem fixum*. Cap. 5. §. 5. *aliaque minus fermentabilia* (in *hypochondriacis*, *melancholicis*, *scorbuticis*, *hydropicis*, aliisque *chronicis affectibus*) *preparantia* seu *digerantia*.

2. *Ratione Figurarum.*

QUOAD FIGURAM, particulae medicamentorum sunt aut primo *scindentes*, quales sunt *acida*; aut secundo *pungentes*, quales sunt *saline*; aut tertio sunt *scabrae*, quales sunt

sunt corallia, lapides pretiosa, limatura solis, martis & lune; aut quarto sunt ramosa.

I. *De particulis scindentibus.*

PARTICULÆ SCINDENTES ergo suis figuris aut acutius aut obtusius scindentibus, latere alterutro, aut utroque, superficiē planā, triangulārī, aut polygonā, una cum attributo flexibilitatis aliqualis, aut rigiditatis majoris constiuunt varias acidorum species, ut *acida non corrosiva & non austera*, aut *acida austera, & corrosiva*, utrumque variis cum gradibus.

ACIDA NON CORROSIVA NEQUE AUSTERA placide incidunt, dividuntque viscosa, attenuant crassa, sicque ad fermentationem & volatilitatem præparant, diversos sales fermentatione suā obtundunt, sicque *pituitam, bilem & melan-*

lancholiam preparantia & digerantia dicuntur Cap. 5. §. 2. per consequens sunt obstructiones in quavis parte tolerantia Cap. 4. §. & quatenus fermentationes excitant, sunt cardiaca, cap. 4. §. 10. hepatica, §. 14. rarefacientia, cap. 6. §. 6. extergentia & obstructiones aperientia, §. 10. sunt etiam diuretica, c. 13. §. 1. calculum frangentia, c. 17. §. 1 stomachica, cap. 4. §. 12. & vomitum compescentia, vermes necantia, cap. 20. §. 1. alexipharmaca, cap. 21. §. 1. dolorem ex falsis humoribus sedantia cap. 7. §. 1. sudorifera cap. 14. §. 1. aliquando alvum laxantia ut acetosa, thamarindi cap. 11. §. 2. calorem nimium omnium partium corporis refrenant; imo etiam quædam frigefaciunt, ut spiritus nitri, qualia in morbis ardentibus sunt egregia cardiaca cap. 4. §. 11. quia ibi compescunt salem immane ferocientem.

ACIDA AUSTERA sanguinem, & consequenter humores arteriosos coagulando, faciunt, ut humidum ob

iis præcipitetur, & magnâ proporcione segregetur, sunt *exsiccantia* cap. 3. §. 15. 16. 17. 18. & *refrigerantia* cap. 3. §. 9. 10. 11. 12. in diversas partes cap. 4. sectionibus diversis, ergo etiam sunt *indurantia* cap. 6. §. 22. *condensantia* §. 4. *adstringentia* §. 5. *incrassantia* §. 8. *alvum, hæmorrhogiam, sistentia*, nec non *menses & quemvis fluxum*: sunt etiam *stuporem in sensu partium, nec non obstructions gignantia* cap. 6. §. 5. vocantur etiam *repellentia* cap. 8. §. 2. solent partibus constare fere crassis, minusque adeo mobilibus, & hinc *frigida* simul solent esse.

ACIDA CORROSIVA denique sunt, & quidem secundum varios gradus, quemadmodum *sultrienfis, cunei, securis*, sunt parum acuti multi *acuti*.

Hæc periculosam aut lethalem inducunt sanguini coagulationem, mixturæque ejus turbationem vix, aut ne vix superabilem; ideoque hæc intro
assumpta

assumpta, vocantur in sanguine *maligna*, suntq; vera *venena primi generis*.

Sed etiam in partibus solidis *veni* rationem habent, dum earum contextum fibrosum exedunt, *gangrenas, sphacelum, & caneros* gignentia: fibræ autem simulac exesæ sunt, in cincinnos resiliunt, ex quo inordinato eorum situ protinus *obstructiones*, & *circulatio humorum impedita*, sic à stagnantibus ibi particulis corrosivis, fibræ propinquæ usque & usque arroduntur, & fiunt cavitates ulcerosæ, imo quidem *vesiculae, hydatides* aut *carbunculi*, quales in peste: dein *ulcera*, quæ postea, malo ingravescente, evadunt *manantia ulcera, & cacoëthes*, & *ulcera serpentia*: nocent ergo omnibus partibus quam maxime: dein ubi dolores lancinantes & intollerabiles efficiunt, ita ab authoribus vocantur *corrumpentia, vesicantia* cap. 10. §. 2. *escarotica* sive *crustam inducentia* §. 3. *caustica* seu *adurentia* §. 4.

2. *De Particulis pungentibus.*

PARTICULÆ PUNGENTES, seu SALINÆ hisce succedunt, extremitatibus acutius aut obtusius pungentibus, unde aut *simpliciter salinæ*, aut *corrosivæ* quoque appellantur.

SALINA non CORROSIVA illa sunt, quæ ex sale maris aut vulgaris terræ constant, & vocantur vulgo *muriatricæ*, quibus corpus nostrum ab ineunte ætate assuetum est, quo referendæ sunt omnes vegetabilium & animalium, alimentorumque sales citra eorum combustionem (vi enim ignis acredinem induunt magis minusve corrosivam) quibus etiam salibus à pueritiâ cum alimentis assuescimus.

Hæ rigidæ particulæ salis solent protinus aqueis involvi, si iis committuntur, & eò respectu vocantur *exsiccantia* cap. 3. §. 15. & *indurantia* cap. 6. §. 2. (quamvis Sennertus ibi male

male prætexat humiditatem) quatenus vero res mumiâ condiri & præfervari solent, dicuntur *putredini resistencia.*

Sicut in sanguine malum creant, quoties crassiusculæ sunt, & motui intestino particularum sanguinis non prompte satis obsequi possunt, unde *melancholia affectus hypochondriacus, scorbutus* oriuntur.

Sic ubi satis tenues fuerunt, & sanguinis fermentationes conservare, aut etiam augere, poros obstructos recludere, crassa & viscosa dividere, & nimiam aciditatem infringere, apta nata sunt, possunt dici *cephalica & memoriam roborantia* Cap. 4. §. 2. *ophthalmica* §. 5. *aures calefacientia, & surditatem & tinnitum curantia* §. 6. *thoracica* §. 8. *cardiaca primi generis* §. 10. *stomachica* §. 12. *hepatica* §. 14. *splenica* §. 16. *diuretica* §. 18. & C. 13. §. 1. *uterina* §. 20. & Cap. 16. *pituitam & melancholiam attenuentia* idest, *digerantia & præparantia* Cap. 5. §. 5.

aperientia, attenuantia, incidentia
 cap. 6 §. 7. *exiergentia*, *obstructiones*
 & *tumores resolventia* §. 10. *soporem*
discutientia, *maturantia* & *pus gene-*
rantia cap. 9. §. 11. *vulneraria* §. 4.
lactis & *femini proventum juvantia*
 §. 6. 7. *diuretica* cap. 13. *diaphoreti-*
ca cap. 15. & *gradu majori pollentia*,
 quæ vulgo dicuntur *sudorifera* cap. 14.
flatus discutientia. cap. 15. §. 2. *menses*
moventia cap. 16. §. 1. *secundina* &
foetus mortui quam vivi exclusionem
promoventia §. 2. *calculum frangentia*,
 & *antinephritica* cap. 17. *anticolica* à
 causa tam acidâ quam crassâ & visci-
 dâ, *errhina* cap. 18. §. 1. *sternutatoria*
 §. 2. *apophlegmatismi*, §. 3. *sputum*
moventia cap. 19. §. 1. *anti-scorbutica*,
cardiaca primi generis, *alexipharmaca*,
anti-paralytica, *ant-apoplectica* cap. 21.
 etiam omnes partes *corroborantia*
 cap. 4.

Huc refer *omnia aromatica* (exce-
 ptis paucis) quæ incipiunt transire
 ad sales leniter corrosivos articuli se-
 quentis,

quentis, & *fumigata*, aliaque, quorum sal in principio fuit *culinaris*, sed lapsu temporis occultâ & insensibili actione aëris, & ætheris eum assiduo transeuntis, abiit in majorem subtilitatem, ut *caseus antiquus* & similia, non omittenda *cæparum* & *alliorum* genera quævis, & *sinapi* & *indorum acia*, vocantur hæc calida in tertio gradu cap. 3. §. 7. &, sed improprie *adstringentia calida* cap. 8. §. 2. quia vehementer exsiccando, omnia reddunt minus fluida.

SALINA CORROSIVA. Si horum particularum extremitates sunt notabiliter adhuc acutiores, & particulas cohærentes firmiter, ab invicem divellant violenter, tunc sales sunt *corrosivi*, & in sanguine, partibusque solidis vocanda sunt *venena primi generis*, sæpe quoque mixturam utpote sanguinis omnino turbantia, & tantum non lethaliter destruentia, eâ ratione, quâ postmodum explicabitur, ubi de pororum

æthere dicturi sumus.

Hæc ipsa pro acuminibus variis gradibus vocantur *rubefaciencia* c. 10. §. 1. *vesicantia* §. 2. *crustam inducentia* §. 3. *caustica* §. 4. *exedentia & corrodentia* §. 5. *putrefaciencia* §. 6. *psilothra* §. 7. *lac imminencia* §. 8. *semen extinguentia* §. 9. *vomitiva & violente purgantia* cap. 12. articulo ultimo, & cap. 11. ut *scammonium*, *asarum*, *euphorbium*, *colocinthides*, *helleborus albus*, *gratiola*, *elaterium*, *esula*, *mezerium*, *crustam inducentia* sive *escarotica*, quorum corrosio efficacior pertigens ad humores gummosos, vel resinosos partium intra regionem cutaneam illos sistit, erosio ibi fibrillis, adeoque tubulorum situ turbato, & circulatione interrupta, hinc dum pars humida avolat, reliqua gummosa vel resinosa (quales solet magna sui portione esse humor ad nutriendum circulans) condensata & exsiccata, representat crustas: *ferinam* sive *sylvestrem scabiem*, *psoram*, *lepram*,

lepram, elephantiasin producentia, etiam variolas, morbillosque, exathemata livida, purpurea, nigrescentia, imo carbunculos sive anthraces producentia.

3. *De particulis scabris.*

PARTICULÆ SCABRÆ porro ad figuram spectant, quæ non sentirentur tanquam scabræ, nisi essent crassiusculæ, adeoque motum in sanguine non nisi modicum servant, habentque eatenus omnes effectus particularum modicæ magnitudinis, sed præterea quatenus scabræ sint, lentâ ratione attenuat crassiora, divellunt viscosa, hinc speciatim valent contra polypum cordis & vasorum, etiam lumbricorum genera angulari suâ figurâ inordinata ferunt, & quandoque necant, uti eum in finem creber est usus corallinæ.

3. *Ratione Ramositatis.*

PARTICULÆ RAMOSÆ quoque ad *figuram* attenent, quæ varios flexilitatis gradus, varium ramorum numerum, eorumque variam longitudinem, crassitiem & figuram tere-tem, aliamve inducendo, conficiunt: varias pinguedinum species, hæc vulgo vocantur *emollientia* cap. 6. §. 1. *laxantia* §. 3.

4. *Ratione Flexilitatis.*

PARTICULA FLEXILES, si flexilitas est sine ramositate, tunc sunt *emollientia* cura *pinguefactionem* eodem capite 6. vocantur etiam *thoracica*, *bechica* cap. 4. sunt *maturantia* & *pus generantia* cap. 9. §. 1. *alvum lubricantia* cap. 11. *dolorem sedantia* in quavis parte, præsertim capite, ventriculo, renibus, vesica, tanquam partibus acutioris sensus cap.

cap. 4. & 7. & 13. articulo ultimo, vocantur etiam eorum quædam *humida* cap. 3. §. 13. &c, utqote aquam constituentia.

De Particulis Mollibus.

MOLLIA sunt quorum particulæ non pertinaciter in iisdem semper punctis se invicem tangunt, sed nonnullam tremorem & concussionem aliquam ferre possunt: interdum dicuntur etiam *alvum lubricantia* cap. 11. *beehica* cap. 4. quorum particulæ juxta se invicem ductiles sunt, & tunc vocantur *glutinantia* cap. 9. §. 3. *emplastica* cap. 6. §. 9. *carnem generantia* cap. 9. §. 2. sed improprie, quandoquidem omnis caro ex chylo sanguinis progigni debet, adeo ut hæc tantum tollant impedimenta, corrosivam videlicet vim humorum circulantium, & porro arceant injurias aëris.

5. *Ratione Rigiditatis.*

DURA è contrario sunt, quorum particulae pertinaciter suam, quem habent, situm servant, illaque impacta, *inherentia* in tubulis & poris partium solidarum nostri corporis, & illas ex mollibus duras, carnes schirrosas, glandulas stumosas facientia, veniunt nomine *indurantium* cap. 6. §. 2. ubi falso iis datur attributum *humiditatis*, cujus effectus plane sunt contrarii; appellantur etiam *cicatricem & callum gignentia* c. 9. §. 5. constant ut plurimum particulis crassis, aliquando nempe viscosis, adeoque frigidis:

Huc refer *cortices, ligna, mineralia, metallica, lapides pretiosi, margarita, corallia*, quæque adeo non subito suos in sanguine, partibusque solidis producant effectus, sed diu in corpore manentes, priusquam exhalantur insensibiliter, & non nisi intercedentibus

tibus aliquot diebus, demum exferunt
sensibiles, imo magnos effectus, qui-
que idcirco non tam quotidie ani-
madverti possunt, quam comparan-
do statum ægri præsentem cum statu
ejusdem aliquot diebus præterito, id-
que habent commune cum *cardiacis*
secundi generis cap. 4. §. II. non su-
bito, sed constanter refocillantibus,
præcipue si ipsis addatur calcar per
aliud medicamentum additum, quod
sit spirituosius & volatilius, quod
suppleat id, quod ipsis deerat à na-
tura, ratione pororum, quos mox
videbimus *cardiacis secundi generis* spe-
ciales esse.

6. Ratione Cohæsionis.

QUONIAM denique omnia o-
lim corpora aliquando coaluere ex
innumeris aliis indefinitum mino-
ribus, non potuerunt illæ tam arcte
coire, ut se omnibus omnino in
punctis immediate contingerent,
quippe

quippe non permiserunt earum di-
 veria *magnitudo*, *figura* inordinata,
 & *irregularis coitio*, nec non mate-
 ria mundi subtilissima fulminis per-
 nicitate quaquaversum mota, eâque
 de causâ nullibi exclusâ, quæque
 adeo nulla corpora hujus universi in
 tantam *duritiem* (exemplo sit omnium
 durissimus adamas, luminis parti-
 culas nihilo minus transmittens) ne-
 que in tantam *densitatem* coalescere
 passa est, quin continue præsens
 & continue poros sibi inter jam
 jam cohæsuras particulas reservave-
 rit, exemplum dabit *densissimum* au-
 ri corpus, quod non posset fundi,
 nisi poros haberet, eosque satis ma-
 gnos, quod particulae satis crassæ car-
 bonum inflammatorum possent inte-
 gro cum impetu subire.

Ita similiter aër in pulmones no-
 stros respirando impulsus & cum san-
 guine communicatus, nec non quæ
 à nobis intro assumuntur porosa cum
 sint, & ex physica generali constet
 vacuum

vacium dari involvere contradic-
tionem, consequenter per poros eo-
rum assiduo fluere materiam aliquam
mundi subtilissimam, *quasi talis aut
circiter talis est, qualis per poros nostri
sanguis ab ineunte etate consuevit fluere,*
tunc non solet ea fermentationes san-
guinis alterare, sed tantum eas me-
diocriter *augere*, si sunt debiliores ut
solito, aut mediocriter *minuere*, si for-
te fermentationes aliunde fuerint de-
bito vehementiores, celeriores, cre-
briores, utroque in casu ille sive
aër sive assumpta, vocantur *cardiaca
secundi generis cap. 4. §. II.*

Hæc assumpta, quò constantiores
habuerunt poros, eò diutius conti-
nuabunt suum effectum, qui forsan
paucarum horarum decursu nondum
est valde sensibilis, sed demum illap-
sis *duobus tribusve diebus*, compo-
rando statum ægri præsentem cum
statu præterito.

Tales poros comperiuntur habe-
re *argentum, aurum, corallia, mar-
garita,*

garitæ, lapides pretiosi, unde crassus detegitur medicorum parum philosophantium error, ut Swelferi & aliorum putantium tam dura & densa nos confortare non posse, quippe quæ in substantia nostri corporis converti nequeunt.

*Si vero materia mundi subtilissima talis aut circiter talis non est, qualis ab ineunte ætate per poros nostri sanguinis consuevit fluere, tunc solent ea, fermentationes sanguinis quam maxime alterare, idque duplici modo, aut est æther ille peregrinus & insolitus, conflictum instituens notabilem cum æthere naturali, impedit & turbat ejus expeditum & solitum motum, si-
ve transitum per poros & intervalla sanguinis particularum certo ordine digestarum, unde adeo & ipse ille ordo sensim aut subito turbetur (& mixtura particularum fiat inordinata, prout illa copiosa vel minus magisve recedens à magnitudine & figurâ ætheris nostro sanguine amici, vel mi-*

nus

nus magisve pertinaciter suam magnitudinem & figuram servans) *particulum* aut *multum*, tuncque inducuntur *febricula* aut *febres*, eæque tandem *malignæ*, quas vocant, id est, quæ ordinariis antifebrilibus non solent expelli, sed præsentissimum vitæ inferunt periculum, quales sunt *pe-techiales* & *pestilenciales*, in quibus videlicet æther sanguinis naturalis incipit succumbere, unde mixtura sanguinis tam longe recedit à consueto particularum ordine, ut vix spes affulgeat illum peregrinum ætherem superandi, eum ex sanguine expellendi, & consequenter mixturam sanguinis restituendi; quemadmodum vix unquam priori perspicuitati restituitur *vinum* & *cerevisia*, quæ æther fulminis pernicitate suâ transivit, quorumque mixtura particularum per influxum rectilineum aut spiralem ætheris cedere nescii ita turbatur, ut ad *visum* fiant *opaca*, & quoad *saporem* longissime mutata.

Omnia

I N D E X

11. Facultatum Medicamentorum genera, secundum mutationes sunt sex.	<i>ibid.</i>
12. Quæ in secunda classe sunt.	15
13. Quæ ad tertiam classem referuntur.	<i>ib.</i>
14. Quæ ad quartam classem.	16
15. Quæ ad quintam classem.	<i>ibid.</i>
16. Et quæ ad sextam & ultimam.	<i>ibid.</i>

C A P. III.

De primis Medicamentorum facultatibus.

§. 1. Alterantia Medicamenta.	<i>ibid.</i>
2. Qualitatum gradus.	18
3. Mansiones graduum.	19
4. Temperata medicamenta.	<i>ibid.</i>
5. Calida in primo gradu.	<i>ibid.</i>
6. Calida in secundo.	20
7. Calida in tertio.	22
8. Calida in quarto.	23
9. Frigida in primo gradu.	<i>ibid.</i>
10. Frigida in secundo.	24
11. Frigida in tertio.	<i>ibid.</i>
12. Frigida in quarto.	25
13. Humida in primo gradu.	<i>ibid.</i>
14. Humida in secundo.	26
15. Sicca in primo gradu.	28
16. Sicca in secundo.	30
17. Sicca in tertio.	31
18. Sicca in quarto.	32

C A P. IV.

De Medicamentis cuiuslibet membro propriis, seu corroborantibus. 33

- §. I. Propria singulis partibus medicamenta. *ibid.*
2. Cephalica calefacientia & siccantia. 35
3. Cephalica frigefacientia & humectantia. 36
4. Caputi nocentia. 38
5. Ophthalmica. *ibid.*
6. Aures calefacientia. 39
7. Aures refrigerantia. 40
8. Thoracica & pneumonica calefacientia & siccantia. *ibid.*
9. Thoracica frigida & humida. 42
10. Cardiaca calida. 43
11. Cardiaca frigida. 44
12. Ventriculum calefacientia & siccantia. 45
13. Ventriculum refrigerantia. *ibid.*
14. Epar calefacientia. 46
15. Epar refrigerantia. 47
16. Lienem calefacientia. 48
17. Lienem refrigerantia. 49
18. Renes & vesicam calefacientia. *ibid.*
19. Renes refrigerantia. 50
20. Uterum calefacientia. 52
21. Ute-

I N D E X

21. Uterum refrigerantia. *ibid*
 22. Arthritica & neutritica calida. 511

C A P. V.

*De Digerantibus & præparantibus
humores.* 544

- §. 1. §. 2. Digerantia & præparantia hu-
mores. *ibid*
 3. Bilem præparantia & quidem cuique
parti accomodata. 560
 4. Pituitam præparantia. 577
 5. Melancholiam & atram bilem præ-
parantia. 588

C A P. VI.

*De Emollientibus, laxantibus & ra-
refacientibus.*

- §. 1. Emollientia. 591
 2. Indurantia. 601
 3. Laxantia. 611
 4. Condensantia. 631
 5. Stipantia. 641
 6. Rarefacientia. 661
 7. Aperientia, attenuantia &, inciden-
tia. 671
 8. Incrassantia. 701
 9. Emplastica. 711
 10. Extergentia, & obstructions ape-
rientia. 731

C A P.

Capitum & Sectionum.

C A P. VII.

*De Medicamentis dolorem sedantibus
& somnum conciliantibus.* 75

- §. 1. Anodina. *ibid.*
2. Narcotica. 77

C A P. VIII.

De Attrahentibus & repellentibus. 79

- §. 1. Attrahentia. *ibid.*
2. Repellentia sunt, aut humida, aut
adstringentia frigida, aut adstrin-
gentia calida. 82

C A P. IX.

*De Maturantibus, pus, carnem &
callum generantibus &c.* 86

- §. 1 Maturantia & pus generantia. *ibid.*
2. Carnem generantia. 89
3. Glutinantia. 92
4. Vulneraria. 93
5. Callum generantia. 95
6. Lac generantia. 96
7. Semen generantia. 97

C A P.

I N D E X

C A P. X.

De Rubefacientibus, vesicantibus, cru-
stam inducentibus, &c. 99

§. 1.	Rubefacientia.	ibid.
2.	Vesicantia.	100
3.	Crustam inducantia.	102
4.	Cauistica.	103
5.	Exedentia & corrodentia.	ibid.
6.	Putrefacientia.	105
7.	Psilothra.	ibid.
8.	Lac imminuentia.	106
9.	Semen imminuentia.	107

C A P. XI.

De Purgantibus per aluum. 108

§. 1.	Purgantia.	ibid.
2.	Lenientia.	110
3.	Purgantia propria.	111
4.	Divisio purgantium in mitiora, &c.	113
5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.	Sunt cholagoga, seu bilem evacuantia mitiora.	115
16. & 17.	Sunt cholagoga fortiora.	123
18. 19. & 20.	Sunt pituitam purgantia mitiora.	126
21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.	Sunt pituitam purgantia fortiora.	130
		§. 28.

Capitulum & Sectionum.

- §. 28. 29. & 30. Sunt melancholiam & atros humores purgantia mitiora. 136
31. 32. & 33. Sunt melancholiam & atros humores purgantia fortiora. 140
34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. & 42. sunt hydragoga & aquosos humores evacuantia. 142

C A P. XII.

De Vomitoriis.

- §. 1. Vomitoria. 149
ibid
2. Lenia vomitoria. 150
3. Midiocra. 151
4. Fortiora. 152

C A P. XIII.

De urinam cientibus.

- §. 1. Diuretica propria. 153
ibid
2. Diuretica Minus propria. 154

C A P. XIV.

De sudorem provocantibus.

- §. 1. 2. Sudorifera. 157
ibid

I N D E X

C A P. X V.

*De diaphoreticis & flatus
discutientibus.*

§. 1. Diaphoretica.	1633
2. Flatus discutientia.	ibid.
	1644

C A P. X V I.

*De moventibus menses, secundinam &
foetum mortuum expellentibus.*

§. 1. Menses moventia.	1657
2. Secundinam & foetum mortuum ex-	ibid.
pellentia.	1677

C A P X V I I.

De calculum frangentibus.

§. 1. & 2. Calculum frangentia.	1681
	ibid.

C A P X V I I I.

*De errhinis, sternutatoriis, & apo-
phlegmatismis.*

§. 1. Errhina.	171
2. Sternutatoria.	ibid.
3. Apophlegmatifini.	172
	173

C A P.

Capitum & Sectionum

C A P. XIX.

<i>De sputum moventibus.</i>	174
§. 1. Expectorantia.	<i>ibid.</i>

C A P. XX.

<i>De necantibus atque expellentibus vermibus.</i>	176

C A P. XXI.

<i>De alexipharmacis.</i>	179
§. 1. Alexipharmaca.	<i>ibid</i>
2. Communia.	180
3. Propria.	181

C A P. XXII.

<i>De modo investigandi vires medi- camentorum.</i>	182

<i>Accedit catalogus, seu divisio Medi- camentorum.</i>	187

FINIS primæ Indicis.

I N D E X

MEDICAM. SIMPLICIUM,

In hoc Tractatu comprehen-
forum.

Simplicia petuntur è *Plantis*,
Animalibus, & *Mineralibus*.

I. De Planris: plantæ sumuntur vel in-
tegra vel earum partes, ut *Radices*,
Ligna, *Medulla*. *Cortex*, *Folia*, & *Sur-*
culi, *Flores*, *Semina*, *Fructus*, *Succi*,
Liquores, *Olea*, accedit his *Gummi*, &
Resina.

A.

A Brotanum, aberuit / aberoo-
ne.

Fol. Cap. 3: §. 7. c. 6: 10.

Absinthium, alssem.

Fol. c. 3: §. 6, 17. c. 4: 12, 14, 16.

c. 6: 7, 10. c. 8: 2. c. 16: 1.

c. 20: 1. c. 21: 2.

Succ. c. 4: 4.

Acetosa seu Oxalis, suuring.

Fol. c. 3: §. 10, 16. c. 4: 11, 13, 15.

c. 6: 8. c. 10: 9. c. 20: 1. c. 22: 2.

Sem. c. 3: §. 10. c. 6: 5.

Ace-

Medicam. Simplicium.

Acetofella, kochocr-broot.

Fol. c. 4. §. 13.

Acorus, aut calomus aromaticus:
wel-riekende lis.

Rad. cap. 3. §. 6, 7, 16, 17. c. 4:
2, 12, 14. c. 16: 2. c. 20; 1.

Adiantum, eiken-baaren.

Fol. c. 3. §. 4.

Adiantum nigrum, vide capillus
veneris.

Agaricus, kampernoelje.

Fungus, c. 11. §. 9.

Agrimonia, ontstoppelent-kruyt.

Rad. c. 9. §. 5.

Fol. c. 3: 5. c. 4: 14. c. 6: 10.
c. 9: 4.

Succ. c. 9: 5.

Ageratum, edel leber-kruyt.

Fol. c. 4. §. 14.

Agnus castus, kuis-boom.

Sem. c. 3. §. 7. c. 6: 7. c. 10: 8.
c. 15: 2.

Allium, look.

Rad. c. 3. §. 8, 18. c. 8: 1. c. 9: 7.
c. 10: 2.

I N D E X

Althæa seu Bismalva, heemg.

Rad. c. 3. §. 5, 15. c. 6: 9. c. 9: 1.

Fol. c. 3. §. 5. c. 4: 7. c. 6: 1, 6.

c. 7: 1. c. 9: 1. c. 11: 2. c. 13: 2.

Sem. c. 6: 1.

Aloës, Xylo aloës seu agallochum,
aloes-hout/paradijs-hout.

Lign. c. 4. §. 2, 10, 12.

Alkekengi seu hali cacabi, kricken
van obersee.

Fruet. c. 3. §. 10.

Alchymilla, onse vrouwen mantel.

Fol. c. 9: 4.

Amnios, konings-comijn.

Sem. c. 3. §. 7, 17. c. 6: 7. c. 15: 2.

Amygdala, Amandel.

Fruet. amara c. 4. §. 6, 14. c. 6:

7, 10. c. 13: 1. c. 17: 2. c. 19: 1.

c. 20. 1.

Dulcia c. 3. §. 5, 13. c. 4: 3, 8, 18.

c. 7: 1. c. 9: 7.

Ol. c. 11: 2.

Amomum, Ronde-nagelen.

Sem. c. 3. §. 7, 17.

Angelica, engel-wortel.

Rad.

Medicam. Simplicium.

Rad. c. 3. §. 6. c. 4: 10, 20. c. 14. 2.

c. 19: 1. c. 21: 1.

Anagallis, **Gungel-hept.**

Fol. c. 3. §. 6, 16. c. 18: 1.

Anagallis aspiofa. vide becabunga.

Anethum, **Dille.**

Fol. virid. c. 3. §. 6, 16. c. 6: 6.

c. 7: 1. c. 9: 6. c. 10: 9. c. 13: 2

c. 15; 1.

Sicc. c. 3: 7.

Usta, c. 3: 17.

Flor. c. 12: 3.

Sem. c. 3: 6, 17. c. 12: 3. c. 15: 2.

Anisum, **Anis.**

Sem. c. 3. §. 7. 17. c. 4: 12, 20.

c. 6: 7. c. 13: 1. c. 15: 2.

Anacardium, **Bertiens.**

Fruet. c. 3. §. 7. c. 4: 2.

Apium, **Juffrouws-marg.**

Rad. cap. 3. §. 6, 17. cap. 4: 18.

c. 6: 7. c. 13: 1, 2. c. 14: 2.

c. 17: 2.

Fol. c. 3: 6, 17. c. 4: 14, 16. c. 6: 10.

c. 9: 6.

Sem. c. 3: 6, 17. c. 4: 20.

I N D E X

Arum , Kalfs-boet.

Rad. c. 3:7, 15. c. 4:8. c. 8:1. c. 19:1.

Aristolochia , Hol-wortel.

Rad. rotund. c. 4. §. 8, 16, 20.

c. 6: 10. c. 8: 1. c. 9: 2, 3.

Longa, c. 8:1. c. 16:1. c. 19:1.

Arthemisia , Bp-boet.

Fol. c. 3. §. 6, 15, 16. c. 4: 18, 20, 22.

c. 9: 4. c. 16: 1.

Armenica malus , abrykoox.

Nuclei c. 6. §. 7. c. 17: 2.

Aurantium , Orangie-appel.

Cort. c. 15: 2.

Pom. c. 3: 10.

Afarum , Mang-oor.

Rad. c. 3. §. 7, 17. c. 4: 14, 16.

c. 6:7. c. 11:17. c. 12:3. c. 13:1.

Fol. c. 3. §. 7, 17. c. 16: 1.

Asparagus , Asparge.

Rad. c. 3. §. 4. c. 4: 14, 18, 20.

c. 6:7. c. 9:7. c. 11:2. c. 13:1.

c. 17: 2.

Atriplex , Melde.

Fol. c. 3. §. 9, 14. c. 6: 1. c. 11: 2.

c. 12: 3. c. 20: 1.

Sem. c. 12: 3.

Auri-

Medicam. Simplicium.

Auricula muris, **Muys-oor.**

Fol. c. 8. §. 2.

B.

Bardana seu Lappa, **klissen.**

Rad. c. 14. §. 2. c. 17: 2.

Basilicum seu Ocimum, **basilicon.**

Fol. c. 3. §. 6. c. 4: 2, 10. c. 10: 8.

Balaustia, **granaat-bloemen.**

Flor. 3. §. 10, 17. c. 6: 5. c. 8: 2. c. 9: 3

Batrachium, **dupben-krout.**

Fol. c. 4. §. 8.

Beta, **beete.**

Rad. c. 3. §. 5.

Fol. c. 3: 5, 15. c. 6: 10. c. 11: 2.

c. 18: 1.

Becabunga seu Anagallis, **beekeboom**

Fol. c. 6. §. 7.

Bellis, **wei-blom / madelieven.**

Fol. c. 6. §. 5. c. 8: 2.

Betonica, **betonie.**

Fol. c. 3. §. 6, 16. c. 4: 2, 5, 8, 18,

20, 22. c. 9: 4. c. 12: 3. c. 13: 1

c. 16: 1. c. 17: 1.

Flor. c. 3: 5.

I N D E X

Berberis, berberisse.

Fruet. c. 4. §. 13, 15. c. 8: 2.

Bistorta, hertstonge.

Rad. c. 8. §. 2.

Bismalva, *vide* Althæa.

Borago, bernaste.

Fol. c. 3. §. 5. c. 4: 3, 11. c. 5: 5.

Flor. c. 3: 5.

Bruscus seu Ruscus, stekende palmt

Rad. c. 4. §. 18. c. 6: 7. c. 13: 11

c. 17: 2.

Branca ursina, beern-klaute.

Fol. c. 3. §. 5. c. 9: 1.

Brassica, kool.

Fol. c. 3. §. 5, 15. c. 11: 2. c. 18: 11

Bryoniæ, wilde wingaart.

Rad. c. 3. §. 15.

Buglossa, osse-tonge.

Rad. c. 3. §. 13.

Fol. c. 3. 13. c. 4: 3, 11. c. 5: 5.

Flor. c. 3: 5, 13.

Buffa pastoris, herders-tag.

Fol. c. 3. §. 16.

Medicam. Simplicium.

C.

CAlomus aromaticus, *vide* Acorum.

Capparis, cappers.

Rad. c. 3. §. 6, 16. c. 4: 18.

Cort. Rad. c. 3: 6. c. 6: 10. c. 18: 3.

Fruet. c. 3: 6, 16. c. 4: 16. c. 5: 1. c. 6. 7

Cassia lignea, klepne caneel.

Ligna c. 4. §. 14. c. 13: 1.

Cort. c. 3: 6. c. 4: 14. c. 13: 1.

Cava, hol-wortel.

Rad. c. 3. §. 17.

Calamintha montana, berg-munte.

Fol. c. 3. §. 7, 17. c. 4: 2, 8, 16, 18, 20.

c. 6: 7. c. 10: 8, 9. c. 16: 1.

Capillus veneris, *seu* Adiantum nigrum, venus-hair.

Fol. c. 4. §. 8, 14, 18. c. 5: 5. c. 6: 7.

c. 13: 2. c. 14: 2. c. 19: 1.

Carduus benedictus, gesegende distel.

Fol. c. 4. §. 8, 10. c. 9: 4. c. 14: 2.

c. 21: 1.

Cauda equina, paarde-staart.

Fol. c. 3. §. 16. c. 6: 5. c. 8: 2, 6. c. 9: 3, 4.

I N D E X

Caryophyllata , angeliere.

Flor. c. 3. §. 6. c. 4: 10.

Calendula , goutsblom.

Flor. c. 4. §. 10. c. 21: 1.

Cardamomum , kardomout.

Sem. c. 3: 7, 17. c. 4: 2, 12, 18. c. 13: 11

Carum , carewey.

Sem. c. 3. §. 7, 17. c. 4: 12. c. 15: 2.

**Carthamus seu cnicus , bastaantz sof-
fraan.** *Sem.* c. 3. §. 7, 16. c. 11: 22.

Cannabis , kennip.

Sem. c. 4. §. 5. c. 10: 9.

Castanea , castaane.

Fruet. c. 3. §. 5, 15. c. 9: 7.

Carpobalsamum , balsem-uzugt.

Fruet. c. 3. §. 7, 17.

**Caryophyllus aromaticus , kryyd-
naagel.**

Fruet. c. 3. §. 7, 17. c. 4: 2, 10, 12, 21
c. 15: 2.

Cassia fistula , piyp-cassie.

Fruet. c. 11. §. 2, 16.

Carica seu ficus , vyge.

Fruet. c. 3: 6. c. 4: 8. c. 6: 1, 6. c. 9: 1.

c. 11: 2. c. 12: 2. c. 13: 1. c. 19: 1.

Cepa,

Medicam. Simplicium.

Cepa, *ajun.*

Rad. c. 3:8. c. 4:5, 6. c. 8:1. c. 9:1, 7.

Centaurium, *seutozie.*

Rad. maj. c. 3:7.

min. c. 3:7. c. 6:10. c. 9:4.

c. 11:2. c. 20:1.

Ceterach, *steen-vaaren.*

Rad. c. 5:5, 16. c. 6:7.

Cerasa, *kers.*

Fruet. c. 4:11, 15.

Nuces c. 17:2.

China, *pok-woztel.*

Rad. c. 14:2.

Chamedrys, *gamanderlein.*

Fol. c. 3:7. c. 4:16. c. 5:5. c. 6:7, 10.

c. 16:1.

Chamæpitys, *veld-cypres.*

Fol. c. 3:6, 17. c. 4:16, 22. c. 5:5.

c. 6:7. c. 13:1. c. 16:1.

Flor. c. 3:16, 17.

Chelidonium, *stinkende gouwe.*

Fol. c. 3:7. c. 4:5. c. 18:1.

Cherifolium, *kerbel.*

Fol. c. 4:18. c. 13:1.

Chame.

I N D E X

**Chamemelum *sen* camomilla, room-
se kermille.**

Flor. c. 3. §. 5, 15. c. 4:2, 18, 20.
c. 6:6. c. 7:1. c. 14:2. c. 15:1.
c. 16:1.

Ol. c. 6:3.

Cheirum *sen* Keirum, muur-blont.

Flor. c. 16:1.

Cichoreum, sucktereypen.

Rad. c. 3. §. 16. c. 6:7.

Fol. c. 4:18. c. 13:1.

Flor. c. 3:10.

Cinamomum, caneel.

Cort. c. 3. §. 6, 17. c. 4:10, 12, 14, 20

c. 6:7. c. 13:1. c. 16:1. c. 17:2.

Citreum, citzoen.

Cort. c. 4:10. c. 5:5.

Sem. c. 4:10.

Pom. c. 3:9, 13. c. 21:1.

Succ. c. 4:11, 13. c. 13, 2.

Cicer, ciceren.

Sem. c. 9. §. 7. c. 13:2. c. 17:2.

Rubr. c. 4:8. c. 6:7. c. 16:1.

Citrulli, agurk / kicheren-saad.

Sem. c. 4. §. 13, 15.

Coch-

Medicam. Simplicium.

Cochlearia, lepel-bladen.

Fol. c. 4. §. 16. c. 6: 18:

Corallina, coraal kzuigt.

Fol. c. 20. §. 1.

Coriandrum, coziander.

Sem. c. 3. §. 5. c. 4: 2:

Crocus, saffraen.

Flor. c. 3. §. 6, 15. c. 4: 10, 20. c. 7: 1

c. 10: 8. c. 16: 1.

Colocinthis, quint-appel.

Fruct. c. 11. §. 23. c. 16: 2.

Cuscuta, wꝛange / scherfte.

Fol. c. 3. §. 5, 16. c. 4: 14. c. 5: 5. c. 6: 7

Cucurbita, kawoerde.

Sem. c. 3. §. 10, 15. c. 4: 3, 13, 15.

c. 10: 8, 9. c. 13: 2.

Suc. c. 4: 3.

Cucumer, comcommer.

Sem. c. 4: 15. c. 13: 2.

Fruct. c. 3: 10. c. 4. 13. c. 13: 2.

Succ. c. 4: 3.

Cuminum, komijn.

Sem. c. 3: 7, 17. c. 4: 12, 20. c. 15: 2:

Cucumer sylvestris, wilde kom-
commer. *Fruct.* c. 16: 2. c. 18: 1

Cube-

I N D E X

Cubebæ , cubeben.

Fruct. c. 4: 2. c. 6: 7. c. 13: 1.
c. 17: 1. c. 18: 3.

Cupressus , gal-noot.

Nuces , c. 3: 5, 16. c. 6: 5. c. 8: 2.
c. 9: 5.

Cyclamen , berken-broot.

Rad. c. 8: 1. c. 10: 2. c. 12: 4. c. 18: 1.

Cyperus , wilde galega.

Rad. c. 4: 12. c. 8: 2.

Cydonium , que-appel.

Sem. c. 4: 19.

Pom. c. 3: 9, 16. c. 4: 13, 21.

D.

DAucus , vogel-nest-saad.

Sem. c. 3: 7, 20. c. 15: 2.

Dactylus , dadel.

Fruct. c. 3: 4. c. 9: 7.

Dens leonis , *seu* taraxicum , paarde
blom. *Fol.* c. 4: 15. c. 20: 1.

Dictamnus *seu* fraxinella , leege
essche. *Rad.* c. 3: 17.

Fol. c. 3: 7. c. 4: 2. c. 16: 1. c. 21: 1.

Doronocus romanus , kleine sonne-
blom. *Rad.* c. 3: 7.

Erin-

Medicam. Simplicium.

E.

E Ringium, kruis-distel / Dup-
vels naap-gaarn.

Rad. c. 4:18, 20. c. 6:7. c. 9:7. c. 16:1.

Ebulus, water-blier.

Cort. c. 11:39.

Esula, grooter spurgie.

Cort. c. 11:37.

Endivia, endivi.

Fol. c. 4:13, 15, 17, 19. c. 8:2.

Sem. c. 4:15.

Epithymum, schozst / wzaenge.

Fol. c. 3:7, 17. c. 4:16. c. 5:5.

c. 11:29.

Equisitum *vide* Cauda æquina.

Eupatorium aquosum, water-boel-
kens krypt.

Fol. c. 3:5. c. 6:7. c. 13:1.

Euphragia, oogen-tzoost.

Fol. c. 4:5.

Eruca, raket.

Sem. c. 3:6. c. 4:18.

F.

F Arfara *sen* tussilago, hoef-bladen.

Fol. c. 3:5. c. 4:8.

Foeni-

I N D E X

Fœniculum, venckel.

Rad. c. 4. §. 7, 20. c. 6: 7. c. 13: II.
c. 14: 2. c. 16: I. c. 17: 2.

Fol. c. 3: 7, 15. c. 4: 5, 12, 14, 16, 18
c. 5: 5. c. 9: 6.

Sem. c. 3: 7, 16. c. 4: 2, 8, 20. c. 6: 7.
c. 13: I. c. 15: 2.

Fœnugræcum, fenugreek.

Sem. c. 3. §. 5, 15. c. 4: 3. c. 6: I. 3,
6, 9. c. 7: I. c. 9: I. c. 15: I.

Farina. c. 9: 2.

Faba, boon.

Sem. c. 3: 15. c. 4: 5. c. 9: 7.

Farin. c. 10: 8.

Filix, vaazen.

Rad. c. 3: 17. c. 4: 16. c. 6: 7. c. 20: I.

Ficus vide carica.

Fraxinella vide dictamnium.

Fraxinus, Essen-hout.

Cort. c. 6: 7.

Sem. c. 5: 5. c. 9: 7.

Fragaria, Hard-besten bladen.

Fol. c. 4: 15.

Fraga, Hard-beste.

Fruct. c. 4: 13, 15, 19. c. 13: 2.

Fumaria,

Medicam. Simplicium.

Fumaria, **Dupbe-kerbel.**

Fol. c. 3:5, 16. c. 4:16. c. 5:5. c. 6:7.

G.

G **Alanga**, **Maag-wortel.**

Rad. c. 3:7, 17. c. 4:2, 12, 20.
c. 9:7. c. 15:2.

Galla, **Salnoot.**

Fruct. c. 3:10, 17. c. 6:5.

Gentiana, **Kruis-wortel.**

Rad. c. 4:16. c. 6:7, 10. c. 8:1.
c. 18:1. c. 20:1. c. 21:1.

Genista, **Bzem.**

Flor. c. 5:5.

Sem. c. 4:16. c. 5:5.

Gialappa, vide jalappa.

Glycyrrhiza seu liquiritia, **Soet-
hout.**

Rad. c. 3:4, 5, 13. c. 4:8. 18.
c. 13:2. c. 19:1.

Glans, **Aker**, **eekel.**

Fruct. c. 4. §. 4. c. 6:5.

Gramen, **gras.**

Rad. c. 6. §. 7. c. 20:1.

Gratiola, **Gods-genade.** *Fol.* c. 11:34

Gra-

I N D E X

Granatum, *Gyanaat* appel.

Cort. c. 6:5. c. 8:2. c. 9:3.

Succ. c. 4:11, 13, 19. c. 6:7. c. 8:2.

Grana paradisi, *Cardamomum* ma-
jus, *Grep.* *Sem.* c. 3:17.

Grana kermes, *kazmosijn* bessen.

Fruet. c. 4:10.

Guajacum, *polihout.*

Lign. c. 14:2.

Cort. c. 3:5.

H.

Helenium, *sen enula campana,*
Alant-woztel.

Rad. c. 3:7. c. 4:5, 8, 10, 14. c. 19:1
c. 20:1.

Helleborus, *nies* woztel.

Rad. alb. c. 3:7, 17. c. 4:6. c. 10:4.
c. 12:4. c. 18:2.

nig. c. 3:7, 17. c. 10:5. c. 11:33

Hermodactylus, *heztjens* woztel.

Rad. c. 11:24.

Hedera arborescens, *klim-op.*

Fol. c. 3:6.

Hede-

Medicam. Simplicium.

Hedera terrestris, honts-draf.

Fol. c. 17: 2.

Hepatica, Levez-kruyt.

Fol. c. 4: 14. c. 6: 7.

Hypericum, Sint Jans-kruyt.

Fol. c. 3: 6. c. 9: 2, 4.

Herniaria, buyst-kruyt / duyfent
knoop. Fol. c. 9: 4.

Horminum, schazlep.

Fol. c. 4: 5.

Hordeum, geeyst.

Sem. c. 3: 9, 15. c. 4: 9, 15, 19.
c. 6: 10. c. 7: 1.

Far. c. 9: 2.

Hyssopus, hyssop.

Fol. c. 3: 7, 17. c. 4: 2, 8. c. 6, 10.
c. 18: 3. c. 19: 1.

Hyoscyamus, bilsen-kruyt.

Fol. c. 3: 11, 15. c. 7: 2. c. 10: 9.
Sem. c. 3: 6.

I.

J Alappa seu gialappa, swarte
puzgeez-wortel.

Rad. c. 11: 42.

Ibiscus

I N D E X

- Ibiscus. *vide* Althæa.
- Imperatoria seu Ostrutium, *meeſte*-
wortel.
Rad. c. 4. §. 20.
- Intubus, *vide* Endivia.
- Iris, *Iis*-wortel.
Rad. c. 3. §. 7. c. 4: 2, 8. c. 6: 10.
c. 16: 1. c. 18: 1. c. 19: 1.
- Juglans, *okker*-noot.
Cort. c. 12: 3.
Nuces virid. c. 3: 5.
sicc. c. 3: 6.
- Jujuba, *Jujuben*.
Fruct. c. 3. §. 4, 5, 13. c. 4: 9. c. 19: 1
- Juniperus, *Jeneber*.
Bacca. c. 3: 7, 15. c. 4: 2, 12, 18, 20.
c. 13: 1. c. 15: 2. c. 16: 1. c. 21: 1.

L.

- L**appa major, *vide* Brandana.
- Lactuca, *ſla* / *ſalade*.
Fol. c. 3: 10, 14. c. 4: 3, 7, 15, 19, 21
c. 5: 3, 7. c. 8: 2. c. 10: 8, 9.
Sem. c. 4: 3, 15, 19. c. 5: 3.
- Laurus, *lauw'rier*.

Fol.

Medicam. Simplicium.

Fol. c. 3. §. 7. c. 4: 2, 6, 12, 20, 22.
c. 15: 2.

Bacca. c. 4: 2, 12, 20. c. 15: 2. c. 16: 1.
Lavendula, spica nardi, lavendel.

Flor. c. 3. §. 5, 6, 16. c. 4: 2, 14, 22.
c. 8: 2. c. 13: 4. c. 16: 1.

Levisticus, lavas.

Rad. c. 16. §. 1.

Lens palustris, kroost/ waterlinse.

Fol. c. 3. §. 10, 14. c. 6: 2, 4. c. 8: 2.
c. 10: 8, 9.

Lens, wikke.

Sem. c. 3. §. 16. c. 4: 5. c. 6: 7.

Lilium album, witte lelse.

Rad. c. 6. §. 1, 9. c. 7: 1. c. 9: 1.

Flor. c. 6: 3.

Ligustrum, rijn-wilge / witte velt
kruid.

Fol. c. 4. §. 18.

Lingua avis, vide Fraxinum.

Limonium, limoen.

Succ. c. 4. §. 11, 13, 19. c. 6: 7, 10.
c. 13: 2.

Linum, vlas. Sem. c. 3. §. 5. c. 4: 8.

c. 6: 1, 3, 6. c. 7: 1. c. 9: 1, 7. c. 15: 1.

Lupu-

I N D E X

Lupulus , hoppe.

Fol. c. 3:6. c. 5:5. c. 20:1.

Flor. c. 3. §. 6.

Lupinus , boe-boonen.

Sem. c. 3:5. c. 6:7. c. 15:1.

Far. c. 6. §. 10. c. 10:8.

M.

M Alva , kaasjens bladeren.

Rad. c. 3:9, 13.

Fol. c. 3:9, 13. c. 4:7, 9, 19. c. 6:1.

c. 7:1. c. 9:1. c. 11:2.

Flor. c. 3:9, 13.

Sem. c. 3:13. c. 6:1. c. 13:2.

Mandragora , mandragez.

Rad. c. 3. §. 11.

Fol. c. 3:11. c. 7:2.

Majorana , majorein.

Fol. c. 3:7, 17. c. 4:2, 5, 20, 22.

c. 15:1. c. 16:1. c. 18:1, 3.

Macis , foelje.

Cort. c. 3:7. c. 4:2, 10, 12, 20.

c. 9:4. c. 15:2.

Marrubium seu prassium, walrouw.

Fol. c. 3:6, 17. c. 6:7, 10. c. 18:1.

Matri-

Medicam. Simplicium.

Matricaria, moeder-kruyt.

Fol. c. 3:6. c. 4:20.

Malebarrum, Indiaans-blad.

Fol. c. 3:5. c. 5:5.

Mala *vide* poma.

Mechoacanna, witte purgeer-
wortel. *Rad.* c. 11:20.

Melissa, confijlie de gzein / ci-
troen-kruyt.

Fol. c. 3:6. c. 4:2, 10, 16, 20. c. 5:5.

Flor. cap. 3. §. 6.

Mentha, kruys-kruyt.

Fol. c. 3:7, 16. c. 4:12. c. 10:9. c. 20:1

Mezereum, mezereon.

Cort. c. 11: 38.

Mercurialis, bingel-kruyt.

Fol. c. 6:1, 6. c. 11:2.

Melilotus, melote-blom.

Flor. c. 3:5. c. 4:2. c. 6:6. c. 7:1. c. 19:1

Melo, meloen.

Sem. c. 4:15. c. 13:2.

Succ. c. 4. §. 19.

Mespilus, mispel.

Fruet. c. 3. §. 16. c. 4:13. c. 6:5.

cap. 8. §. 2.

I N D E X

Millefolium , duysent-blad.

Fol. c. 3. §. 17.

Milium , geers.

Sem. c. 3:9, 16, 17. c. 4:18. c. 17:2.

Moschata nux , noot-muschaat.

Fruet. c. 3:6, 16. c. 4: 2, 10, 12, 20.

Mora , moerbessen.

Matura , c. 3:5. c. 4:13.

Immatura , c. 6: 5.

Succ. c. 8: 2.

Myrtus , mirten-bladen.

Fol. c. 3:9, 15. c. 8:2.

Bacca , c. 6:5. c. 8:2.

Myrobalani , roo-loop-nooten.

Chebulæ , c. 11. §. 18.

Citrinæ , c. 11. §. 11.

Indicæ , c. 11. §. 28.

Omnes , c. 6. §. 5.

N

N Arcissus , tijdeloose.

Rad. c. 8. §. 1.

Nasturtium , biers.

Fol. c. 3:8, 18. c. 4:16. c. 6:7. c. 20:1.

Sem. c. 3:8. c. 8:1. c. 9:1. c. 10:1, 2.

Napus

Medicam. Simplicium.

Napus, stek-raap.

Sem. c. 3: 6. c. 9: 7.

Nephriticum seu fantalum cæruleum

Ligna, c. 17. §. 2.

Nigella, nardus.

Sem. c. 3: 7, 17. c. 4: 6. c. 18: 1, 3.

Nymphæa, plompen.

Flor. c. 3: 10, 14, 17, 19. c. 4: 3, 7,

11, 15, 21. c. 5. §. 3. c. 7: 2.

c. 10: 8, 9.

O.

O Cymum *vide* basilicum.

O Oliva, olyven.

Fruct. c. 4. §. 4.

Ol. c. 3: 4. c. 6: 1, 9. c. 7: 1. c. 9: 1.

Ononis seu resta bovis, prang-woz-

tel. *Rad.* c. 3: 7. c. 8: 1. c. 17: 2.

Origarum, groobe mapelein.

Fol. c. 3: 7. 17. c. 4: 2, 10. c. 16: 1.

Orobus, erbe. *Sem.* c. 3: 6, 16.

Far. c. 6: 10. c. 9: 2.

Oryza, rijg.

Sem. c. 3: 5, 16. c. 6: 7. c. 9: 7.

I N D E X

Oxalis, *vide* acetosa.

Ostrutium *vide* imperatoria.

P.

PAstinaca, pinxtemakel.

Rad. cap. 9. §. 7.

Papaver, man-kop.

Fol. cap. 3. §. 12.

Sem. c. 3. §. 11, 16. c. 4:3, 9, 19.

c. 6:8. c. 7:2. c. 10:8.

Capita c. 4. §. 3.

Parietaria, glas-kruyt.

Fol. c. 3:9. c. 4:19. c. 17:2.

Passula major, rospne.

Fruet. cap. 3:4. c. 4:8, 14. c. 6:5.

c. 18:3. c. 19:1.

Passula minor, krenten.

Fruet. cap. 11. §. 2.

Pentaphylus, vingez-kruyt.

Rad. c. 3:17. c. 8:2. c. 9:3.

Petroselinum, peterseli.

Rad. cap. 3:7. c. 4:18, 20. c. 6:7.

c. 13:1. c. 14:2. c. 16:1. c. 17:22

Fol. c. 3:7, 17. c. 4:14, 16.

Sem. cap. 3:7, 17. c. 4:20. c. 15:2.

Peu-

Medicam. Simplicium.

Peucedanum, berkens-venket.

Rad. cap. 3: 6, 17.

Persicaria, persen-kruyt

Fol. cap. 20. §. 1.

Pæonia, peoni.

Flor. cap. 3: 16. c. 4: 2.

Persica, persijk.

Fruēt. c. 3: 10, 14. c. 4: 13.

Nuclei c. 6: 7. c. 13: 1. c. 20: 1.

Perfoliata, duurwas.

Fol. cap. 9. §. 3.

Phu seu valeriana, speez-kruyt.

Rad. c. 4: 5, 20. c. 13: 1. c. 21: 1.

Pimpinella, pimpernel.

Rad. c. 3: 16. c. 4: 18, 20. c. 14: 2.

cap. 16. §. 1.

Fol. c. 3: 6, 16. c. 9: 4. c. 13: 1. c. 21: 2

Pilosella, nagel-kruyt.

Fol. cap. 9. §. 4.

Pinea, pingelen.

Fruēt. c. 3: 4. c. 4: 8. c. 6: 9. c. 9: 7.

Piper, peper.

Fruēt. alb. c. 18: 2, 3.

nig. cap. 3: 7, 8, 17. c. 4: 13.

cap. 18. §. 3.

R.

R Apa , knol.

Rad. cap. 3. §. 13. cap. 9. §. 7.

Raphanus hispanicus , ramelassen.

Rusticanus , peper-wortel.

Hortensis , radijs.

Rad. cap. 3. §. 7, 16. cap. 4. §. 5.

cap. 17. §. 2.

Sem. cap. 12. §. 3.

Succ. cap. 12. §. 3.

Resta bovis , vide Ononis.

Rhodis , roosen-wortel.

Rad. cap. 3. §. 6.

Rhabarberum seu rheum , mele-
soen-wortel.

Rad. cap. 11. §. 12.

rost. cap. 6. §. 5.

Ribes , aalbessen.

Fruet. c. 4: 13, 15, 19.

Rosmarinus , rosemarijn.

Fol. c. 3: 6, 16. c. 4: 10, 12, 20, 22.

cap. 5. §. 5.

Flor. cap. 3. §. 6.

Rosa,

Medicam. Simplicium.

Rosa, roos.

Flor. c. 3: 9, 15, 16. c. 4: 3, 7, 11, 13,
15, 21. c. 5: 3. c. 6: 5. c. 8: 2.
cap. 9. §. 4.

Rubia tinctorum, krappe / meede.

Rad. c. 3: 5. c. 4: 16, 18, 20. c. 6: 7.
cap. 16. §. 1.

Ruscus *vide* bruscus.

Ruta, wijn-ruyte.

Fol. c. 3: 7, 17. c. 4: 2, 5, 6, 16, 18, 20.
cap. 10: 8, 9. c. 13: 1. c. 15: 1.
cap. 16: 1, 2. c. 18: 2. c. 20: 1.
cap. 21. §. 2.

Ruta sylvestris.

Fol. cap. 3. §. 18.

Rubus, bzaam-besse.

Fruet. cap. 4. §. 11.

S.

Salsa-parilla, vzemde stekende
winde.

Rad. cap. 14. §. 2.

Satyrium, standel krypt / of kul-
lekens krypt.

Rad. c. 3: 5, 13.

I N D E X

Saxiphragia , steen-breeke.

Rad. c. 17: 2. *Fol.* c. 4: 18.

Sem. c. 13. §. 1.

Santalum , sandel-hout.

Lign. alb. citrin. rubr. c. 3: 10, 16.

c. 4: 11, 13, 15, 19.

Sassafras , sweet-hout.

Lign. c. 14. §. 2.

Sambucus , vlier.

Cort. median. c. 11. §. 39.

Flor. c. 4: 3, 16. c. 6: 6. c. 7: 1.

c. 12. §. 3.

Sabina , sabel-boom / seven-boom.

Fol. c. 3: 7, 17. c. 9: 4.

Salix , wilge.

Fol. c. 3: 7. c. 4: 3, 7, 17.

Salvia , sali.

Fol. c. 3: 6. c. 4: 2, 12. 14, 20. 22.

c. 10: 8. c. 16: 1.

Sanicula , mont-kruyt / sanikel.

Fol. c. 9. §. 4.

Satureja , boon-kruyt.

Fol. c. 3: 6. c. 4: 2, 20.

Santonium seu zedoaria , seve-
saad / worm-kruyt.

Sem. c. 20. §. 1.

Scil-

Medicam. Simplicium.

Scilla, zee-ajurn.

Rad. c. 3:7, 17. c. 4:8, 16. c. 6:10.

c. 10:2. c. 19:1.

Schænanthum, kemels-hoy.

Rad. c. 4. §. 6.

Flor. c. 3. §. 6.

Scabiosa, aposteem-kruyt.

Fol. c. 3:6. c. 4:8, 21. c. 19:1.

Scolopendrium, herts-tonge.

Fol. c. 3. §. 5. c. 4. §. 16. c. 5. §. 5.

c. 6. §. 10.

Schordium, water-look.

Fol. c. 3:6. c. 4:10. c. 9:4. c. 13:1.

c. 21. §. 2.

Scorzonera, adder-kruyd.

Fol. c. 21. §. 1.

Scariolæ, scherlep.

Fol. c. 4:15, 21.

Sem. c. 4. §. 15.

Semper-vivum, hups-look.

Fol. c. 3:11. c. 16:2, 4. c. 8:2.

Senæ, fene-bladeren.

Fol. c. 11. §. 30.

Serpellum, quendel.

Fol. c. 3:7, 17. c. 4:2.

I N D E X

Sesamum , blas-dotter.

Sem. c. 3:5, 13. c. 6:1.

Seseli creticum , gekronkelder
wenkel.

Sem. c. 3:7, 13. c. 19:1.

Sebesten , hoest-pumpe.

Fruet. c. 3:4. c. 4:2, 9, 11. c. 19:1.

Sigillum Salamonis , Salamons
segel.

Rad. cap. 6. § 10.

Sinapi , mostert.

Sem. cap. 3:8, 18. c. 4:5. c. 8:1.
c. 10:1, 2. c. 18:3.

Solanum , nagt-schade.

Fol. c. 3:10, 16. c. 6:2. c. 7:2. c. 8:2.
cap. 10. § 8.

Soldonella , see-kool.

Fol. cap. 11. § 40.

Sonchus laevis , haasen-latuwe.

Fol. c. 4. § 13.

Sorbæ , sorben.

Fruet. c. 6:5. c. 8:2.

Symphytum seu consolida , waal-
wortel.

Rad. c. 3:5, 16. c. 9:2, 3, 4.

Medicam. Simplicium.

Stæchas, vzemde lavendel.

Flor. c. 3: 5, 6, 16. c. 4: 2, 22.

T.

TAmariscus, tamarist.

Rad. c. 3: 15. c. 6: 7.

Cort. rad. c. 3: 5. c. 4: 16. c. 5: 5.

Tamarindum, tamarinde.

Fruet. cap. 11: 2, 7.

Thymus, thym.

Fol. c. 3: 7, 17. c. 4: 20.

Tilia, linde.

Flor. c. 4. §. 2.

Tormentilla, seven-blads-kruyt.

Rad. c. 6: 5. c. 8: 2. c. 9: 3, 4. c. 14: 2.

cap. 21. §. 2.

Trifolium, drie-blad.

Fol. c. 3: 7, 13.

Turbith, vzemde purgeez-keemst.

Rad. c. 11: 21. c. 18: 3.

Tussilago, hoefblad.

Fol. c. 6: 10. c. 9: 4.

I N D E X

V.

- V**aleriana *vide* phu.
 Verbascum, wolle-kruyt.
Fol. c. 3. §. 15.
- Veronica, eeren-prijs.
Fol. c. 4:8, 10, c. 9:4. c. 21:1.
- Verbena, pfer-kruyt.
Fol. c. 3:7, 16. c. 4:5. c. 9:4.
- Vincetoxicum, swalube wortel.
Rad. c. 21. §. 2
- Vincla *per* vinca, vinkoorde.
Fol. c. 9. §. 4.
- Violaria, violen. *Fol. c. 3: 14.*
Flor. c. 3:9, 14, 16. c. 4:3, 7, 9, 11,
13, 15, 17, 19, 21. c. 5:3, 5.
- Virga aurea, gulde roede.
Fol. c. 9. §. 4.
- Vitis, wijn-gaard.
Fol. c. 3:7, 17. c. 4:4.
- Urtica, netel.
Fol. c. 3:7. c. 8:1. c. 13:1.
Sem. c. 3:6. c. 4:8. c. 6:10. c. 10:1.
c. 19. §. 1.

Uvâ,

Medicam. Simplicium.

Uvâ , druypbe.

Fruct. c. 3: 5, 14.

Acetum, c. 3: 17. c. 4: 15, 19. c. 6: 7.

c. 8: 2. c. 10: 9.

Vinum rec. c. 3. §. 6.

vet. c. 3. §. 7.

Triticum , tarw. *Sem.* c. 7: 1. c. 9: 1.

Z.

Z Arsa parilla , vzemide stekende
winde. *Rad.* c. 14: 2.

Zeadoria , seber wortel.

Rad. c. 3: 6. c. 4: 10, 12, 20. c. 14: 2.

c. 21. §. 2.

Zingiber , gember.

Rad. c. 4: 12. c. 9: 7. c. 18, 2, 3.

*De Succis condensatis seu
Gummi & Resinis.*

Acacia , sap van slegen-doozn.

Succ. cond. c. 3: 9, 17. c. 4: 13.

c. 6: 5. c. 8: 2. c. 9: 5.

Aloë hepatica , paarde aloë.

Gumm. c. 3: 6, 17. c. 8: 2. c. 9: 2, 3, 5.

c. 10: 5. c. 11: 14. c. 20: 1.

Ammo-

I N D E X

Ammoniacum,

Gum. cap. 3. §. 7. c. 4: 16. c. 6: 1, 7.
c. 8: 1. c. 16: 1.

Affa foetida, dupvells-dyekt.

Gum. c. 3: 7. c. 16: 2.

Bdellium,

Gum. c. 3: 5. c. 4: 16.

Benzoinum, benzoin.

Gum. cap. 4. §. 2.

Caphora seu camphora, campher.

Gum. c. 3: 17. c. 4: 15, 19.

Colophonia, spiegel-hars.

Res. cap. 9. §. 2.

Elaterium, esels komkomers-
sap.

Suc. cond. c. 11. §. 36.

Euphorbium, sap van toortsee
van Peru.

Succ. cond. cap. 3. §. 8. cap. 10. §. 2.
cap. 18. §. 2.

Galbanum,

Gum. cap. 3. §. 6, 16. cap. 6. §. 1.
cap. 8: 1. c. 15: 1. c. 16: 2.

Gutta gamba, ghitta jemou.

Gum. cap. 11. §. 41.

Gum.

Medicam. Simplicium.

Gummi Arabicum, Arabise gom.

Gum. c. 6. §. 9.

Gummi elemni,

Gum. c. 3. §. 4.

Gummi hederæ, gom van klim.

Gum. cap. 3. §. 5. cap. 4. §. 2.

Gummi juniperi, *sen* sandaracha,
sandzak.

Gum. cap. 4. §. 2.

Hypocistis,

Succ. cond. cap. 3. §. 10. cap. 6:5.

cap. 8. §. 2.

Ladanum *sen* laudanum,

Gum. cap. 3. §. 5, 6. c. 6. §. 1.

Manna, man.

Gum. cap. 11. §. 2. c. 4. §. 5.

Mastiche, mastijk:

Gum. cap. 3. §. 6, 16. c. 4. §. 2, 12.

c. 6:5. c. 9:2. c. 18:3.

Olibanum *vide thus.*

Opium, turks huul-sap.

Suc. cond. cap. 3 §. 12. c. 7. §. 2.

Opopanax,

Gum. cap. 3:7, 16. c. 8:1. c. 11:26.

cap. 16:2.

Pix,

I N D E X

Pix , pik.

Succ. cond. c. 3:6, 16. c. 8:1. c. 15:1.

Pix liquida , teer / tar.

Succ. cond. c. 3:7. c. 6:1. c. 9:1.

Resina Citrina , harst.

Res. c. 3:6. c. 6:1.

Saccharum , suiker .

Succ. cond. c. 3:5, 14. c. 6:10.

Sagapenum ,

Gumm. c. 8:1. c. 15:1.

Sanguis draconis , draken-bloed.

Succ. cond. c. 3:9. c. 6:5.

Sarcocolla , vlees-lijm.

Succ. cond. c. 6, 9. c. 9:3.

Scammonium ,

Gumm. c. 11: §. 16.

Styrax seu assa dulcis.

Gumm. c. 3:6, 7, 16. c. 4:2. c. 6:1.

c. 9. §. 1.

Succinum , barn-steen.

Gumm. c. 4. §. 2.

Tartarus , wijn-steen.

Succ. cond. c. 13. §. 1.

Terebinthina , terpentijn.

Res. c. 4:18. c. 9:1. c. 13:2.

Thus,

Medicam. Simplicium.

Thus, seu olibanum, wierook.

Gumm. c. 3:6, 15. 16. c. 4:4. c. 6:5.

c. 8:2. c. 9:2, 3, 5.

Tragacanthum, gom dragant.

Gumm. c. 3. §. 4. c. 4. §. 9. c. 6:9.

c. 9: 2, 5.

Lachryma Abietis, harst van
denneboom.

Res. c. 9. §. 2.

II De Animalibus : animalia quoque
vel integra adhibentur, vel eorum par-
tes, ut *Cornu*, *Ossa*, *Medulla*, *Caro* :
vel quæ in iis generantur, ut *lac*, *ova*,
vel eorum opera, ut *mel*, *cera*, : vel
excrementa, ut *fel*, *urina*.

A Nimalia, Dieren.

Adeps omnium anim. re-
cens c. 6. §. 9.

Vetus c. 6. §. 3.

Fel omnium anim. c. 6. §. 10.

Medulla omn. anim. c. 6. §. 8.

Anser, gans.

Adeps, c. 7. §. 1.

Stercus, c. 8. §. 1.

Apes,

I N D E X

Apes , bue.

Cera , cap. 6. §. 1, 9.

Mel , c. 3: 16. c. 6: 10. c. 9: 2.

Bezoar , besez.

Lapis cap. 4: 11. c. 21: 1.

Castor , bever.

Castorium c. 4: 2, 6, 20, 22. c. 15: 2.

cap. 16. §. 3.

Cantharides , spaanse bliège.

Canth. c. 8: 1. c. 10: 2.

Cancer , kreeft.

Oculi cap. 9. §. 4.

Lapis cap. 17. §. 2.

Caper , bok.

Lac , cap. 11. §. 2.

Sevum c. 3: 4, 5.

Cervus , hart.

Adeps cap. 3. §. 5.

Cornu c. 4: 11. c. 14: 2. c. 20: 1.

cap. 21. §. 1.

Os è corde c. 4: 11.

Cetus , walvis. *Sperma* c. 19: 1.

Columba , Duff.

Pes , cap. 10. §. 2.

Stercus c. 8: 1. c. 10: 2, 4.

Da-

Medicam. Simplicium.

Dama , das.

Adeps cap. 3. §. 5.

Elepas , olyphant.

Spodium ex ebore cap. 6. §. 5.

Formica , mier. *Ova* c. 10: 7.

Gallina , hoen.

Adeps cap. 6. §. 1. cap. 7. §. 1.

Fus cap. 11. §. 2.

Ovi albumen cap. 6: 9. c. 8: 2.

vitellus cap. 7. §. 1.

Stercus cap. 8. §. 1.

Hædina , gepte.

Adeps cap. 6: 1.

Hircus , boek.

Sanguis cap. 8: 2. c. 9: 3. c. 17: 2.

Leo , leeuw.

Adeps cap. 3: 6.

Lumbrici terræ , aard-wormen.

Lumbrici cap. 4. §. 22.

Mulier , vrouw.

Lac cap. 4: 3, 7.

Moschus , musch-gept.

Mosch, c. 3: 7, 17. c. 4: 2. c. 6: 10.

Ostrea , oester.

Ostrea cap. 9. §. 7.

I N D E X

Pardus , luipaert.

Adeps c. 3: 6.

Porcus , berken.

Axungia c. 7: 1.

Sus , soog.

Adeps c. 3: 4. c. 6: 1. c. 9: 1.

Vacca , koe.

Butyrum vetus c. 6: 6.

Recens c. 3: 5. c. 6: 1, 3, 9. c. 7: 1.

c. 9: 1. c. 11: 2.

Casus recens c. 6: 9.

Fel. c. 16. §. 2.

Lac chalybeatum c. 6: 8.

Tepidum c. 7: 1.

Vervex , hamel.

Sevum c. 6: 1.

Vitula , beerse.

Adeps c. 3: 4. c. 6: 1. c. 9: 1.

Vulpes , vog.

Adeps c. 3: 6.

Pulmo c. 4: 8.

Uni Cornu , eenhoorn.

Cornu c. 4: 11. c. 21: 1.

Ursus , beer. *Adeps* c. 3: 6. c. 4: 2.

Ungula c. 16: 2.

Medicam. Simplicium.

III. De mineralibus : sub mineralibus comprehenduntur non solum proprie dicta mineralia , verum etiam varia terrarum genera , ut terra , aqua , lapides , metalla , & metallis finitima , etiam salia & sulphura.

Aqua , water.

Frigida cap. 6. §. 4. c. 8:2.

Tepida c. 2. §. 2.

Ærugo seu viride æris , spaansgroen.

Ærug. c. 3:7, 17. c. 6:10.

Æs ustum , gebzant cooper.

Æs ust. c. 3:7, 17.

Alumen , alun.

Alumen crud. c. 3:7, 17. c. 6:5.

c. 8:2. c. 9:2. c. 10:5.

Antimonium , antimonie.

Antim. c. 9. §. 3.

Diaphor. c. 14:2.

Vitrum c. 12:4.

Arsenicum , rotte-kruyt.

Arsen. c. 3:8, 18. c. 10:4, 6, 7.

Auripigmentum , pigment.

Aurip. c. 3:8, 18. c. 10:4, 6, 7.

Bezoar

I N D E X

Bezoar minerale c. 4. §. 2.

Bolus armenus c. 4: 11. c. 6: 5. c. 8: 2.

c. 9: 3. 4. 5. c. 21: 1.

Vulgaris cap. 6. §. 8.

Borax seu Chryfocolla, goud lijm.

Bor. c. 3: 8, 18. c. 10: 6. c. 16: 1.

Calx, kalk.

Viva c. 10: 4, 5, 7.

Cerussa, loot-wit.

Cer. cap. 6. §. 9.

Chalcitis cap. 3: 7, 17.

Chryfocolla *vide* borax.

Crocus metallorum

cap. 12 §. 4.

CrySTALLUS, kryстал.

cap. 9. §. 6.

Cadmia, cap. 9. §. 2, 3.

Diphryges cap. 3. §. 7, 17.

Ferrum, yser.

Ferr. cap. 6. §. 5.

Flos æris, de blom van cooper.

Flos. c. 3: 7, 17. c. 10: 4, 5.

Flos sulphuris, de blom van swa-

vel. *Flos* cap. 4. §. 8.

Gypsum, cap. 6. §. 9.

Lapiss

Medicam. Simplicium.

Lapis hyacinthus, hiacint-steen.

c. 3. §. 9, 10. c. 4: 11.

Sappirus c. 3. §. 9. c. 4: 11.

Smaragdus c. 3. §. 9.

Calammaris c. 9. §. 3.

Armenus c. 11. §. 31.

Hemathites c. 6. §. 5.

Judaicus c. 17. §. 2.

Lazuli c. 4. §. 11. c. 11. §. 32.

Lithargirium, schuytm / of git.

c. 6: 9. c. 9: 2, 3.

Mercurius vivus, quik silber.

Precipit. c. 10. §. 5.

Sublim. c. 10. §. 4, 5.

Vite c. 12. §. 4.

Misy c. 3: 8, 18. c. 10: 5.

Nitrum, salpeter.

c. 3. §. 7, 17. c. 6: 10.

Osteacolla, been-lijm.

c. 9. §. 4.

Plumbum, loot.

Plumb c. 9: 3.

Ustum c. 6: 9. c. 10: 5.

Pompholix, niet-wit.

c. 6: 9. c. 9: 2.

M

Sal.

I N D E X

Sal commune, c. 3. §. 7, 17. c. 4:
10.

Saccharum Saturni, c. 10: 9.

Sory, c. 3: 8, 18. c. 10: 5.

Spiritus falis, c. 13: 4.

Squamma æris. c. 3. 7, 17.

Sulphur, swavel.

c. 3, 7: 17. c. 10: 5. c. 14. 2. c. 15. 1.

c. 16: 2.

Terra lemnia, aard van lemnos.

c. 20. §. 1.

Terra sigillata, gefegelde aarde.

c. 4. §. 11. c. 6: 5, 9. c. 8: 2. c. 14: 2.

c. 21: 1.

Tutia, oogtwit.

c. 8. §. 2. c. 9: 2.

Vitriolum, kopez-root.

Vitr. c. 3. §. 8. c. 10: 4. c. 12: 4.

Oleum c. 10: 5.

Sal c. 12: 4.

Marina.

Ambra grysea, amber-gryjs.

c. 4. §. 2. c. 10: 12.

Medicam. Simplicium.

Corallia, coraalen.

c.4. §. II. c.6:5. c.9:3.

Margaritæ, peerlen.

c.4. §. II. c.6:5.

Spongia, spons.

c.17. §. 2.

Finis secundi INDICIS.

M 2

IN

I N D E X

Medicamentorum annotato-
rum, de Mineralibus.

I. De MINERALIBUS, & sunt:

1. *Terra.*

Bolus Armenus, c. 8. §. 2. c. 9: 3, 4.
c. 21: 2.

Terra figillata, c. 8: 2. c. 21: 2.

2. *Aqua.*

Aqua frigida, c. 6: 4. c. 8: 2.
tepida, c. 12: 2.

3. *Lapides.*

Calx, c. 6: 9.

CrySTALLUS, c. 9: 6.

Corallia, c. 20: 1.

Lapis armenus, c. 11: 31.

calaminaris, c. 9: 3.

lazuli, c. 11: 32.

4. *Metallica.*

Ferrum, c. 6: 5.

Plumbum, c. 9: 5.

5. Metallis finitima.

Antimonium crudum , c.9: 3:10:4.

crocus metallorum , c.12:4.

vitrum , c.12:4.

6. Recrementa metallica.

Cadmia , c.9: 2,3.

Cerussa , c. 9: 2.

Lapis Bezoar min. c. 21: 2.

Lithargirium , c. 9: 2.

Pompholix , c.9: 2.

Tutia , c.9:2.

7. Salina.

Sal commune , c.3:17.

Spiritus falis , c.13:1.

Nitrum , c.3:17.

8. Sulphurea.

Arsenicum , c.10:7.

Auripigmentum , c.10:7.

Sulphuris flores , c.4:8.

II. De VEGETABILIBUS,

& sunt

I. *Alterantia primaria.*

Abietis lachryma, c. 9: 2.

Acetosa, c. 4: 3, 13. c. 6: 8. c. 20: 2.

Acetofella, c. 4: 13.

Acacia, c. 6: 15. c. 9: 5.

Althææ radix, c. 13: 2.

Amygdalæ amaræ. c. 4: 6. c. 19: 2.

dulces, c. 3: 15. c. 9: 7.

oleum, c. 11: 2.

Amylum, c. 6: 9.

Angelica, c. 21: 2.

Anæthum, c. 7: 1.

Aristolochia, c. 9: 2.

Asparagus, c. 9: 7. c. 11: 2.

Apii radix, c. 13: 2.

Atriplex, c. 11: 2.

Buglossæ rad. c. 3: 15.

folia, c. 13: 2.

Borago, c. 4: 11. c. 5: 5.

Beta, c. 11: 2.

Brassica rubra, c. 11: 2.

Bli-

Medicam. Annotat.

- Blitum , c. 11: 2.
Coriandri semen , c. 3: 5.
Cucurbitæ semen, c. 4: 3, 13. c. 13: 2.
Cepæ , c. 4: 5.
 spiritus , c. 4: 5.
Cerasa . c. 4: 11.
Cichoreum , c. 4: 13, 17. c. 6: 7.
Cucumeris semen , c. 4: 13. c. 13: 2.
Citrulli , c. 4: 13.
Ceterach , c. 5: 5.
Chamæmelini oleum , c. 6: 3. c. 7: 1.
Citri succus , c. 13: 2.
 syrupus , c. 20: 2.
Cidonia mala , c. 6: 8.
Carduus benedictus , c. 21: 2.
Consolida major , c. 4: 4.
 minor , c. 9: 4.
Castanea , c. 9: 7.
Cataputiæ radix , c. 12: 3.
Cyclaminis radix , c. 12: 3.
Ciceres , c. 13: 2.
Centarium minus , c. 15: 2.
Dens leonis , c. 20: 2.
Dictamnus , c. 21: 2.
Endivia , c. 4: 13.

I N D E X

- Equisitum , c. 6: 5.
 Eryngium , c. 6: 7.
 Ficus , c. 13: 2. c. 19: 2.
 Fraga , c. 4: 13.
 Fœnugræci farina , c. 9: 2.
 femen , c. 6: 3, 9.
 Fœniculi radix , c. 6: 7.
 Farina volatilis , c. 9: 5.
 Glycyrrizæ radix , c. 3: 4, 15. c. 13: 2.
 c. 19: 2.
 Granatorum balauftia , c. 6: 5.
 cort. c. 6: 5.
 succus , c. 6: 8.
 fyrupus , c. 20: 2.
 Gallæ , c. 6: 5.
 Graminis radix , c. 6: 7.
 Gentianæ radix , c. 21: 2.
 Hordeum , c. 4: 15. c. 6: 10. c. 13: 2.
 Hyofcyamus , c. 7: 2.
 Hypericum , c. 9: 2.
 Hydræleum , c. 11: 2.
 Lactucæ , c. 4: 5, 15, 19. c. 7: 2.
 Sem. c. 4: 15.
 Lini femem , c. 6: 3.
 Limonum succus , c. 13: 2.

Malvæ

Malvæ radix, c. 3: 15.

flores, c. 3: 15.

fem. c. 13: 2.

Melones, c. 4: 13. c. 23: 2.

femen, c. 13: 2.

Melelotus, c. 7: 1.

Mandragora, c. 7: 2.

Mala dulcia, c. 11: 2.

Nardi spica, c. 3: 5.

Nymphæ flores, c. 4: 3. c. 7: 1.

Nasturtium, c. 4: 16. c. 19: 2.

Nuces cupressæ, c. 9: 5.

Portulaca, c. 4: 3, 13, 19. c. 20: 1.

Papaveris semen, c. 4: 3, 19. c. 6: 8.

c. 7: 2.

Peponis caro, c. 13: 2.

femen, c. 13: 2.

Perficæ flores, c. 4: 13. c. 11: 10.

Plantago, c. 4: 13. c. 6: 5. c. 9: 3, 4.

Pentaphyllum, c. 9: 3.

Perforata, c. 9: 3.

Primulæ veris, c. 9: 5.

Pruna dulcia, c. 11: 2.

Rapæ c: 3: 15.

Ruta, c. 3: 18.

I N D E X

- Rosæ , c. 4: 3, II. 13.
 Succus , c. 11: 8.
- Raphanus , c: 3: 5.
- Rad. quinque aperientes , c. 6: 7.
- Satyri radix , c. 3: 15.
- Sinapi , c: 3: 18. c. 4: 5.
- Silicis folia , c. 4: 3.
- Santalinum citrinum , c. 4: 13.
- Semina quatuor frig. maj. c. 4: 15, 19
- Sambucus , c. 7: 1.
- Solanum , c. 7: 2.
- Symphytum , c. 9: 3.
- Santonici fermen , c. 20: 2.
- Tormentilla , c. 9: 3. c. 21. 2.
- Violæ , c. 4: 3, II. 13.
 Succus , c. 11: 9.
- Vitis folia , c. 4: 3.
- Valeriana , c. 21: 2.
- Veronica , c. 21. 2.
- Urtica , c. 8: 1.
- Zedoaria , c. 21: 2.

2. *De Alterantibus Secun-* *dariis.*

- Camphora , c. 4: 14. c. 7: 2.

Gum-

Medicam. Annotata.

Gummi , c. 8: 1.

Arabicum , c. 8: 2.

Tragacant. c. 8: 2. c. 9: 2. 5.

Mastich , c. 6: 5.

Mirrha , c. 8: 2. c. 9: 2.

Oleum dulce , c. 6: 9.

Vetustius , c. 6: 6.

Panis medulla , c. 7: 1.

Saccharum , c. 3: 15. c. 10: 9.

Pix liquida , c. 9. 1.

Thus , c. 6: 5. c. 8: 2. c. 9: 3, 4.

Therebinthina , c. 11: 13. c. 13, 2.

Tartari medicamenta , c. 13: 1.

Vinum album , c. 13: 2.

acetum , c. 4: 19.

Spiritus , c. 2.

3. De Purgantibus primariis.

Agaricum , c. 11: 19.

Asarus , c. 6: 7. c. 11: 17.

Carthami semen , c. 11: 22.

Cassia fistula , c. 11: 2, 6.

Colocynthis poma , c. 11: 23. c. 16: 2.

Ebulus & sambucus , c. 11: 39.

Epi-

I N D E X

Epithymum , c. II: 29.

Efula , c. II: 37.

Elaterium , c. II: 36.

Gratiola , c. II: 35.

Hermodactylus , c. II: 24.

Jalappa , c. II: 42.

Mechoacanna , c. II: 20.

Mezereum , c. II: 38.

Myrobolani citrinæ , c. II: II.

chebuliæ , c. II: 18.

indæ , c. II: 28.

Polypodium , c. II: 28.

Psylli semen , c. 4: 9. c. II: 15.

Rhabarberum , c. II: 12.

Tostum , c. 6: 5.

Sennæ folia , c. II: 30.

Soldanella , c. II: 40.

Sagapinum , c. II: 27.

Turbith , c. II: 21.

Tamarindi , c. II: 2, 7.

Ireos radix , c. II: 34.

4. *De Purgantibus secundariis.*

Aloë , c. 9: 2, 5. c. II. 14.

Elate-

Elaterium , c. 11: 36.

Euphorbium , c. 11: 25. c. 18: 2.

Gummi gutta , c. 11: 41.

Manna , c. 2: 4. c. 11: 25.

Opopanax , c. 11: 26.

Scammonium , c. 11: 16.

Lapis armenus , c. 11: 31.

lazuli , c. 11: 32.

3. De Animalibus , & sunt

Adeps , c. 6: 3.

Butyrum recens , c. 6: 3. c. 7: 1.

vetus , cap. 6: 6.

Caseus recens , c. 6: 9.

Cantharides , c. 8: 1. c. 10: 2.

Pelliculæ gallinæ ventriculi , c. 4: 8.

Pulmo vulpis , c. 4: 8.

Ostrea , c. 9: 7.

Serum lactis , c. 11: 2.

Stercora , c. 8: 1.

Vitelli ovi , c. 8: 2.

4. De

INDEX *Medicam. Annotat.*

4. *De Compositis, & sunt*

Diafcorcium, c. 4: 10.

Hydromel, c. 12: 2.

Mel, c. 9: 2.

Orviotanium, c. 4: 10.

Sanguis draconis, c. 6: 5.

Theriaca, c. 4: 10.

F I N I S

Operis & Indicium.

